BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 198 23 OCAK 1979 FİYATI: 7,5 LİRA

İRAN VE TÜRKİYE

Maden-İş 6. Bölge Konseyi toplanıyor

DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası'nın İstanbul Levent bölgesindeki fabrikaları kapsayan 6. Bölge Temsilcileri Konseyi'nde 6. Bölge Temsilcisi seçimi yapılacak. Gelen haberlere göre şu ana kadar Maden-İş 6. Bölge Temsilciliğine aday olmak için üç kişi başvurmuş durumda. Maden İş ana tüzüğüne göre adaylar üst yönetimden, yani Genel Yürütme Kurulundan onay almak zorunda. Üst yönetim "muafık" gördüklerinin adaylığını onaylayıp, "muafık" görmediklerinin adaylığını reddetme yetkisine sahip.

Adaylardan birincisi halen Bölge Temsilciliğini yürüten Hikmet Arslan, ikincisi aynı bölgede organizatör olarak çalışan Hasan Algül, diğerleri ise, yakın zamana kadar Profilo baş temsilciliği yapan, ancak işveren tarafından işten çıkartılan Salih Taner. Gelen haberler üst yönetimin sendika ücretli kadrosunda bulunan Hikmet Arslan ve Hasan Algül'ün adaylığını onaylayacağı, Salih Taner'in ise adaylığını reddedeceği doğrultusunda. Ayrıca merkezin Hikmet Aslan'a karşı, Hasan Algül'ü desteklediği de söylentiler arasında. Bugüne kadar gelen söylentilerde, bunun nedeni olarak Hikmet Arslan'ın her nekadar merkez politikası dışına çıkmıyorsa da bugüne kadar yaptığı çalışmalarda kişisel eksikliği nedeniyle merkezi zaman zaman güç durumda bırakması, merkez aleyhine bir muhalefet oluşmasına yol açmuş olması gösteriliyor. Gene söylentiler yıpranmış olan Hikmet Arslan'a karşı, "taze kan" Hasan Algül'ün öne sürüldüğü yolunda.

Ancak 6. Bölge işçilerinin büyük bir bölümü Salih Taner'i destekliyor. Üst yönetim adaylığını onaylamasa da "tabanın söz ve karar sahibi" olduğunu, bu nedenle Salih Taner'e oy verecekleri ni ve kazanırsa bunu üst yönetime kabul ettireceklerini söylüyorlar. Tabii burada bir konuyu da belirtmek gerekiyor. Oy kullanma hakkına yalnızca baştemsilciler, temsilciler, ünite temsilcileri ve Bölge Temsilciler Kurulu üyeleri sahip. Yani altıbin üyenin yaklaşık üçyüz kişisi Bölge Konseyi delegesi. Böyle olmakla birlikte üst yönetimin gazasından kurtulup bu organlara girebilmeyi başaranların veya hergeçen gün gerçekleri daha net görebilenlerin sayısı oldukça fazla. Bu nedenle Salih Taner'in diğerlerinden daha fazla oy alması oldukça kuvvetli ihtimal olarak görülüyor. 6. Bölgedeki tüm bilimsel sosyalistler ve "Maden-İş'te Devrimci Birlik" grubu, Salih Taner'i destekliyor. Bu arada olumlu bir diğer gelişme de fabrikalardaki üst yönetime muhalif Maden-İş üyelerinin oluşturdukları "Maden-İş'te Devrimci Birlik" grubunun hergeçen gün güçlenmesi ve tüm demokrasi güçleri tarafından destek görmesidir. Kitle, Kurtuluş, ve Dev-Sol'da bu birliği desteklediğini açıkladı. İşçi sınıfının sendikal birliğinin DİSK'te, metallurji işçilerinin birliğinin Maden-İş'te sağlanmasını kabul etme anlamına gelen bu desteklemeleri ileriye doğru atılmış olumlu adımlar olarak nitelemek gerekiyor.

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. adına NİHAT SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCABIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur sok. 15/8 Kızılay-ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş-İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● Avrupa Temsilciliği: COOOİFF 13/2 Square Wiser-1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 ● İlan Koşulları: Arka kapak renkli 22.500.TL. Arka Kapak siyah beyaz 18.000.TL., İç sayfalar sütun santimi 80.TL. Yayın ilanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web Offset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

● Abone koşulları: Yıllık 300.-TL., Altı aylık 150.-TL. ● AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL.(60 DM) ● AMERİKA: Altı aylık 500.TL., Yıllık 1000.TL. ● AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600.TL., Yıllık 1200.TL.

● Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YÜRÜYÜŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 ● AVRUPA: COOOİFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657 BRUXELLES - BELÇİKA

FABRİKADA ÜRETİME 1 HAFTA ARA VERİLMİŞTİ

Renault'ta tensikata gidiliyor...

Yapılan açıklamada Ocak ayı içinde 215 işçinin işine son verileceği bildirildi

Maden-İş 13. Bölge

YENİ TUZAKLAR YENİ OYUNLAR

Renault, Bursa'da Metal-İş kolundaki en büyük fabrika. Renault, sınıf mücadelesinde yıllardır sınanmış, bölgenin belirleyicisi duruma gelmiş bir fabrika. Patronlar ve tasfiyeciler elbirliğiyle işyerinin bu niteliğini bozmaya, mücadeleci gücün içini boşatlmaya çalışıyorlar.

Renault işçilerinin bir yıla yakın süredir zorlamalarıyla 13. Bölge temsilcisi önce, 1 Mayıs 1978'den hemen sonra ünite ve temsilcilik seçimlerinin yapılacağına söz verdi. Zamanı gelince söz verildiği halde seçimlerin neden yapılmamakta olduğunu soran işçilere, "fabrikalarda seçim yapmak bölge temsilciliğinin yetkisi dışındadır, merkez örgütlenme dairesi karar verecektir" aldatmacasıyla yanıt verildi. İşçilerden umutları kırılanlar, mücadeleden vazgeçme eğilimine kapılanlar oldu. Ama fabrikalarda sendikalarını canları pahasına yerleştirmiş olan işçilerin büyük çoğunluğu ısrarla mücadelelerini sürdürdü. Nihayet karar çıktı: Ünite temsilciliği ve temsilcilik seçimleri yapılacaktı.

Çalışmalar başladı, ünite temsilcilikleri seçimi yapıldı. Sonuç, bölge yöneticilerini ve yandaşlarını telaşa düşürdü. 13. bölgenin başkanı, organizatörleri, bölge başkanı ve mevcut temsilciler bölgenin arabasıyla ünite temsilcilerinin tek tek evlerini dolaşıyorlar, sendikada kendi listelerinin toplantılarını düzenliyorlardı. Çeşitli tezvirat, yalan, bazan da tehditle kendi listelerine oy vermeleri için ünitelerden söz alıyordu. İşyerinde yıllardan bu yana tescillenmiş gericilerle ve goşistlerle anti-TİP ittifak oluşturuldu.

Diğer yanda, fabrikada baştan beri her hal ve şartta mücadele bayrağını yükseltmiş, patrona ve tasfiyecilere karşı kararlılıklarıyla mücadeleyi bugüne getirmiş bilimsel sosyalistler, içlerinden sekiz kişiyi temsilcilik için aday gösterdiler.

Seçimler fabrikada, bölge temsilcisinin başkanlığında yapıldı. İlk üç turda, birinin fazla oy olmasına rağmen iki baş temsilci adayı da yeterli sayıda oy alamadılar. Turlamalar sürdürüldüğü takdirde oy oranı aynen muhafaza edilse dahi ikinci üç turda oyların toplamında çoğunluğu alan seçilebilecekti. Aradaki oy farkı bu sonucu gösteriyordu. Ünite temsilcileri, zaten tüzük gereği olan turlamaya devam edilmesini istediler. Bölge temsilcisi buna rağmen "yetkisini kullanarak" seçimleri erteledi.

Dört gün sonra yapılan seçimlerde bilimsel sosyalist adaylar oyların çoğunluğuyla baştemsilciliği ve temsilcilikleri aldılar. Maden-İş tüzüğü uyarınca seçilen baştemsilci ve temsilcilerin yürütme kurulunca onaylanması gerekiyordu. 2 Ocak 1979 günü seçilen ve bizzat merkeze bölge temsilcisi tarafından yazısı götürülen temsilcilerin bugüne dek onayı gelmedi. Gecikmenin nedeni sorulduğunda, bölge temsilcisi yürütme kurulunun henüz toplanamadığını söylüyordu: İşçiler, bir yandan seçtikleri temsilcilerin yürütme kurulundan onaylanmalarını beklerken, diğer yandan patronun yeni oyunlarına karşı mücadeleyi sürdürüyorlar.

Patronların en ufak sıkışıklıklarında, ya da işyerlerindeki "dikenleri" temizlemek istediklerinde, kıdemi yüksek işçilerin kıdemlerini düşürerek kıdemsiz ve düşük ücretli işçi almak istediklerinde hemen başvurdukları ünlü silahları "tensikat" yine sahneye çıktı. Yaklaşık iki yıl öncesi Tofaş'ta oynanan oyunun benzeri tekrar sahneye konulmak istendi. Tofaş'ta oynanan oyunların sonuçlarının nereye varacağını görerek önlem alınmasının ısrarla sendikaya önerilmesine rağmen, hatırlanacağı üzere sendika patrona karşı mücadele yerine sendika yönetimindeki ve işyerlerindeki TİP'lilerin tasfiyesi için uğraşıyordu. Sonuç herkesçe biliniyor.

Renault patronu, hammadde, yedek parça, enerji sorunu, döviz yokluğu ve Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planındaki araba üretiminin genelde kısıtlanması hedefinin doğuracağı sonuçların ileri sürerek, "şimdilik Ocak ayına mahsuben 215 işçinin çıkarılacağı ve bu çıkarmaların fabrikada işçi sayısının tek vardiyaya düşülünceye dek süreceğini" söylüyor. Bu amaçla da 215 işçinin evine tatilde oldukları günlerde tensikattan dolayı işten çıkarıldıklarını bildirir yazıları göndermeye başladılar.

Tensikatın yapılacağı patron sözcüsü tarafından açıklandığı ve basında yer aldığı gün TİP Merkez ilçe örgütü de bir açıklama yaparak, işverenin öne sürdüğü gerekçelerle kendini haklı göstermeye, kamuoyu yaratmaya uğraştığını, yapılan işçi kıyımının haklı olduğunu göstermeye çalıştığını vurguluyordu. Bildiride, tensikat altında yapılan işçi kıyımında 24 ünite temsilcisinin sendikal mücadelede en öncü işçilerin ve kıdemi yüksek olanların seçildiği belirtiliyordu. Ayrıca hammadde, yedek parça, enerji, döviz sıkıntısı çektiğini belirten Renault işvereninin Eylül sonlarında hükümet yetkililerinin bir törenle yeni preshanesini hizmete açtığı, yakında yeni boyahanesini de hizmete açacağı ve ayrıca bir ay önce fabrikaya 100'den fazla işçi alındığı duyuruluyordu. TİP grubu, Renault işçilerini, bu kıyıma karşı mücadeleye ve ilerici demokrat kişi ve kuruluşları da Renault işçileriyle dayanışmaya çağırıyordu.

İşçiler, öteden beri tensikatların kıyım anlamına geldiğini mücadele içerisinde kavramışlardı. Patronlara karşı hınçlı ve mücadelede kararlıydılar. Potansiyel yükseliyor, çalışmalar hızlanıyor, işçilerin kararlılığı ve mücadele azmi doruğuna ulaşıyordu. Bölgede hava bu doğrultuda gelişirken, 13. Ocak da Maden-İş 13. bölgede Bursa işçisinin çok yakından tanıdığı Kemal Daysal'la birlikte, Murat Tokmak, Süleyman Üstün'ün katıldıkları bir toplantı yapıldı.

Bu toplantıda genel merkezden gelenlerin yaptığı açıklamada, "tensikatın durduğu" bildirildi. Maden-İş genel merkezinin 12 Ocak günü saat 14 ile 16 arasında Hasan Esat Işık'la görüştüğü, daha sonra İstanbul'da fabrika genel müdürlüğü ile yapılan temaslarla "tensikatın durdurulduğu", ama isteyen işçilerin tazminatlarını alarak işten çıkabilecekleri açıklandı.

Bilinçli, öncü işçiler, Daysal'a, sendikanın işverene isteyen işçilerin çıkması doğrultusunda fırsat vermesinin yanlış olduğunu, bunun tehlikeli sonuçlar doğuracağını, bunun bir ödün olduğunu, bunun tehlikeli sonuçlar doğuracağını, bunun tensikatın durdurulması değil, tensikata evet anlamına geldiğini, ileride patronun yapacağı tensikatlara şimdiden göz yumulduğunu, kapının aralanacağını belirtiyorlardı. Daysal, bunun tensikat olmadığını, üstelik içerdeki sağlıksız unsurların böylelikle temizleneceğini söyleyerek geçiştirmeye çalışıyor ve "ben burada 9 ay kaldım, sizlerle anlaşamadık, yine de anlaşamayacağız" diyerek altından çıkmaya çalışıyordu.

Patrona göre tensikatı kendisi yapsaydı, işçilerin ve demokrasi güçlerinin eylemleri ve tepkileriyle karşılaşacaktı. Oysa şimdi, "isteyen çıkar" idaresi ile tepkileri törpülemiş, yapılacak eylemleri engellemiş oluyordu. Bu arada işyerinde baskıları yoğunlaştırarak, çalışma koşullarını zorlaştırarak, işçilerde tedirginlik yaratarak bir zamanlar Tofaş patronunun yaptığı gibi işyerinde gönlü Maden-İş'ten yana, uzun zamandır işyerinde sınıf mücadelesinde şu ya da bu biçimde yerini almış, ama sendikasının yöneticilerinin tasfiyeci ve uzlaşmacı tutumları ve patronun baskıları sonucu geleceğini güvencede göremeyen, yaygın deyimiyle, "kendisini topun ağzında" gören işçiler, yaratılan bu hava sonucu yavaş yavaş ayrılma eğilimine gireceklerdi. İşçilerin kendi istekleriyle ayrılmaları patronu ihbar önel'i vermek yükünden kurtaracaktı. Soruna neresinden bakılırsa bakılsın kazançlı çıkan kendisiydi.

Sendikaya gelince, "mücadele" ile tensikatı durdurduk hikayelerini kullanarak sempati toplama, işçileri kavgadan soğutma hesaplarını yapıyordu. Yani alan da memnun satan da!. *Yaşasın tensikat!*

Ama iş bu kadarla bitmemektedir. İşyerindeki sosyalistler ve onlarla yıllardır omuz omuza sayısız oyunları boşa çıkarmış, onurlu direnişler vermiş işçi kitlesi, bu oyunu da bozmaya kararlıdır. İşçiler artık oynanan oyunların çok daha iyi bilincindedir. Oyunlarda kimlerin rol aldığını bilmekte ve bu oyunları kökünden bozmak için örgütlenmekte, mücadelesini yükseltmektedir. Böylece sendikal mücadeledeki çözümsüzlük de, çözüme doğru yol almaktadır.

İRAN VE TÜRKİYE

BEHİCE BORAN

Nihayet Şah gitti. Güle güle değil, ağlaya ağlaya gitti. İran halkı bu gidişin sevinciyle düğün bayram etti, haklı olarak. Halk için, otuz yedi yıllık bir kanlı istibdadın sona erişinin habercisiydi bu gidiş.

Şimdi dinlenmek, sonra ülkeye yeniden dönmek üzere gittiğini vurguladı Şah. Bu sözü yabana atmamak gerek. Şah rejimine son nokta konulmuş değil. Şah'ın gidişi, dönüşü olmayan bir gidiş gibi görünüyorsa da, kayıtsız şartsız böyle olacağı söylenemez henüz. Şah'ı ve rejimini tutan güçler, başlarında ABD olmak üzere Batılı emperyalist devletler, kolay teslim olacak, halkın istek ve taleplerine boyun eğecek değiller. 1953 senaryosu yeni koşullara uyarlanarak tekrar edilmek ve Şah'ın geri dönüşü sağlanmak istenebilir, istenecektir de. Şahpur Bahtiyar hükümetinin oluşturulması ve güvenoyu alması 1979 koşullarına uyarlanan senaryonun birinci bölümüdür. Muhalefetten bir başbakan, ama Batı yanlısı ve Batı'nın güven ve desteğine sahip. Ordunun Şah yanlısı generalleri uyarılmış, askeri darbe yapmak yok, şimdilik! Böyle bir hükümetle böyle koşullarda ve genel seçimlere de gidilerek, halkın galeyanının yatışıp yumuşaması, eştürden olmayan muhalefetin içinde anlaşmazlıklar ve çatışmalar çıkması beklenebilir, uzayan istikrarsız "geçiş dönemi"nde emperyalizm ve yerli iş ortakları, sermayeci gerici güçler alicengiz oyunlarını oynayıp manevralarına girişebilirler. Bunu deneyeceklerinden, sonuç alıp Şah'ı geri getirmeye çabalayacaklarından hiç kuşku duyulmasın.

Şah'ı geri getiremeseler bile, özünde ilerici-demokratik, görünümünde dinsel olan halk hareketini ilerici içeriğinden boşaltıp dinsel yobazlık çizgisine hapsetmek, daha ileri demokratik aşamalara doğru gelişmesini önlemek için ellerinden geleni yapacaklardır. 1974 Portekiz "devrim"ini ne hale soktular, sendikalar ve sosyal demokrasi üzerine oyun oynayarak!... İran'daki durum, böyle manevralara Portekiz'dekinden daha elverişli. Geniş kitlelerin genel politik bilinç düzeyi geri, politik hareketi dinsel ideoloji çerçevesinde yürüyor. Laik muhalefet ile dinsel muhalefetin ilişkileri ve güç oranları ne? İran Komünist Partisi Tudeh'in bu iki muhalefet kanadını "İran Birleşik Kurtuluş Cephesi"ne katılmaya çağırışından anlaşılıyor ki, muhalif güçler en azından üçe bölünmüştür. Humeyni'nin sözcüsü, bu liderin kurmayı tasarladığı hükümette Ulusal Cephe muhalefetinden kimsenin bulunmadığını açıklamıştır. Ön planda ve güçlü olan, dinsel hareket ve lideridir. Humeyni'nin, kurulacağını ve kendisinin de başkanı olacağını söylediği "İslam Cumhuriyeti"nin ekonomik ve politik içeriği ne olacak? Dinsel temellere oturtulmak istenen bir sistem, 20. yüzyılın sonlarında bir toplumun sorunlarına çözüm getirebilir, yaşamsal gereksinimlerini karşılayabilir mi? Şimdi dinsel hareket ve liderlik çeşitli toplumsal güçlerin en dinamik ve etkini gibi görünse de, İran'ın iç güç dengeleri islami bir devlet rejiminin kurulmasına ve tutunmasına elverişli mi?

Bütün bunlar yanıtlanması gereken güncel sorular olmakla beraber, şimdi gündemde olan ivedi konu İran'da bir askeri darbe olup olmayacağı ve olursa, bunun bir iç savaşa yol açabileceğidir. Humeyni bir yandan islami "devrim komitesi"nden ve yeni bir hükümetin kurulması tasarısından söz etmekte, öte yandan bir ordu darbesi olasılığını belirterek İran'a dönmekte tereddüt göstermektedir. İran'a ilişkin haberlerde bir iç savaş olasılığı üzerinde durulmaktadır. Tudeh Partisi de "İran Birleşik Kurtuluş Cephesi" aracılığı ile İran halkının silahlı mücadelesini örgütlemeyi öngördüğünü açıklamıştır. Anlaşılıyor ki, Şah'ın gitmesiyle rejimin değişeceği ve halkın demokratik taleplerinin hemen karşılanacağı beklenmemekte, gerici İran ordusunun müdahalesinin bir iç savaşa yol açması olası görülmektedir. Şah'ın gidişini kutlayan halkın üzerine askeri birliklerin ateş açışı ve can kaybına sebep olması, İran ordusunun oynayabileceği meş'um rolün bir habercisi gibidir.

Hasılı, Şah'ın gidişi İran'daki politik sorunun çözümünü getirmekten, hatta çözümünü başlatmaktan henüz uzaktır.
İran'da yeralan gelişmeler Türkiye'yi yakından ilgilendirir. Yalnızca, İran'ın bölgemizde bir devlet, T.C. hükümetlerinin her zaman yakın dost belledikleri komşu bir devlet oluşundan ötürü değil. Asıl, başını ABD'nin çektiği emperyalizmin Orta Doğu'da İran üzerine yaptığı hesapların Türkiye'yi de kapsamına almasından ötürü.

Bir yıl öncesine, İran'da karışıklıklar döneminin
Amerika'nın Orta Doğu politikasında Türkiye eski önemini yitiriyor, İran yeni önem kazanıyor gibiydi. Kıtalararası füzelerin ve casus uyduların geliştirilmesi Türkiye'deki üslerin ve dinleme tesislerinin değerini bir ölçüde düşürmüştü. Askeri ambargo sonucu Türkiye'de bir kısım üs ve tesislerin kapatılması üzerine İran'da yeni teknolojiyle donatılmış benzeri üsler kurulmuştu. Türkiye'de ekonomik darboğazların ve buna bağlı toplumsal çalkantıların doğurduğu politik istikrarsızlığa, yol açtığı kuşkulara karşılık, İran'da Şah'ın demir pençe altında kanlı yönetiminin kararlı, oturmuş, güven veren görünümü vardı. Türkiye sürekli yardım, kredi peşinde koşarken, İran milyarlarca petrol dolarını bir yandan ülkenin Şah usulü "kalkınma"sına, öte yandan ABD'den uçak ve modern silahlar alımına harcıyordu. İkibin yılında İran, Şah'ın kavlince dünyanın birinci sıradaki devletleri arasında yer alacak, Orta Doğu'nun en zengin ve güçlü devleti, ABD ile birlikte Basra Körfezi'nin ve Kızıl Deniz'in bekçisi olacaktı. ABD, Yakın ve Orta Doğu politikasını İsrail, Yunanistan ve Türkiye yerine İran üçlemesine dayandırma eğiliminde görünüyordu.

Afganistan'daki sola dönük rejim değişikliğinden sonra, Şah'ın çok güvenilir rejiminin güvenilmezliği apaçık ortaya çıkar ve İran kaynayıp taşan bir kazana dönüşür olunca, ABD, hesaplarını yeni baştan düzenleme gereğini duydu. İran gözden çıkarılmış değil; onu emperyalizmin ağı içinde ve rejimini sağ kanatta tutmak için herşey yapılacak. Ama yine de eski güvenirliği yok İran'ın. Türkiye'nin değeri yeniden yükseliyor ABD ve Avrupalı ortaklarının gözünde. Suriye ile Irak'ın tek devlet halinde birleşme çabaları aynı doğrultuda etki yapan bir gelişmedir; bu birleşme gerçekleştiğinde, bu, emperyalizme bir karşı koyuş olacaktır.

Şimdi Türkiye'deki üsler konusu birden ön plana çıkıyor. Pazarlık da açık ve kesin yapılıyor. Diplomasi, protokol incelikleriyle kaybedilecek zaman yok. Kredi, "taze para" istiyorsan ver üsleri, kabul et ABD'nin savunduğu Kıbrıs barış planını, Yunanistan ile anlaş, onun NATO'ya dönmesini engelleme. Kısacası, boyun eğ, uzlaş, kabul et. Hükümetin de zaten başka birşey yaptığı yok. Üsleri verdi gitti. Dışişleri Bakanlığı yeni bir Savunma ve İşbirliği Anlaşması metni hazırlamış, sunmuş. (İçeriği açıklanmadı, Hasan Esat Işık'a da açıklanmamıştı belki). ABD tasarısına koşut olduğu söylenen Kurt Waldheim'in önerilerini KTFD başkanı Rauf Denktaş kabul etti. (Bu, Türkiye de kabul etti demektir, elbet). Viyana'da Yunanistan ile Ege görüşmeleri ilk defa "olumlu" yürüyor. Uzlaşma sürecinin üç koldan birden gelişmesi herhalde rastlantı değil. Hükümete ilişkin olarak son bir direnme ve umut noktası vardı, o da ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Cristopher'in son ziyaretiyle en azından yarı yarıya iflas etti. Hükümet batılı büyükler ve küçüklerce acil bir yardım fonu kurulmasını istiyor ve bu fondan yapılacak yardımlar "devletten devlete" olacağı gerekçesiyle IMF'nin ileri sürdüğü koşullara bağlı olmayacağı, IMF taleplerinin yarattığı güçlüklerin böyle aşılacağı umuluyordu. Cristopher'in, IMF'nin koşullarının dikkate alınması yolundaki tavsiyesi bu umutların üzerine soğuk su döktü. IMF'nin ileri sürdüğü koşulların yumuşayabileceği söyleniyorsa da hâlâ, bu koşulların tümüyle bir kenara itilmeyeceği bellidir.

Bu tablo çerçevesi içinde, ABD'nin Türkiye'nin iç rejimi ve koşullarıyla her zamandan ziyade ilgileneceği açıktır. Bu veya diğer sivil hükümetlerle görebildiği kadar iş görecektir, ama gerekli gördüğü anda sahneye çıkartılmak üzere askeri darbe olanağı yedekte tutulacaktır. Sıkıyönetim ne sonuç verecek, sonrası ne olacak sorularına yanıt aranırken bölgede değişen güç dengelerini ve ABD'nin başını çektiği emperyalizmin bölge ve Türkiye üzerine yaptığı hesapları dikkate almak gerekir.

Bununla beraber, herşey ABD'nin, emperyalizmin kontrolündedir, o ne isterse o olur sonucu çıkarılmamalıdır. ABD ve emperyalist kamp hiçbir zaman "kadir-i mutlak" değildir, olamamıştır. Dünyada ve bölgede güç dengeleri demokrasi ve sosyalizmden yana değişiyor; toplumların iç dengeleri de öyle. İran'da olanlar, örgütlü kitlesel hareketlerin güç ve etkinliğini açıkça ortaya koyuyor. Halk kitleleri bütün bir yıl silahlı ayaklanmaya başvurmadan demokratik kitlesel mücadelesini sürdürdü. Üzerine ateş açıldı, ölenlerin sayısı binleri aştı; kitleler yine sokağa döküldüler, greve gittiler, işyerlerini, üniversiteleri kapattılar. Sonunda Savak'ın korkunç polis rejimi çöktü, Şah çekti gitti. Demokrasi, özgürlük, sosyal adalet mücadelesi bitmiş değil. Polis devleti rejimi çökmüş ama henüz tasfiye edilmiş değil. Amerika'nın yetiştirdiği, Şah'ın özel çıkarlar ve ayrıcalıklarla beslediği ordu kadroları ellerindeki silah gücüyle darbe yapmaya hazır. Bu koşullarda politik ve toplumsal demokratikleşme sürecinde kesin sonuca varılmadan önce silahlı mücadele gerekebilir, ama o taktirde bu mücadele yine örgütlü işçi, emekçi kitlelerin silahlı devrim hareketi olacaktır, kendilerinde özel misyon vehmeden grupların terörist eylemleri veya "kır/şehir gerillacılığı" değil.

İran'daki kitlesel mücadeleyi yakından izlemek gerek. Bundan çıkan ve çıkacak dersler, yalnızca İran'a özgü değil, genel bir anlam ve geçerlilik de taşıyor ve taşıyacak.

BİLİM ADAMLARI FAŞİZMİ LANETLİYOR

● Prof. Dr. Özdemir NUTKU

"BİLİM GERİCİLER İÇİN EN BÜYÜK TEHLİKEDİR"

"Bilimsel görüş, evrimi gerçekte olduğu gibi kavradığından, engelleri yokedecek ve güçlükleri çözümleyecek güçtedir. Ayrıca, toplum içindeki çelişkilerin ve gericiliğin kaynağına inebilen bir aydınlatıcıdır. Bu da, gerici güçlerin, özellikle eğitim alanında, çok korktukları için yaşatmak istemedikleri bir şeydir. Gerici, çağdaş ve ileriye dönük olan bilimle ve bu bilimsel ortamı hazırlayan eğitimle amansız bir savaşa girer ve bilimin temsilcilerini yoketmeye yönelir. Çünkü bu kişiler aynı zamanda onların çıkarlarını gizliden gizliye besleyen uluslararası emperyalizmin ortaklarıdırlar; yığınların uyanmaması, bilinçlenmemesi için bir düğmeyle yönetilen robotlarıyla, daha önceden tasarladıkları biçimde, değerli bilim adamlarını öldürürler. Bilim gerçeği gericiler için en büyük tehlikedir. İşlerini yürütebilmek için yığınların üstünü bir orta çağ karanlığıyla örtmek çabasındadırlar. Bunun için de sistemli olarak bilimi ve bilim adamlarını ortadan kaldırmayı amaçlarlar. Bilim adamlarına yapılan saldırıların bir örneği de, İkinci Dünya Savaşı öncesi toyası ortaya çıkan Alman faşistleri tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan eylemlerde izlenir.

'Sürekli bir yıldırma çabası içinde olan faşist gericilerin haberdar olmadıkları bir gerçek, bu gibi eylemlerin insanlık dışı, hayvansal ve içgüdüsel cinayetler olarak kalması ve insanlığın herşeye karşın doğal evrimini ve gelişimini sürdürmesidir.

"Demokrasi uyanık olmalıdır; gerici komplolara her zaman karşı duracak güçte olmalıdır. Bunun için de demokrasinin, gevezelere, korkaklara ve entrikacılara değil, özgürlük savaşında özverili, denenmiş kişilere gereksinmesi vardır. Özgürlüğün sağlanmasında, özgürlüğün her gün yeniden güvence altına alınmasında, bilim adamlarının bilgisi, cesareti ve direnci ilk saflarda yerini almalıdır."

● Doç. Dr. Şükrü BOZKURT

"BİLİM ADAMLARI HALKI YILDIRMA OYUNUNU BOZACAKTIR"

"Bilim adamlarına yapılan saldırı ve cinayetler özünde bilime ve onun aydınlık geleceğine yöneliktir. Bilim adamlarını, aydınları gider halkı yıldırıp, karanlık amaçlarına ulaşmak istemektediler.

"Bilim adamlarına, aydınlara ve çeşitli demokratik kuruluşlara düşen ve de en başta gelen ödev bu oyunu bozacak biçimde davranmak, her türlü bireysel eylemlerden kaçınıp sakınarak, yasal yollardan sonuna kadar karanlık güçlere karşı omuz omuza vermektir.

"Sosyal ve siyasal bilimcilerimiz bu arada tüm bilim adamlarımız düşüncelerini açıkça ortaya koyarak, olup bitenlerin gerçek yüzünü ve amacını yılmadan, yorulmadan halka ve ilgililere anlatmalıdırlar."

● Doç. Dr. Mehmet KÖSEOĞLU

"BİLİM ADAMLARI BÜYÜK BİR SORUMLULUKLA KARŞI KARŞIYA"

"Bilim adamlarına yapılan saldırı ve cinayetler, egemen güçlerin özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplumun bilinçlenmesine karşı alınan önlemlerden birinin, ruhsal, ekonomik ve kültürel yönden gelişmemiş kimselere uygulatılmasıdır. Gerçekten de ülkemiz de, yasal yönden üniversitelerin ekonomik olanaklarının ve bilimsel özgürlüğünün sınırlandığı, bilimsel nitelikte insanların gelişmesi ve işlevlerini yerine getirmesinin önlendiği ve bu yönde etkin olanlara saldırılarak sindirildiği, sinmiyenlerin ise öldürüldüğü dönem içerisindedir.

"Bu durum karşısında bilim adamlarına toplumun diğer ögelerine oranla ayrıcalı olarak daha önemli bir sorumluluk düşmektedir. Bu itibarla bütün bilim adamları, ister bu durumu göremeyecek kadar gözüne perde çekilsin, ister sosyo-ekonomik baskılar içinde bulunsunlar, kişisel politik çıkarlarını bırakarak bu temel ülke sorununun çözümünde birleşmeli ve en etkin bir biçimde savaşmalıdır."

● Doç. Dr. Nevzat ASYALI

"SALDIRILARIN AMACI BİLİM ADAMLARINI GERÇEK İŞLEVLERİNDEN SAPTIRABİLMEKTİR"

"Bilim adamlarına yapılan saldırı ve cinayetleri, bilim düşmanlığından ayırmak mümkün değildir. Biribirini izleyen cinayetlerle amaçlanan, yurt sorunlarına bilimsel açıdan yaklaşan ve bu sorunların çözümü için çaba harcayan gerçek bilim adamlarını ortadan kaldırmaktır. Böylece sorunların çözümünü güçleştirerek, böyle bir ortamdan kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmış, bu nitelikteki bilim adamlarının sağlayacağı, toplumu aydınlatıcı bilgilerin yayılmasını önlemiş, uygulanan bu şiddet ve baskı yöntemleri ile bilim adamlarını işlevlerini görmekten alıkoymuş olacaklarını hesaplamaktadırlar. Bunun bilincinde olan gerçek bilim adamlarına düşen görev, yılgınlığa düşmeden yukarıda açıklamaya çalıştığım doğrultuda işlevlerini görmeye devam etmektir."

YENİ TRUMAN DOKTRİNİ TÜRKİYE'NİN ÖNÜNDE

"ECO"NOMİ

Hükümet çevreleri geçtiğimiz hafta içinde "dört büyükler" den beklenen ortaklaşa yardımın politik koşullara, Türkiye'den yeni üs, füze rampaları vb. taleplerine bağlandığını inkar etmek için özel bir çaba harcadılar. Ne var ki, Başbakan'ın aynı sırada kullandığı ifadeler, yaratılmak istenen dış görünüşün altındaki gerçek durumu, kapalı biçimde de olsa ortaya seriyordu:

Başbakan şöyle diyordu:

'Pek çok ülke Türkiye'nin ekonomik sorunlarını çözebilmesine yardımcı olmanın dünya açısından önem taşıdığı kanısına varmıştır ve birçok devlet bu konudaki siyasal iradesini açıklama noktasına varmıştır. Bu Türkiye'ye dünyada kazandırılan güvenilirlik bakımından, öyle inanıyorum ki, hükümetimiz döneminde sağlanan başarının önemli bir kanıtıdır.

Başbakan'ın bu sözleri, emperyalist ülkelerden elde edilecek ekonomik ve mali yardımın, Türkiye'nin emperyalizmin politik ve askeri çıkarlarına uygun konumunun korunması amacına yönelik olduğunu ortaya koyuyordu. Bu, başka bir deyişle, ekonomik ve mali yardımın, Türkiye'nin sözü edilen çıkarlara uygun konumda tutulacağına ilişkin güvencelerin de verildiği anlamına geliyordu. Hatta Başbakan'ın sözleri, hükümetin, emperyalist ülkelere Türkiye'nin politik önemini "kanıtlamış" olmaktan ve ekonomik yardımı da böylece sağlama bağlamış olmaktan bir övünç payı çıkardığını bile gösteriyordu.

Böyle olunca, Başbakan'ın ekonomik ve mali "yardım"ın politik ve başka koşullara bağlanmadığına ilişkin iddialarını, olsa olsa, bu "yardım"ı olanaklı kılan güvencelerin, emperyalist ülkeler öne sürse de sürmese de, zaten gerçekleştirilmiş ya da gerçekleştirilmekte olduğu biçiminde anlamak gerekiyordu. Yani emperyalist ülkelerin öne sürdüğü güvence ve karşılıklar, onlar öne sürdüğü için değil (!), "bağımsız" bir kararla yerine getiriliyordu!!

KIBRIS BUNALIMINDAN SONRA ABD VE TÜRKİYE

Bu durumda emperyalist devletlerin ve mali kuruluşların "yardımının" birtakım koşul ve karşılıklara bağlı olup olmadığının tartışılmasıyla vakit öldürmenin hiçbir anlamı kalmamıştır. Önemli olan sorun, bu koşul ve karşılıkların hangi hedefe yönelik olduğu, emperyalist merkezlerin Türkiye'nin bugünü ve geleceğine ilişkin hesaplarının neler olduğudur.

1974 yazında ortaya çıkan Kıbrıs bunalımıyla birlikte emperyalist merkezlerin Türkiye'ye yönelik politikalarının biçimlenmesinde başlıca şu amaçlar ön plana çıkmaya başladı:

Kıbrıs sorununun NATO'nun ve genel olarak emperyalizmin çıkarları doğrultusunda bir sonuca bağlanması; Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıkların iki ülkeyi de NATO merkezlerine bağımlı tutacak biçimde çözümlenmesi ve bu arada özellikle Ege denizinde NATO kontrolünün korunması; Türkiye'nin sosyalist ve bağlantısız ülkelerle geliştirebileceği ilişkilerin kontrol altında tutulması ve Amerikan emperyalizminin, Türkiye dahil tüm bölgede kendi aleyhine hızla gelişen kamuoyu tepkilerinin yatıştırılması ve yeniden kendi lehine bir kamuoyunun yaratılması. Bu amaçlar en kısa deyimiyle "NATO'nun güneydoğu kanadının onarılıp güçlendirilmesi" formülünde ifadesini buluyordu.

ABD'nin ve NATO'nun bu amaçları gerçekleştirmek için elinde tuttuğu başlıca araç, Amerikan silah ambargosuydu. Silah ambargosu, Türkiye'nin dış politikasına yön veren ve emperyalizmin bütün alanlardaki desteğine göbeğinden bağlı büyük sermayenin politik güçlerinin üzerinde, emperyalist merkezlerin politik çıkarlarını empoze etmenin bir kozu işlevini görüyordu. Silah ambargosu, ayrıca, bir yandan, yapay bir yarışma içine sokulan Türkiye ile Yunanistan'ı birbirlerine karşı güçlü olabilmek için NATO merkezlerinin desteğini aramaya itmenin, diğer yandan da Kıbrıs sorununu ABD ile Türkiye ve Yunanistan arasında "aile içi" bir sorun gibi gösterip bu biçimde çözümüne zemin hazırlamanın bir aracıydı.

ÇELİŞKİLER VE YENİ DURUM

ABD'nin, NATO'nun güneydoğu kanadındaki çelişkileri iki yanlı bir baskı yöntemiyle çözümleme yolundaki politikası, hiç kuşkusuz kendi içinde belirli çelişkileri taşıyordu. Bu politika, özellikle Türkiye üzerinde, ülkeyi NATO blokunun katı kurallarından uzaklaşmaya doğru iten etkenlerin de güçlenmesi sonucunu doğuruyordu. ABD'nin silah ambargosu aracılığıyla yürüttüğü politikanın bir maliyeti buydu.

1978'in başından itibaren kendisini gösteren bölge düzeyindeki bazı gelişmeler, ABD'nin ve NATO'nun Türkiye'ye yönelik politikasındaki ağırlık noktalarını bir ölçüde değiştirdi. NATO'nun güneydoğu kanadını güçlendirme amacı önemini koruyor, hatta artırıyordu ama; orta ve yakın doğu'da doğan boşlukları onarma kaygısı ön plana çıkmaya başlıyordu. Afganistan'da yönetimin devrimci güçlerin eline geçmesi ve İran'da Şah rejiminin kökünden sallanmaya başlaması, ABD'nin bölgedeki politik ittifaklarını sağlamlaştırmasına daha büyük önem kazandırıyordu.

YENİ BAĞIMLILIK AĞLARI

Bu çerçeve içinde, Türkiye'yi ve Yunanistan'ı, ikili baskı yöntemleriyle NATO blokuna bağlı tutma politikasının yerini, bu ülkelere daha esnek yöntemlerle güven vermeye yönelik bir politikanın alması zorunluluğu ortaya çıkıyordu. Sorun, askıdaki anlaşmazlıkları kısa sürede bir çözüme bağlamak ve hemen arkasından yeni politik bağımlılıkları örmek sorunu idi.

Böylece 1978'in son aylarından itibaren, ABD'nin bölgesel hegemonyasında özellikle İran'da ortaya çıkan çatlağı Türkiye'den koparılacak yeni politik ve askeri ödünlerle kapama amacı, ABD'nin politikasında kendisini göstermeye başladı. Bunu sağlamanın yolu da, bu kez Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve mali darboğazı bir baskı aracı olarak kullanmaktı.

Şimdi gündemde olan budur. NATO'nun en savaşçı çevrelerinin başlattığı girişimlerin sonucunda, dünya emperyalizminin "önder" ülkelerinin Türkiye'ye ekonomik "yardım"da elbirliği etmesinin ilk adımları atılmaya başlanmıştır. Bunun karşılığında Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de NATO'nun daha sağlam bir sıçrama tahtası haline getirilmesini sağlayacak düzenlemelerin tamamlanması beklenmektedir. Ecevit hükümeti, bu politikayı, Türkiye'nin sözde güvenililiğinin kanıtlanması biçiminde yorumlayarak, yeni ve ağır ödünlere hazır olduğunu göstermektedir. Böylesi bir politika, Ecevit iktidarının yerli egemen sınıfların kontrolüne daha sıkı bir biçimde girerek geniş emekçi yığınları karşısına almasından başka sonuç vermeyecektir.

Kapalı kapılar önünde Metin Toker

Metin Toker, son zamanlarda kayın babasının Pembe Koşkünde düzenlediği yemekli toplantılarla "geniş tabanlı" hükümet kurulması yolundaki çabalarını sürdürüyor.

Yemekli toplantıların son konuklarının da Turan Güneş ile Necdet Uğur olduğu söyleniyor.

Metin Toker, "300 sağlıklı oy" hesabına dayandırdığı formülün ideolojik parlaklığını da sorana şöyle anlatıyor:

"- Geniş tabanlı hükümete kim karşı çıkıyor? CHP ve AP'deki ultraların dışında komünistler.."

Amerikan patentli bu mantık, Toker beyninin perde arkasını da ortaya döküyor. Şu sorulara ne buyurulur:

"- Geniş tabanlıya CIA ne diyor? Geniş tabanlıya yerli-yabancı faşistler ne diyor?.."

Metin Toker geçtiğimiz hafta içinde Cumhuriyet Senatosundaki "Türkiye'nin Dış İlişkileri" konusundaki genel görüşmede bir konuşma yaptı. Konuşma, "lafzıyla ve ruhuyla" 1908 İstanbul'undan bir sahneyi hatırlattı. O yıllarda İstanbul'a gelen İngiliz büyükelçisinin bindiği arabayı İstasyondan Saraya kadar atlar değil insanlar çekmiş..

Günümüzde emperyalist çıkarlar, görünümündeki çirkinlikten olacak, ne insanla ne de atla çekilmiyor. Daha başka yol ve yöntemleri var artık. Ama özünde aynı.

Özellikle, IMF, Amerikan üsleri ve yabancı sermaye konularına hasrettiği konuşmasında Metin Toker, Ecevit iktidarının IMF'ye, Amerika'ya ve yabancı sermayeye bağımlılığını "eksik" buldu. Ecevit iktidarı IMF'ye "hep atlatabiliriz" gözüyle bakmıştı. Türkiye IMF'ye verdiği niyet mektubunun 5'nci maddesinde ne demişti:

"- Türkiye niyet mektubunda kabul ettiği bu hususlara aykırı uygulamalara girerse IMF'den alacağı ilk kredi dilimini aşan yeni bir talepte bulunmayacaktır.."

Metin Toker bu maddeyi hatırlatıyordu ve "Tutulmayan taahhütlerin, taahhüt verilen kimseler tarafından hatırlatılması ve bunun gereğinin yapılması doğaldır" diyordu.

Toker'e göre, Ecevit hükümetinin hemen hemen tek başarısı, Amerikan silah ambargosunu kaldırmış olmasıydı. Ambargonun "şartlı" kaldırılmış olduğu görüşüne Toker katılmıyordu! Bunun karşılığında Amerikan üslerinin yeniden faaliyete geçmesinde de doğal bir şey olamazdı !...

Ecevit iktidarı demagoji konusu yapılan üs sorununu "cesaretle" yerine oturtmuştu !...

Ama aynı cesaret yabancı sermaye konusunda gösterilememişti. Bu bir eksiklikti. Bay Toker şöyle diyordu:

"- Devletten devlete yardım, finansman bugün ancak pek küçük, bizim ihtiyacımızın çok altında oranda kabildir. Bu kapıları ne kadar zorlasanız daha fazla aralayamazsınız. Bugün finansman imkanı bir tek yerde vardır: Özel sektörde. Yabancı sermaye olarak. Bankalarda, çokuluslu şirketlerde.,."

Bay Metin Toker'in aynı zamanda "kontenjanlar" adına yaptığı konuşma bir ibret belgesi. "Kapalı kapılar ardında" 'da değil, ortada. Bu konuşma paketinin fiyatını da "Komünistlerden" başka merak eden var mı acaba?.

ÜSLERLE İLGİLİ ANLAŞMA TASLAĞI HÜKÜMETTEN DE SAKLI TUTULUYOR

Öyle bir ziyaret ki, Türkiye' de "umutları" yeniden dağın ardında aramaya itti. Onunla da kalmayıp, bir bakanın istifasına yol açtı..

ABD Dışişleri Bakanı'nın baş yardımcısı Warren Christopher'ın Ankara'ya yaptığı ziyaret 1979 yılının "ilk" ziyareti olmakla kalmadı, ardında bir dizi soru ve sorun yaratan niteliklerle Türkiye'yi ve özellikle Ecevit hükümetini başbaşa bıraktı.

Aslında, sorunlar daha Christopher'in Ankara'ya gelişinden önce başlamıştı. "Bir hazırlık" olması amacıyla Başbakan Bülent Ecevit ABD Dışişleri Bakan yardımcısının Ankara'ya gelmesine birkaç gün kala kimi bakanlarıyla, kimi yüksek bürokratlarını toplamış ve ABD'ye karşı izlenecek politikanın ana hatlarını gözden geçirmek istemişti. Gerçi, son bir yıllık uygulama ABD'ye karşı izlenecek politikayı "gözden geçirmeye" gerek bırakmıyacak ölçüde açıktı: Tam bağımlılık.

Hemen her konuda, ABD ne derse o oluyordu. Ve sokaktaki vatandaş şu soruyu kendine sormadan edemiyordu: "Acaba, Demirel bu politikayı izlese, Türkiye'de neler olur, kimler hangi demeçleri vererek sokaklara dökülürdü?.." Ama, işte Demirel'in bile veremeyeceği ödünleri, hiç kimsenin ses çıkarmasına olanak vermeden Ecevit verebiliyor ve sürekli olarak "alternatifsizlik" zırhına saklanıyordu.

Aslında Ecevit'in kafasında çizdiği politika belliydi. Ne var ki, bunun diğer bakanlar ve bürokratlar tarafından da paylaşılmasını istiyor, o nedenle kendisini bir değil, iki toplantı düzenlemek zorunda hissediyordu. Zaten toplantının mizanseni de hazırdı. Ecevit dış politikada kendi partisi ve bakanlarından çok, önem verdiği bir bürokrata güveniyordu: Dışişleri Bakanlığı genel sekreteri Şükrü Elekdağ. Elekdağ'a Ecevit öylesine güveniyordu ki, bir ara genel sekreterin bakanlığı bile söz konusu olmuştu. Özaydınlı'dan boşalan İçişleri Bakanlığı'na Ecevit önce Necdet Uğur'u düşünmüştü. Uğur'dan boşalacak Milli Eğitim Bakanlığı'na Gündüz Ökçü'ü kaydırılacak, Dışişleri bakanlığı da genel sekreter Elekdağ'a verilecekti. Ecevit bu düşüncesini birkaç kişiye açtığında tepkiyle karşılaştı. Ve böyle bir uygulamadan vazgeçti.

Dışardan bakan yapmayı düşündüğü bu "yüksek" bürokrat da, doğrusu Ecevit'e olan yakınlığını ve Ecevit'in kendisine duyduğu güveni her fırsatta hakkıyla doğrulamasını biliyordu. İşte, Christopher'in gelişinden önce düzenlenen ilk toplantıda genel sekreter "yeni bir anlaşma" yapıldığını açıklıyor, ancak bu anlaşmanın ana hatlarınıbile bakanlardan, diğer bürokratlardan saklamak istiyordu. Elekdağ'a göre üslerle ilgili anlaşma "çok gizli" idi. Bu nedenle de "böyle geniş bir toplantıda ele alınmasının sakıncaları" ortadaydı. Anlaşmanın ayrıntılarına böyle bir toplantıda girmeye gerek yoktu. Elekdağ açıkça devletle ilgili her türlü "sırrın" tek sahibi kendini görüyor ve toplantıya katılan bakanlar "üslerdeki sırrı" öğrenemiyorlardı. Bir genel sekreter bir bakandan daha yetkiliydi anlaşılan.

Bakanlar Elekdağ'ın tutumunu kınayamazken, toplantıya katılan bir korgeneral "peki, biz bu anlaşmaları kimden ve ne zaman öğreneceğiz?" diye bir soru atınca ortaya, konunun ABD ekonomik yardımına dönüştürüldüğünü ve bu yöndeki gelişmeler üzerine görüşme açıldığını toplantıya katılanlar büyük bir hayretle izliyorlardı. Ancak, genelkurmay başkanlığından gelenler ABD yardımı konusunda da "titiz" davranıyorlardı. Generaller bundan önceki Amerikan yardımını gündeme getiriyorlar ve daha sonra da alınan araçların kısa bir sürede "çalışmaz" hale gelişinden yakınarak şöyle diyorlardı:

"Bu Amerikalılar hep kullanılmış malzeme veriyorlar. İster, Türkiye'deki. Amerikan üslerinde kullanılan, ister dünyanın çeşitli yerlerinde kullanılmakta olan malzemeler olsun, Türkiye'ye 'askeri yardım' diye verilen malzemeler aslında kullanılmış malzemelerdir. Bundan dolayı, bunların bizim tarafımızdan kullanılma süresi kısa oluyor. Üstelik, malzemelerin eskiliği bir yana, fiyatları da dünya fiyatlarının üstünde oluyor. Böyle yardım olacağına, hiç olmasın daha iyi."

Genelkurmayın bu tavrı karşısında toplantıda sözü yine Elekdağ alıyor ve sözüm ona Ecevit Hükümeti'ne paye vermek amacıyla "bu hükemet hiçbir hükümetin alamayacağı cesur kararları almıştır. Tesislerin açılmasını bu hükümetten başka hiç bir hükümet gerçekleştiremezdi" diyordu.

Bu noktada Başbakan Ecevit ya muhalefet günlerini, ya da iktidara geldiği ve açıktan bol vaadlerde bulunduğu günleri hatırlıyor olmalıydı ki, herkesin içinde sanki yüksek sesle düşünürcesine "bir ulusal savunma kavramı vardı, o ne oldu, onda ne gibi gelişmeler var?" diye soruyor, ancak sorusu yanıtsız kalıyordu. Çünkü, geçen yıl "ulusal savunma"dan söz eden başbakan, kısa bir süre sonra AET ve NATO doruk toplantılarıyla bu "vaadlerini" unutuyor, bir daha da sözünü etmiyordu. Kendisinin unutmuş olduğu "ulusal savunma kavramı" da CHP iktidarının değerlendirilmesi sahifelerine, tarihin yargısına bırakılıyordu.

Her toplantıya kalabalık bir grup halinde gelmeyi adet edinen Dışişleri Bakanlığı sözü dönüp dolaşıp Christopher'in gelişi ve bundan beklenenden çok, nelerin verilebileceği noktasına getiriyordu. "Yeni anlaşmadan" söz eder etmez, Milli Savunma Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı hemen bu tutuma karşı çıkıyor, daha sonra Milli Savunma Bakanlığı'nın da "devre dışı" bırakıldığı tüm açıklığı ile ortaya çıkıyordu. Görevinden istifa eden Hasan Esat Işık bir yakınına "efendim, üslerle ilgili anlaşmayı ben bakan arkadaşlarımdan ya da başbakandan değil, uzmanların katıldığı bir toplantıda öğrendim. Özellikle dış politikada devre dışı bırakıldım" diyor ve komisyondan bütçesinin geçtiği günün sabahında, geri almamak üzere istifasını Başbakan Ecevit'e sunuyordu.

Ankara bu hesaplarla uğraşırken ve Christopher'i "ekonomik yardım paketi" ile beklerken, ABD 'nin başka hesaplarını unutmuş görünüyordu. İşte, ekonomik yardım karşılığında ABD'nin ileri sürebileceği tek bir şey vardı: Üsler ve üslerde yeni silah donanımı. Bununla ilgili hazırlıklardan ABD'nin de haberi vardı. Bakanlardan saklananlar ABD'nin bilgisine çoktan sunulmuştu. Onun içindir ki, Christopher'in özellikle ekonomik konulardan söz edeceği kesindi.

Gerçekten, Christopher ekonomik konulardan söz etti! Amerikan askeri yardımını 1979 ABD bütçesine, dolayısıyla ABD kongresine bağladı. "Acil" diye nitelenen yardımı IMF'nın isteklerinin yerine getirilmesine terketti. Böylelikle Guadeloupe toplantısının özetini vermiş oldu.

Ancak, beklenen konuk beklenmeyen konuları da beraberinde getirmişti. Bunlardan biri adi suçluların takası idi. Amerikan savcılarından biri, Türkiye'de işlenen bir suçtan dolayı Türkiyede tutuklu bir Amerikalı'yı kendi ülkesine istediği zaman, Türkiye buna sesini çıkarmamalı ve suçluyu Amerika'ya göndermeliydi. Amerikalı suçunun cezasını Amerika'da çekmeliydi. Elbette bu tek taraflı olmayacak, Amerika'da suç işlemiş bir Türk de, istendiğinde Türkiye'ye gönderilebilecekti. Dışişleri Bakanlığı bu noktada direniyor, yeni üsler verirken göstermediği "titizliği" suçluların iadesinde gösteriyordu. Aslında haklıydı. Uluslararası mahkemelerden ve çeşitli insan hakları bildirilerinden örneklerle bu konudaki direnmesini kanıtlamaya ve desteklemeye çalışıyordu. Ne var ki, bu kez Dışişleri ile Başbakan anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Christopher'in karşısında daha fazla anlaşmazlığın sürmesini istemeyen Ecevit, kestirip attı: "Sorun ABD'nin istediği doğrultuda çözümlenecekti." Suçlular istendiğinde iade edilecek ve tutukluluk süresi suçluların kendi ülkelerinde tamamlanacaktı.

ABD'nin herhangi bir isteğine tam "ekonomik yardımın" kapıya gelip dayandığı bir sırada "hayır" demenin dış politikadaki "incelikle" hiçbir ilgisi yoktu! Oysa, "umut" yine dağın ardında kalmıştı. ABD askeri yardımının kongreden geçmesi için Haziran ayını beklemek gerekiyordu. ABD'de bütçe yılı Haziran ayında başlıyor, bundan dolayı da askeri yardımın fiilen gelmesi ancak Ağustos ya da Eylül ayına kalıyordu. "Acil" yardım için ise, önce bir "Bonn Toplantısı" icad edilmişti. Bonnda ilgili ülkelerin teknik elemanları bir araya gelecek, Türkiye'nin durumunu gözden geçirerek, işi yeniden IMF'ye havale edeceklerdi. Türkiye yeniden IMF ile masaya oturacak, yeniden devalüasyon ve zam önerilerine "evet" diyecek ve böylelikle "acil" yardım gerçekleşecekti.

Tüm bu olgular bölüm bölüm günlük basında yer alırken, Dışişleri Bakanlığı radyo ve televizyondan üst düzeydeki yetkililerden, hatta sorumlu bakanlardan alınarak yayınlanmış haberlere tekzip hazırlamakla meşguldü. Hükümet içinde bir bölüm bakanlar "hiçbir şeyden haberleri olmadığı" gerekçesiyle önüne gelen yerde Ecevit'i açıkça eleştiriyorlar, Gündüz Ökçün'ü Dışişleri Bakanı olarak değil, "Dışişleri Dekanı" olarak niteliyorlardı. Bir bölümü ise, Christopher'in gelişinin ve ABD ilişkilerinin "hükümet içinde bunalıma yolaçtığını" söyleyerek yeni istifalar olabileceğini açıklamaktan çekinmiyorlardı. "Hem sorumluluğa katılıp - kağıt üstünde -, hem de olaylardan habersiz olmak herkesin kabulleneceği davranış değildi" onlara göre.

Ancak, bu sözlere rağmen Christopher'in ardından "sorumluluğa artık katılamayacağını" açıklayan tek bakan Hasan Esat Işık oluyor ve Milli Savunma Bakanlığından istifa ediyordu. İstifa bir anda CHP Merkez Yönetim Kurulu'nu karıştırıyor, üst düzeydeki kurul üyeleri "istifalarını ceplerine koyduklarını" söylüyorlardı. Ne var ki, CHP Genel Başkanı Christopher'den aşağı yukarı bir hafta sonra CHP içindeki çözülmeyi engellemek amacıyla "ekonomik yardımların kısa sürede gerçekleşeceğini ve hükümetin bu yardımlarla giderek güçlenmekte olduğunu" öne sürüyor, istifa mektupları ceplerden çıkarılıp çöp tenekelerine atılıyordu.

İşte, böyle. Adam bir geldi, karışmayan yer kalmadı. Emekçilerin kafasında da emperyalizm olgusu tüm örnekleriyle bir kez daha somutluk kazandı, günlük yaşama yansıdı.

Hükümeti uyarıyoruz

TRABZON FAŞİST ÖRGÜTLERİN GÜNDEMİNDE

Türkeş, sıkıyönetim ilanının hemen ertesinde, sıkıyönetim ilan edilen illerin çok yetersiz olduğunu söyleyerek, yurt düzeyinde yaygınlaştırılmasını istemişti. Türkeş'in bu açıklaması, faşist terörün sıkıyönetim kapsamı dışında kalan illerde yoğunlaştırılacağı anlamına geliyordu. Açık bir saldırı çağrısıydı, yani.

Türkeş'in sıkıyönetimi öncelikle istediği illerden biri olan Trabzon'da gelişen olaylar, bu gözlemi doğrular nitelikte oldu. Son günlerde faşistlerin Trabzon'da düzenledikleri planlı saldırılar sonucu birçok kişi yaralandı ve öldürüldü. 15 Ocak günü kentte yapılan yürüyüş ve saldırılarla yaratılan terör havası ertesi gün de sürdürüldü. İlericilerin oturduğu bir kahve tarandı, Töb-Der üyesi bir öğretmenle, bir öğrenci ağır yaralandı. Aynı gün Ahmet Cebi adlı ÜGD'li bir faşist, dikkat çekici bir şekilde öldürüldü. Ahmet Cebi'nin kendi "ülküdaşları" tarafından bir tartışma sonunda öldürüldüğü yaygın bir söylenti halindeydi.

MHP EĞİLİMLİ VALİ

Faşist terör olayları ilericilere yönelik baskıların gerekçesi haline dönüştürülüyor. Bu "gerekçeler"i yaratanların başında Trabzon Valisi Münir Güney geliyor. Münir Güney'in MHP eğilimli olduğu ve Ecevit hükümeti tarafından Trabzon'a atandığı biliniyor. Trabzon'a atanmadan önce valilik yaptığı Eskişehir'e gelir gelmez yaptığı ilk iş, ÜGD'yi ziyaret etmek olmuştu. Faşist örgütlere olan sempatisini en iyi böyle göstereceğini düşünmüştü. Münir Güney aynı zamanda 3. Ordu Komutanın damadı ve Seyfi Öztürk'ün de askerlik arkadaşıydı. Bunca ünvanı olan bir validen beklenebilecekler ise, Münir Güney Trabzon'a geldiğinden bu yana görüldü. Göreve başladığından bu yana, Trabzon'da yalnızca açık meydanlarda 8 cinayet işlendi.

SALDIRI ÜSLERİ: KALKINMA MAHALLESİ VE KTÜ KAMPUSU

Trabzon'da faşistlerin düzenledikleri saldırıların üsleri, Kalkınma Mahallesi ve KTÜ kampusuydu.Özellikle Kalkınma Mahallesi faşistlerin yuvalandıkları ve kontrol ettikleri bir mahalleydi. Bir silah deposu halinde olan mahallenin önemli bir özelliği KTÜ kampüsünün hemen yanında olması ve buradan üniversitenin lojmanlarına hiçbir güçlükle karşılaşmadan sızılabilmesine elverişli olmasıydı. Kalkınma Mahallesinin bu konumunun bilinmesine rağmen, bugüne dek ne bir önlem alındı, ne de bir arama yapıldı. Böylelikle faşist çetelere diledikleri gibi davranma serbestisi tanındı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi ise, yakın zamanlara kadar faşist öğretim üyelerinin bir kalesi durumundaydı. Bu terör yuvasında, Üniversite Rektörü'nün resmi pla kalı arabası bile valiliğin emriyle her gün aranıyordu. Yine kısa bir süre önce, sosyalist bilim adamı Dr. Necdet Bulut, bu üniversite girişinde profesyonel çeteler tarafından öldürüldü.

"MÜCADELENİN STRATEJİ VE TAKTİKLERİ"

Trabzon'un yeni bir toplu katliam merkezi olması için faşistler ellerinden geleni yapıyorlardı. "Genç Arkadaş" dergisi, *"ülkücü hareketin bayraklaştığı kent: Trabzon"* başlığıyla şunları yazıyordu: "Teşkilatımızın sorumluluğu altında seri olarak seminerler devam etmektedir. Bütünleşmiş olduğumuz Trabzon halkına mücadelenin her türlü taktik ve stratejileri basın ve bildiri yoluyla anlatılmaktadır... bundan sonra da mücadelemiz devam edecek ve zafer sancağı göklere çekilecektir..."

Bir süre önce Trabzon'da "Ülkücü Gençlik" imzasıyla dağıttıkları bildiride de, "Karadeniz' in azgın dalgaları ve Trabzon komünistlere mezar olacak... Cihad' a çağrıldığında koşunuz.." diye azgın kışkırtmalar, çağrılar yapılıyordu.

Faşist organın sözünü ettiği "taktikler'den biri de, hedef seçtikleri kişileri Trabzon'un yerleşik halkı dışından seçmeleriydi. Bununla, Trabzon halkının tepkisine yolaçmamayı, dahası

ÜGD, elindeki adres listelerini sıkıyönetime devretmeye hazırlanıyor

ÜGD Genel Başkanı Şefkat Çetin, yaptığı uzun bir açıklamayla şu günlerde neler yapılması gerektiği konusunda "ülküdaşları"na yeni öğütler verdi. Bu açıklamanın bir noktası, özellikle dikkati çekiyordu. "Ülküdaşları"ndan, "kanunsuz hareket yapanların emniyet kuvvetlerine bildirilmesini" istiyordu Şefkat Çetin.

Bu hatırlatmanın anlamının açıklanması önem taşıyor. Bu açıklama gerek suç niteliği taşıması, gerekse de içinde bulunduğumuz koşulların alışılmış sonuçlarından biri olan ihbarcılığı yaygınlaştırmayı amaçlaması bakımından, dahası son sıralarda faşistlerin sıkça sözünü ettikleri terörün "devletin meşru silahlı güçleri"ne bırakma niyetlerinin bir örneğidir. Ayrıca bu açıklama, faşistlere özgü bir girişimin de legalize edilmiş biçimidir. Faşistlerin, öteden beri ellerinde bulundurdukları, ilerici, sosyalist kişilerin adreslerini içeren listeleri sıkıyönetim komutanlıklarına "ihbar" edecekleri son günlerde bildirilen haberler arasındadır. Faşistler, daha önce kendilerinin "kullandıkları" adresleri, şimdi "devletin meşru kolluk güçleri"ne devretme hazırlığı içindedirler.

İlericilerin, sosyalistlerin adreslerinin gizli,açık faşist örgütler tarafından sürekli tutulduğu ve bu listelerin cinayet ve katliamlarda kullanıldığı bilinmektedir. Öldürülecek kişilerin bile not edildiği bu listeler, yakalanan faşistlerin üzerinde ya da evlerinde sık sık ele geçirilmektedir.

Yine birkaç yıl önce, Orta Doğu gazetesi katillere bedef göstermek için isim ve adres listeleri yayınlıyordu. Doğan Öz, Bedri Koraman, Gazeteci Malih Aşık ve daha birçok ilerici insan, evlerine baskın yapılarak saldırıya uğradı, katledildi. ODTÜ'ye Hasan Tan döneminde "işçi" adı altında alınan profesyonel katillerin, ODTÜ öğrencilerinin tümüne yolladıkları tehdit bildirileri için adreslerin nereden bulunduğu da yine biliniyor. Önceden saptanmış adreslerde işlenen cinayet örneklerinin sonuncusu ise, TİP Tarsus İlçe Başkanı Sönmez Targan'ın evine yapılan ve eşinin öldürülmesiyle sonuçlanan baskın oldu.

Cinayet şebekeleri yıllardan beri kendilerinin "kullandıkları" adresleri şimdi sıkıyönetim komutanlıklarına devretmeyi düşünüyorlar. İstedikleri, ellerinde bulunan ve nasıl temin edildikleri "merak" (!) konusu olan bu adreslerde oturan ilericilere, sosyalistlere çeşitli bahanelerle baskı yapılmasıdır.

Kısacası ÜGD Genel Başkanı apaçık suç işlemektedir. Kaldı ki, bu girişimleriyle o adresleri cinayetler için kullandıklarını da zımnen kabul etmiş olmaktadırlar.

Bu karanlık oyunların sonuçları alınmadan, faşistlerin niyetlerinin kamuoyuna açıklanması için uyanık olmak gerekiyor. Bu arada "ilgililer" in de dikkatine!

Görevlerin üstesinden gelmek için

Faşist güçler, yasa dışı terörün yerine yasal terörün geçirilmesini sağlama amaçlarını birçok kez dile getirdiler. Sıkıyönetim ilanından bugüne kadar bu yöndeki girişimlerin giderek yoğunlaştığı görülüyor. Faşist güçlerin amacı, sıkıyönetim ilan edilen illerdeki terörizmi düzenli biçimde geri çekerek, sıkıyönetim uygulamasının bütünüyle demokratik güçlerin üzerine yoğunlaşmasına zemin hazırlayabilmektir.

Bütün bunlar karşısında ilerici güçlere büyük görevler düşmektedir. Faşist provokasyon girişimlerinin açığa çıkarılması, bu girişimlerin ardındaki niyetlerin sergilenmesi çok önemli bir görev durumundadır. Daha da ötesi bu girişimlere zemin hazırlayabilecek tutumlara yer bırakmamak için dikkat gösterilmelidir. Elbette bu, hiçbirşey yapmamalı, beklemeli anlamına gelmez. Demokratik hak ve özgürlüklere yönelen saldırılara karşı son noktasına kadar ayrıntılı biçimde planlanmış,hedefi belirli, kitlesel mücadeleleri gündeme getirmek için çalışmak gerekmektedir.

Demokratik örgütlerin güç ve eylem birliği sorunu bu noktada önem kazanmaktadır. Güç ve eylem birliği'nin gerekliliğinin yaygın biçimde dile getiriliyor olması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Elbette mücadele biçimlerinin ve eylem önerilerinin bu anlayışa uygun olarak saptanması ayrı bir önem taşımaktadır ve zor olan da budur. Ama yine de güç ve eylem birliğinin gerekliliğinin kabul edilmesi, bu koşullarda atılacak ilk önemli adımdır.

Ne var ki, 1971 sonrası dönemde, küçük burjuva maceracılığının geçit vermeyen mücadele ve örgütlenme biçimleri günümüzde bazı kesimlerce savunulmakta ve tek geçerli yol olarak görülmeye devam etmektedir. Şimdi bu kesimlerde egemen olduğu anlaşılan özellik, kitlesel mücadele anlayışının tamamen bir kenara bırakılması, demokratik mevzilerin terk edilmesi ve geçit vermeyecek mücadele biçimlerine hazırlanılmasıdır.

İlerici, demokrat, sosyalist güçlerin faşizme karşı örgütlü birleşik mücadelelerine büyük darbe vurabilecek bu tür anlayışlara tek bir kişinin bile itibar etmemesinin sağlanması için yoğun bir çaba içine girilmelidir.

Diğer yandan, demokratik güçlerin eylem birliği sorununa yanlış yaklaşımlarla faşist provokasyon girişimlerine zemin hazırlanmakta olduğu görülmelidir. Bu yaklaşımlar, büyük ölçüde demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmaz olduğu varsayımından kaynaklanmaktadır. "Savaş komiteleri" gibi, "direniş komiteleri" gibi öneriler, bu "varsayım"ı temel almakta, teslimiyetçi bir anlayışın ifadesi olmaktadırlar. Demokratik mevzilerin terketmenin yanısıra, bu tür önerilerin sorumsuzca dile getirilmesi, gerici, faşist yayın organlarının giriştikleri provokasyon ve kışkırtmalara malzeme sağlamaktadır. Bunun da ötesinde, günümüz koşullarında böylesi önerilerin geçerliliği tartışma götürür.

Eylem ve mücadele biçimleri önerileri, soğukkanlı değerlendirmelere dayandırılmalıdır. Ne olduğu ve neyi hedeflediği açıklıkla belirlenmeyen, salt birşey önermek için önerilen eylem ve örgütlenme biçimlerinin antifaşist güçbirliğine katkısı olmayacağını bilmek gerekir. Bunun da ötesinde "sıkıyönetim geldi. Hak ve özgürlükleri kullanma olanağı bütünüyle ortadan kalktı" anlayışından kaynaklanan hiçbir eylem önerisine prim verilmemelidir. Bugün yapılacak çok görev vardır. Sorun, geri çekilmeksizin bu görevlerin ne olduğunu görmek, hak ve özgürlükleri sonuna kadar savunmak, kullanmak için çalışmaktır.

MHP KENDİ DEMAGOJİSİNİ KENDİSİ YALANLIYOR

İktidara gelme yolunda bir "kitle tabanı" oluşturmak için her türlü çareye başvuran MHP'nin sözcüleri, bazan davranışlarıyla, bazan kendi sözleriyle kendi demagojilerini yalanlıyorlar. Son birkaç yıldan beri MHP'nin önde gelenlerinin tüm demeç ve bildirilerinde faşist demagojinin çarpıcı örnekleri görülüyor. Ancak bu demagojileri sonuna kadar sürdürme yeteneğinden yoksun faşist yöneticiler. Kendi yalanlarını bile yine ağızlarından ele veriyorlar.

DEMAGOJİ ÖRNEKLERİ

MHP'liler demagojik propagandalarını özellikle emekçi yığınlar üzerine yöneltiyorlar. MHP Genel Başkanı Türkeş'in 20 Ağustos'ta Parti örgütüne yayınladığı genelgede şöyle deniyor:

"MHP, talanı, vurguncuyu, sömürüyü, tefeciyi ortadan silecek tek partidir. Kaba kuvvete, anarşiye ve nereden gelirse gelsin her türlü tedhiş hareketine karşı olduğumuzu ve daima hukuk'un üstünlüğünü savunarak kanunlar çerçevesinde mücadeleyi yürütmek kararında olduğumuzu ısrarla söylemeye devam edeceğiz."

17 Temmuz 1977 tarihli gazetelerde de Türkeş'in İkinci MC hükümetine katılmak için bankaların "devletleştirilmesini" şart koştuğu yazılıydı. Ancak bu "şart" hükümetin kuruluşunda yerine getirilmediği gibi, MHP'li Ticaret Bakanı Agah Oktay Güner bankalara "işleri yoluna koyabilmeleri için" öğüt bile veriyordu:

"Özel sektör bankaları ihtisas bankaları haline getirilmelidir."

Güner bankalara fazla şube açmalarının yararlı olmadığını, israfa yol açtığını ve bu nedenle kendi zararlarına olduğunu ima ediyordu. MHP'nin baş demagoglarından Güner, kendi Genel Başkanı'nın "MHP'nin talanı, vurguncuyu, sömürüyü, tefeciyi ortadan kaldıracak tek parti" diye tanımladığı MHP'nin özel sektör konusundaki görüşlerini de şöyle açıklıyordu:

"Bugüne kadar Türk özel sektörü yalnızca devletten eleman alan kuruluşlar olarak görülmüştür. Bunun için özel sektörün çalışması ile ilgili yasaları, teşvik konusunu, ciddi biçimde ele almak taraftarıyız. Teşvik tedbirleri aslında Türkiye'nin gerçeklerini yansıtmaktan çok uzaktır. 1908 Belçika'sından teşvik yönünden gerideyiz. Teşvik tedbiri derken özel sektörün rahat çalışmasına engel olan mevzuatın tez elden kaldırılmasını savunuyoruz."

Türkiye'de teşvik tedbirlerinin ne denli "vurgunlara" yol açtığını bilen herkes MHP'nin talana, vurguncuya, sömürüye ve tefeciliğe ne denli karşı olduğunu böylelikle anlamış oluyor.

DIŞ POLİTİKA KONUSU

"Dış politika demek, bir milletin yabancılarla olan münasebetlerinin azami derecede milli menfaat sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve yürütülmesi demektir." (Alpaslan Türkeş, Dış Politikamız ve Kıbrıs, s.14)

Faşist demagoji her alanda olduğu gibi dış politika alanında da kendini gösteriyor. Dış ilişkilerin *azami derecede milli menfaat sağlayacak şekilde* düzenlenmesini istediklerini anlatan Türkeş, bunu çok da iyi kanıtlıyor. Örneğin haşhaş yasağının kaldırılmasına karşı çıkıyor. Ecevit'in "ABD gölge etmesin başka ihsan istemeyiz" biçiminde kırdığı "potları" Türkeş "Devlet itibarını sarsıcı" nitelikte buluyor. Agah Oktay Güner de Türkeş'in "Doş politikada milli menfaatleri korumak" biçiminde ifade ettiği politikayı şöyle açıklıyor:

"Ortak Pazar'a girmekle islamlığımızı kaybetmeyiz. Bizim sanayimizin verimi düşüktür. Gümrük duvarlarının ardına artık saklanamayız. Sanayimizi dışa açmak zorundayız."

MHP'NİN ASLİ GÖREVİ

Faşist partinin asli görevinin ne olduğu açıkça ortadadır. Bu partinin görevi, Türkiye'de büyük sermayenin en gerici kesimlerinin faşist diktatörlüğünün yolunu döşemektir. Bu "asli görev" birçok yalan ve demagojiyle örtülmek istenmektedir. Bir yandan barış çağrıları yapılırken, bir yandan faşist iç savaş denemeleri tezgahlanmaktadır. Faşist cinayetlerde, kitle katliamlarında MHP'lilerin ve yandaşı "ülkücü" kuruluş mensuplarının suçluluğu mahkeme kararlarına yansımış, yalanlanamayacak derecede ortaya çıkmıştır. Sadece bunlar bile faşist demagojilerin gerçek yüzünü göstermek için yeterlidir.

---

halkın desteğini sağlamayı amaçlıyorlardı.

Trabzon'da son zamanlarda hızı artan gelişmeler yeni kitle kırımlarına yöneliktir. Faşist güçler Adana, Maraş, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Sivas'la birlikte Trabzon'da da sıkıyönetim ilanını gerçekleştirebilirlerse Doğu illerini kuşatmış olacaklarını tasarlamaktadırlar. Kısa vadeli hesaplarını buna göre yapmaktadırlar.

Bu niyetlerden ve Trabzon'un bu niyetlere uygun olması nedeniyle faşistler tarafından hedef seçilmesinden Ecevit hükümeti de haberdardır. Trabzon'daki gelişmeler, nedenler ve sonuçlarıyla defalarca hükümetin bilgisine sunulmuştur. Uğur Mumcu da 18 Ocak tarihli Cumhuriyet'teki yazısında Trabzon'a dikkati çekiyordu.

Ama bugüne dek hiçbi önlem alma çabasına rastlanmamıştır. Hükümet bugün Trabzon da olanları görmezlikten gelmektedir. Faşist güçlerin Trabzon'da bir sıkıyönetim tezgahlama oyunlarına gelinmemesi için, öncelikle Vali Münir Güney'in görevinden alınması, kendisinden hesap sorulması, faşist yuvaların etkisizleştirilmesi zorunludur.

Demokratik güçler, hükümeti bu göreve çağırıyor. Faşist saldırılar karşısında yılgınlığa yer vermemek, Trabzon'u faşistlere teslim etmemek için tüm demokratik güçlerin elele vermesinden başka çıkar yol yoktur.

AYDINLIKÇILAR ŞİMDİ DE CHP-AP İŞBİRLİĞİNE BEL BAĞLADI

Kahramanmaraş'ta meydana gelen faşist katliam ve ardından ilan edilen sıkıyönetim, "ilericiliği kendinden menkul" maocu Aydınlık gazetesini de tıpkı MHP ve ülkücüler gibi bazı yeni "strateji ve taktikler" aramaya yöneltti.

Sovyetler Birliği'ni, Vietnam'ı, Küba'yı ve diğer sosyalist ülkeleri burjuva basınının ağzıyla ve aynı küfürlerle karalamak için elinden geleni yapan maocular, içerde de "revizyonist" diye adlandırdıklarına aynı hırsla saldırıyor ve adeta sıkıyönetime "biz bunlardan değiliz ha!" mesajını yollamaya çalışıyorlardı. Sosyalistlere küfretmeyi, iftira atmayı, karalamayı kendi devrimciliklerinin ölçüsü sayan maocular, gerek sıkıyönetim ile ilgili, gerekse de başta AP olmak üzere burjuva partileri ile ilgili "ilginç" değerlendirmeler yapıyorlardı.

"SIKIYÖNETİM VE OTOBÜS"

Aydınlık gazetesi sıkıyönetim ilan edildikten sonra birkaç gün bir şaşkınlık geçirdi. Ancak kendini hemen toparladı ve sıkıyönetime karşı "tavrını" belirledi. Bu tavır, sözcüğün tam anlamıyla bir "yağ çekme" idi. Örneğin maocu Aydınlık gazetesinin 2 Ocak tarihli sayısında, birinci sayfada "sıkıyönetimi destekler nitelikte" tam 4 haber ve bir yorum yer alıyordu. Bu sayının manşeti şöyle idi:

"MHP sıkıyönetimden memnun değil"

Haber başlığı "o halde bizler memnun olmalıyız" mesajını iletiyordu. Bu burjuva mantığı diğer haber başlıklarında da açıkça görülüyordu.

Bu arada Korutürk ve Ecevit'in yeni yıl mesajlarından verilen başlıklar da ilgi çekiciydi. Ecevit "Sıkıyönetime rağmen demokrasiye bağlı kalınacak" derken, Korutürk'ün mesajından şu başlık veriliyordu: "Cumhurbaşkanı Yasalara Uygun olarak Görev Yapacak Sıkıyönetime Yardımcı Olunmasını istedi". Gazetenin yine aynı sayısında şu başlıklı haber yer alıyordu: "Milli Savunma Bakanlığı: Sıkıyönetim mahkemelerine yapılan atamalar yasalara uygundur."

TİKP Genel Başkanı ve Aydınlık Başyazarı Doğu Perinçek ise aynı gün yazdığı "MHP'nin Kaygısı" başlıklı başyazıda şöyle diyordu:

"Sıkıyönetim bir araçtır. Sopa, tüfek ve otobüste birer araçtır. Nasıl insan soyut olarak sopaya, tüfeğe ve otobüse karşı çıkmazsa, sıkıyönetimi de kendisine kumanda eden siyasete ve yaptıklarına bakarak değerlendirmek gerekir."

Maocu demagojinin çarpıcı bir örneği olan bu yazının mesajı şuydu: "Nasıl otobüse karşı çıkamazsak, sıkıyönetime de karşı çıkmamalıyız."

Aydınlık'ın 3 Ocak tarihli sayısında gazetenin söyledikleri bu kez sermayenin önde gelen temsilcisi Sakıp Sabancı'ya da onaylattırılıyordu. Birinci sayfada yer alan haberin başlığı şöyleydi:

"Sabancı: Sıkıyönetimin grevleri durdurması savunulamaz."

Böylelikle sıkıyönetimin grevlere karışmayacağının güvencesi en yetkili ağızdan veriliyordu(!) Doğu Perinçek "Ordu Türkeş'e Mecbur De-

"AP'NİN DEMOKRATLIĞI"

Türkiye'de meydana gelen tüm saldırı ve terör olaylarını sadece "MHP ve yan örgütleri çerçevesinde" göstermeye çalışan maocular, bu cinayet ve terör olaylarının sadece ve başka hiçbir bağlantısı olmaksızın MHP'den kaynaklandığını da iddia ediyordu. MHP'nin ardındaki güçlere ise hiçbir diyecekleri yoktu ve bunları özellikle gizlemeye çalışıyorlardı.

Yürüyüş'ü MHP'yi gizlimekle suçlamaya yeltenen Aydınlık'ın yazarı Doğu Perinçek, babasının eski bir mensubu olduğu Adalet Partisi hakkında 7 Ocak'ta şunları yazıyordu:

"Revizyonistlerin politikası, AP ile MHP'yi birbirine yapıştırmak ve özellikle AP ile CHP'nin arasını açmaktır.

"AP ise, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının partisi olmakla birlikte, hakim sınıfların geniş kesimlerine dayanmaktadır. Ayrıca kitleler içinde geniş güçleri etkilemektedir. Bu nitelikleriyle AP azgın terörün partisi değildir. Bunu tespit etmek için cinayetleri düzenleyen ve gerçekleştirenlerin kimliklerini incelemek bile yeterlidir. Demirel'in askeri bir darbe peşinde olmadığı açıktır."

"Azgın terörün partisi olmayan" Adalet Partisi'nin Genel Başkanı, azgın terörün en azgın hale geldiği Kahramanmaraş'taki faşist iç savaş denemesi sırasında Doğu Perinçek'in bu sözlerini şu şekilde doğrulamıştı:

"Bana sağcılar ve milliyetçiler suç işliyor dedirtemezsiniz.."

Yine bu "azgın olmayan" parti, Aralık başında Genel Yönetim Kurulu aracılığıyla bir "Eylem ve Direniş Çağrısı" yayınlayarak gerici güçleri harekete geçmeye çağırmıştı.

Üstelik Demirel de Faik Türün, Ali Elverdi gibilerini partisinde toplayarak Doğu Perinçek'in bu yargılara varmasına yardımcı oluyor olmalıydı. Aydınlıkçılar "Geniş Tabanlı hükümet" formülüne doğru çark ediyorlar, bu formülün bayraktarlık yarışında yer alıyorlardı. Ne de olsa onlar için önemli olan tek ölçüt vardı: anti-sovyetizm. Gerisi o kadar önemli olmasa gerekti.

FAŞİSTLERLE "İŞ" ORTAKLIĞI

Maocu çeteler faşistlerden boşalan yerleri doldurmanın gayretkeşliği içinde. Nerede faşistlerden arındırılmış bir bölge, kazanılmış bir demokratik mevzi varsa, orada maocu provokasyonlar iş üstünde. Geçtiğimiz hafta Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde İGD üyesi Bahri Gülpınar bu karşı devrimci güruhun saldırıları sonucunda öldürüldü.

Bahri Gülpınar, 16 Ocak günü SBF karşısındaki Şah kahvehanesinden çıkan 40 kişilik bir maocu grubun saldırısı sonucu iki kurşun yarası aldı, bir gün sonra da öldü. SBF'deki olaylar Bahri Gülpınar'ın ölümünden sonra da sürdü.

Bahri Gülpınar'ın anısına okulda düzenlenen foruma Dev-Genç'liler değişik bir biçimde sahip çıkmaya çalıştılar. "Halkın Kurtuluşu" maocularının, "İGD konuşursa, forumu dağıtırız" tehditleri karşısında sus pus olan Dev-Genç'liler, Bahri Gülpınar'ın üyesi olduğu İGD'ye söz hakkı vermediler. Kendi yaptıkları konuşmada da, olayı sıradan bir olay gibi göstermeye, maocuların saldırganlığını gözden kaçırmaya çalıştılar. Onların küçük dünyalarında, maocular da ilericiydi ve böylesi olaylar "sol" içindeki olaylardı. Aynı dar görüşlülüğe "Kurtuluşçular" da saplandı. Sorumsuzluğu birlikte paylaşan goşistlere karşı, maocuların forum sırasında da süren kışkırtmaları sosyalist öğrencilerin sorumluluğuyla önlendi. Goşistler, maocu karşı devrimcilerin provokasyonlarına alet olma talihsizliğine düşmüşlerdi.

Bu olayların geliştiği sırada, Bahri Gülpınar'ın katilleri, akılları sıra eşkallerini değiştirerek okul içinde dolaşıyorlardı. Polis, yeni provokasyonlar için maocuların iplerini çözmüştü...

Maocuların Cebeci bölgesindeki son saldırıları, apaçık faşistlerin bu bölgede taban bulamadıklarındandır. İlerici öğrencilerin etkin oldukları bu okulları kapattırarak öğrenimi engelleme görevini faşistler yerine maocular yerine getiriyor. Maocu-faşist işbirliğinde düzenlenen oyunlar bu kez boşa çıkarıldı, bundan böyle de bilimsel sosyalistlerin etkinliğiyle boşa çıkarılacaktır.

SOSYAL D

TARİHS

HALUK TOSUN

İşçi sınıfının burjuva toplum düzenini ortadan kaldırma ve sınıfsız toplumu kurma rolüyle tarih sahnesine çıkışından bu yana dünyamız büyük toplumsal değişikliklerin derin sarsıntılarıyla çalkalanmaktadır. İçinde yaşadığımız çağ bir yandan emperyalist gericiliğin, yağma savaşlarının, faşist vahşetin insanlık üzerindeki ölçüsüz felaketlerine tanık olurken, diğer yandan ilk sosyalist devletin kuruluşunu, dünya sosyalist sistemi içinde sömürünün ortadan kalkışını ve giderek sınıfsız toplumun maddi teknik temellerinin atılışını görmenin gururunu da taşımaktadır.

Günümüz dünyasında toplumsal gelişmenin öncü, yönlendirici gücü dünya sosyalist sistemidir. Dünya nüfusunun bugün üçte biri sömürünün olmadığı ve barışın süreklilik kazandığı sosyalist ülkelerde yaşıyor. Dünya devrimci sürecinin ulusal kurtuluş mücadeleleri ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ile oluşan diğer bileşenleri de çağımızın gelişme dinamiğini belirliyor.

Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının politik ve ideolojik konumuna bakıldığında iki ana eğilim kendisini göstermektedir. İşçi sınıfının bir bölümü bilimsel sosyalist partilerin ideolojik ve politik önderliği altında bulunurken, diğer bir bölümü de sosyal demokrat partilerin etki alanı içindedir. Bazı ülkelerde sosyal demokrat partilerin etkileri oldukça yüksektir. Diğer bazılarında güçlü bilimsel sosyalist partiler hem işçi sınıfını, hem de diğer geniş emekçi sınıf ve tabakaları yönlendiren gücü oluşturuyorlar.

Faşizme, emperyalizme ve her türlü gericiliğe karşı en büyük güvencenin işçi sınıfının diğer emekçi sınıf ve tabakalarla barış, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm temelindeki birlikteliği olduğu bilimsel gerçeği bugün yadsınamaz bir somutluğa erişmektedir. Bu birlikteliğin sağlandığı ülkelerde emperyalizm gerilemekte, toplumsal kurtuluşa giden yolda sağlam ve kalıcı adımlar atılabilmektedir. Ancak tarihsel deneyler sosyal demokrasinin bu birliktelikte bilimsel sosyalistlerle yanyana gelmekten kaçınmasının çok sayıda örneğini barındırmaktadır.

Son 60-70 yılın tarihi, yüzyılımızın başında işçi sınıfı hareketi içinde ortaya çıkan iki temel eğilimin, sosyal demokrasi ve bilimsel sosyalizmin, yaşamın önlerine koyduğu çetin sınavlarda karşılıklı denenmelerinin pekçok örneğini taşımaktadır. Bu sınavlardan kimin başarıyla çıktığı sorusuna, bir yandan sosyalizmin bugün bir dünya sistemi oluşturan güçlü gelişimini ortaya koyarak, öte yandan da sosyal demokrasinin çeşitli ülkelerde zaman içinde batan, çıkan, ama hiçbir zaman bağımsız bir ekonomik-toplumsal düzen oluşturamayan, orta yolcu karakterine damgasını vuran yanılgılar sergileyerek verilebilir.

SOSYAL DEMOKRASİNİN EMPERYALİZM ÇÖZÜMLEMESİ VE POLİTİK SONUÇLARI

Sosyal demokrasi işçi sınıfı hareketi içinde bir ana akım olarak ilk kez bu yüzyılın başında ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında kapitalizmin geçici bir dengeye kavuşması, devrimci dalgalanmaların göreli olarak yatışması, o dönem işçi sınıfı hareketi içinde sosyalizme tedrici reformlarla varılabileceği, devrimci eylemlere gerek olmadığı yolunda görüşlerin yeşermesine yol açmıştır. Esasen bu eğilim işçi sınıfı hareketi içinde, benzer durumlarda daha sonra da hep ortaya çıkacaktır. Bu reformist görüş daha sonraki yıllarda ifadesini Karl Kautsky ve R. Hilferding gibi sosyal demokratların emperyalizm teorilerinde bulmuştur. Bu teorisyenler emperyalizmi incelerlerken, sermayenin devir sürecinden yola çıkmışlar ve emperyalizmin, kapitalist ekonomideki gelişmelerin ürünü olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Böylelikle emperyalizmin politikası ekonomisinden ayrı tutulmuş, emperyalizm, kapitalizmin varolacağı, ama ekonomideki anarşi ve rekabetin ortadan kalkacağı ve bir 'ultra-emperyalizm'e ulaşılacağı bir gelişme dönemi olarak ele alınmıştır.

Örgütlü bir dünya ekonomisinin yaratıldığını, tekelci gelişmelerin ileri bir adım olarak görüldüğünü ve bunun da sosyalizme geçişin bir başlangıcı olacağını varsayan bu teorik yanılgı, faşizm döneminde sosyal demokrasinin içine girdiği sayısız yanılgının da kaynağı olmuştur. Toplumsal pratik, faşizmin ne olduğunu anlamanın, emperyalizmi tanımadan olanak dışı olduğunu acı deneylerin sonucunda kanıtlamıştır.

Sosyal demokrasinin emperyalizmin teorik çözümlemesindeki bu yanlışın somut pratik sonuçlarını 1. Dünya Savaşı sırasında vermiştir. Sosyal demokrat liderler savaş sırasında anayurdun savunulması sloganıyla kendi ülkelerinin burjuva hükümetleri yanında yer almışlar, uluslararası işçi sınıfının yaşamsal çıkarlarını bir yana itmişlerdir. Oysa Lenin, emperyalizmin üretim sürecinden yola çıkarak ve teorisinde ana ağırlığı 'tekel' kavramına vererek, emperyalizmin ekonomisi ile politikası arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmış, bunun sonucunda da emperyalist savaşın yağmacı yanına dikkati çekmiştir. Savaş karşısındaki tavır sosyal demokrasiyle, bilimsel sosyalizmin arasındaki farklılığı açık biçimde göstermiştir.

Sosyal demokrasiyle, devrimci işçi sınıfı hareketi arasındaki farklılığın daha da belirginleştiği ve ayrılığın derinleştiği dönem Büyük Ekim Devrimi sonrasında Rusya'da işçi sınıfı yönetiminin kalıcılığının sağlanmasındaki yöntemlere ilişkin tartışmaların sürdüğü dönemdir. Sosyal demokrasi, proletarya diktatörlüğü tezine karşı çıkmış, bunun, ogüne değin var olan demokrasi biçimlerinin en üst düzeyde olanı olduğunu yadsımıştır. Devrimin bir yandan iç ayaklanmalarla, öte yandan da emperyalist kuşatmayla boğulmaya çalışıldığı bu tarihsel anda, sosyal demokratlar sınıfsal özden yoksun bir 'saf demokrasi'nin çığırtkanlığını yapmışlardır.

Devletin egemen sınıfın baskı aracı olduğu bilimsel gerçeği, gözler Marx ve Engels'in yapıtlarına da kapatılarak yadsınınca, ortalıkta dolaşan boş demokrasi çağrıları, sosyal demokrasiyi, bu andan itibaren kapitalizmin koruyucusu ve burjuva toplumunun yedek politik-toplumsal gücü tarihi misyonuyla bağlamıştır.

SOSYAL DEMOKRASİNİN FAŞİZM ÇÖZÜMLEMESİ VE MÜCADELE YOLU

Buraya kadar söylenenler özetlenecek olursa, sosyal demokrasi, bilimsel sosyalizmin devrimci öğretisini değişmelere uğratarak, kısmi reformlarla sosyalizme ulaşma, işçi sınıfını kapitalist yapı içinde ileri sosyal haklar elde etme hedefinden öteye götürmeme ve kapitalizmin genel bunalımı içinde patlak veren ve devrimci işçi sınıfı hareketinin yükseldiği dönemlerde kapitalizmin çöküşünü önlemede burjuvaziyle her türlü işbirliğini yapmaya hazır olma öğeleriyle kendini gösteren bir sağ reformist harekettir.

Ancak, sosyal demokrat hareketin tarihi boyunca geniş kitle tabanına sahip olması, reformist ideallerin peşine takılmış olsalar da geniş işçi-emekçi yığınların toplumsal kurtuluş umutlarını sosyal demokraside görmeleri de, yadsınamaz gerçeklerdir. Bu nedenle sosyal demokrasinin antikomünist sağ kanat liderleri ile kitle tabanı arasındaki farklılığı, antifaşist, antiemperyalist mücadelede, mücadele birlikteliği lehinde değerlendirmek bilimsel sosyalistler için her zaman önemli bir gündem maddesi olmuştur. Bir dönem boyunca bilimsel sosyalist hareket içerisinde bu ayrımın yapılmamasının sonuçları harekete belirli ölçüde zarar vermiş; ancak yanlışlar sağ sosyal demokrat liderlerin ihanete değin varan davranışlarına bir tepki olarak belirse de bunların aşılması için ciddi özeleştirilerin yapılması sağlanmıştır.

İnsanlık, faşizmin 1920-1945 yılları arasında birçok ülkede yolaçtığı felaketlerin, yaptığı vahşetin ürkütücü izlerinden bugün dahi kurtulamamıştır. Faşist hareketler, tekelci sermayenin desteğiyle ve kapitalizmin belirli bir gelişme aşamasının ürünü olarak ortaya çıkmış, kitleleri akılalmaz demagojisi ve terörüyle peşinden sürükleyebilmiştir.

Faşizmin ne olduğu sorusu işçi sınıfı hareketini daha 1920 yılı başlarında yoğun bir teorik çalışmanın içine itmiştir. Sosyal demokrasi faşizmin irdelenmesinde kullandığı yöntemde de yanlışa düşmüştür. Emperyalizm ve devlet teorilerindeki yanlışın burada da kendisini göstermesi kaçınılmazdır. Sosyal demokrasi faşizmi küçük burjuvazinin bir hareketi olarak görürken onun mali sermayeyle bağını kuramamıştır. Ona göre faşist yönetimde küçük burjuvazi hem tekelci sermaye hem de proletarya üzerinde egemenlik kurmaktadır. Böylesi bir teorinin götüreceği noktada, tekelci sermayenin diktası ve faşizmin terörü altında inleyen küçük burjuva kitleler, içerisinde bulunmaları gereken antifaşist mücadelenin dışına düşmekle kalmamakta, onun hedefi olmaktadırlar.

Sosyal demokrasinin faşizmin teorik çözümlemesindeki yanılgısı yalnızca akademik bir sorunun çözümünde içine düşülen bir yanılgı olsa belki önemli olmayabilir. Ancak faşizm birer ikişer iktidara geldiği ülkelerde işçi-emekçi sınıfları ağır terörüyle köleleştirirken sosyal demokrat öneriler çoğunlukla faşizme karşı mücadelenin sadece yasal yollar zorlanarak, sadece anayasal zeminler üzerinde kalınarak verilmesi yönünde olmaktadır. Faşizmin akılalmaz yöntemlerle iktidara yürüdüğü bir sırada, bu gidişi durdurmanın tek yolu kitlesel gösteriler, genel grevler ve aktif direnişler iken, sosyal demokrasi kitlelere sükun ve akıl tavsiye etmiştir.

Ekim Devrimi'yle açılan tarihsel dönemde, sosyal demokrasinin antifaşist mücadeleyi kötürümleştiren günahları, sayısının çokluğu ve ilerici gelişmeye verdiği tahribatların büyüklüğüyle kendini göstermektedir.

FAŞİZMİN YÜKSELİŞ YILLARINDA SOSYAL DEMOKRASİ

1918'de Kayzer rejiminin Almanya'da devrimci halk hareketiyle devrilmesi sosyal demokrasiye tarihinde ilk kez iktidar yolunu açmıştır. Ancak kendisini antikomünizmin fırtınasına kaptırarak sersemleyen, bilimsel sosyalistlerin uyarıcı çağrılarına kulaklarını kapayan Alman Sosyal Demokrasisi önce 1918'deki olanağı değerlendirememiş, halk kitlelerinin devrimci hareketini toplumsal devrimin önünü açmakta kullanamamış; daha sonra da 1923 devrimci bunalımındaki kararsız ve kaypak tutumuyla, adım adım ülkenin faşistleştirilmesini eli kolu bağlı seyretmiştir. Böylece iktidara gelişinden 15 yıl sonra iktidarı Hitler'e teslim etmekle sonuçlanan süreçte tarihin kendisine tanıdığı bu olanağı ilerici hamlelerle değerlendirebilecek yeteneğe sahip olmadığını kanıtlamıştır.

Alman sosyal demokrasisinin faşizmin gelişimi karşısındaki aczini sürdürdüğü yıllarda, işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketi, uluslararası merkezi örgütü Komintern'de faşizmin bir bütün olarak burjuva demokrasisinin temellerini ortadan kaldırmaya yönelik niyetine işaret etmiş, bilimsel sosyalist partilerin en önemli görevlerinden birinin faşizme karşı direnmeyi örgütlemek olduğunu belirtmiştir. Faşizm henüz korkunç yüzünü göstermemiştir, ama bilimsel sosyalizm geleceği gören sağlam sezgisiyle insanlığı uyarmaktadır.

Almanya'da 1923 devrimci krizinden iki yıl önce, 1921'de işçi sınıfı üzerinde büyük etkisi olan İtalyan Sosyalist Partisi Mussolini faşizminin saldırıları karşısında "pasif direnme" politikasını uygulamakta, daha da ileri giderek faşistlerle bir "saldırmazlık anlaşması" imzalamaktadır. İtalyan sosyal demokrasisinin bu tavrına Mussolini'nin cevabı 1922'de iktidara gelmek olmaktadır. Bu arada Komintern'in 25 Ağustos 1923'te Sosyalist Enternasyonal e ve Amsterdam Enternasyonali'ne (uluslararası sosyal demokrat sendikal örgüt) yaptığı "proletaryanın uluslararası örgütleri faşizmi püskürtmede devrimci Alman işçilerine yardım etmelidir" çağrısı da cevapsız kalmaktadır.

Sosyalist Enternasyonal'in 1925 teki Marsilya Kongresi, kitleler arasında kapitalizmin emperyalist döneminin sona erdiği yanılgısını yayan bir dizi kararıyla, geniş emekçi kitleleri burjuvaziyle işbirliğine sokan bir uygulamanın kapılarını açmaktadır. Bu yıllarda bazı ülkelerde kapitalizm göreli bir kararlılık (istikrar) içindedir ve sosyal demokrasinin evrimci-reformist yanı ön plana çıkmaktadır.

1929 yılıyla başlayan ve ogüne değin görülenlerin en şiddetlisi olan dünya ekonomik bunalımı, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluşunun hızlanması, komünist partilerinin büyüme, güçlenme ve saygınlık kazanmalarının etkisiyle de, tekelci sermayeyi faşizm seçeneğini ciddi olarak değerlendirmeye zorlamaktadır. Emperyalist burjuvazinin faşizme doğru hızla yöneldiği bu sıralarda, Sosyalist Enternasyonal "dünya bolşevizmi"ni barış için en büyük tehlike ilan etmekte, Alman sosyal demokrasisi de emperyalist politikanın "aşırılık"larından yakınmanın ötesinde faşizmin ilerleyişini sadece seyretmektedir.

Sosyal demokrasinin 1920-1930 yılları arasındaki dönemde bir yandan devrimci işçi hareketine karşı yürüttüğü düşman politika, öte yandan faşizm karşısındaki uzlaşmacı, zayıf tutumu, bilimsel sosyalist hareketin de sosyal demokrasinin antifaşist mücadeledeki rolü ve yerine ilişkin değerlendirmelerinde yanlışlar yapmasına yol açtı. Daha sonra terkedilen "sınıfa karşı sınıf" taktiğinin, sosyal demokrasiyi faşizmin bir kolu olarak gören ve sosyal demokratları sos-

EMOKRASİNİN
EL YANILGISI

yal-faşist olarak niteleyen yaklaşımın benimsendiği dönem 30'lu yılların başına rastlar.

KAPİTALİZMİN ÇÖKÜŞÜNÜ ÖNLEMEK İÇİN SEFERBERLİK

Sosyal demokrasi dünya ekonomik bunalımıyla birlikte militanlaştı ve kapitalizmi çöküşten kurtarma görevine sıkı sıkıya sarıldı. Almanya'da Sosyal Demokrat Parlamento grubunun lideri Ernst Heilmann bunu şöyle dile getiriyordu: "Tüm sosyal demokrasi kapitalizmin çöküşünü önlemek için çalışıyor."

Sosyal demokrasi 1930'un başlarında teorik çalışmalar yapmaktan da geri durmaz. Üç yıl sonra büyük bir kitle desteğiyle faşizmin iktidara geleceği bir ülkede, işçi sınıfı için kurtuluş vaadeden bir hareketin liderleri Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin değil devlet kapitalizminin kurulduğunu kanıtlamak için kitaplar yazmaktadırlar. Kautsky "Bolşevizm ortadan kalkmalıdır. Bu, Rusya'nın yararına olduğu kadar tüm Avrupa'nın da yararınadır" diyerek savaş çığırtkanlığı yapmaktadır.

Nazilerin 30 Ocak 1933'te iktidara gelişlerinden önceki 6 ay içinde, Almanya Komünist Partisi, Sosyal Demokrat Parti'ye faşizme karşı birlikte genel grev örgütlemek için yaklaşık bir düzine çağrı yapar. Tüm bu çağrılar reddedilir. Hitler'in 30 Ocak'ta başbakanlığa gelişinin hemen ardından yapılacak bir genel grev ile işçilerin harekete geçirilmesi çağrısı da Alman sosyal demokrasisinin sağcı liderlerinin "sükunet ve akıl' tavsiye eden körlüğüyle karşılaşır. Faşist hareketin iktidara gelmek için her yolu denediği bir ortamda sosyal demokrasi sadece anayasal zeminde mücadeleyle bunalımdan çıkış yolu aramaktadır. Genel grevin zamanını yersiz bulmaktadır. Faşizm, sosyal demokrasinin bu korkak ve pasif tavrından da yararlanarak 28 Şubat'ta Reichstag yangını provokasyonuyla önce Almanya Komünist Partisi ni yasa dışı ilan eder, daha sonra tüm sendikal faaliyete el koyar ve 22 Haziran'da 'anayasal zemin' üzerinde kalarak Sosyal Demokrat Parti'yi kapatır. Sosyal Demokrat Parti'nin 17 Mayıs 1933'te parlamentoda yapılan oylamada Hitler'in dış politikasını onaylar yönde oy kullanması da yarar sağlamaz.

Almanya'da faşizmin iktidara gelişinden sonra, antifaşist güçlerin birliğini sağlama yönünde yapılan en önemli uluslararası girişim, işçi sınıfının iki enternasyonalinin ortak eylemin ilkelerini görüşmek üzere biraraya gelmelerini öneren ve 7 sosyalist parti tarafından Paris'te düzenlenen konferanstır. Komintern'in kapsamlı ve somut bir programla yanaştığı konuya, sosyal demokrasi isteksiz yaklaşır ve tam birlikte mücadele çabalarını boşa çıkaran bir sonuç elde edilir. Antifaşist mücadelede sosyal demokrasi ile bilimsel sosyalizmi birbirine yaklaştıracak iki diğer önemli olay, 1933 yılı Haziran'ında Paris'te toplanan 'Avrupa Antifaşist İşçiler Konferansı' ve Dimitrov'un Leipzig duruşmasında savunulması için açılan kampanyadır.

Bu dönemde sosyal demokrasinin kapıldığı antikomünizm histerisinin derecesini en iyi, Sosyalist Enternasyonal'in Ağustos 1933 Paris Konferansı'nda F. Adler'in söylediği şu sözler sergiler: "Şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da tüm gücümüzle, biçimi ne olursa olsun Moskova'nın birleşik cephe manevralarına karşı çıkacağız."

Almanya'da faşizmin zaferi, faşist istilanın tüm Avrupa'da kabarması sonucunu getirir. İşçi sınıfı Avusturya'da faşizme karşı silahlı direnme içinde olursa da hem yeterince yetkin bir liderlikten yoksun oluşu, hem de sosyal demokrasinin sağcı liderlerinin uzlaşmacı tutumu nedeniyle yenilir. Bilimsel sosyalistlerin genel grev çağrıları, yasal araçların henüz tükenmediği cevabıyla geri çevrilir. Sosyal Demokrat Koruma Birlikleri'nin dağıtılması ve Sosyal Demokrat Parti nin kapatılınası artık genel grev için de, faşizmi önlemek için de vaktin geçtiğini gösterir.

BİRLİK POLİTİKASI FRANSA'DA ZAFER KAZANIYOR

Sosyal demokrasinin Almanya ve Avusturya'daki kaypak, uzlaşmacı ve antikomünist tutumu olmasaydı, etkin kitle eylemleri gerçekleştirilebilseydi, faşizm başarısız kılınabilir miydi? Bu soruya olumlu cevap vermek, bilimsel sosyalizmin faşizmin kaçınılmaz olmadığı, faşizmin toplumsal ve ekonomik temelinde tarihsel nitelik taşıyan ve önlenmesi olanaksız işlevler olmadığı, tarihin bu işlevler olmadan da gelişebileceği ve son sözü işçi sınıfının birlik ve dövüşkenlik derecesinin söyleyeceği tezi kavranırsa, olanaklıdır. Nitekim Fransa'da faşizmin püskürtülmesi bu görüşü kanıtlar.

Fransa'da faşist ayaklanmanın başarısızlığı, Fransız Sosyalist Partisi, Fransız Komünist Partisi ve sendikal örgütler CGT ve CGTU'nun ortaklaşa gerçekleştirdikleri ve 4,5 milyon işçi-emekçiyi harekete geçirdikleri, 12 Şubat 1934 genel grevinin başarısında yatar. Bu ortak eylem, Komünist Partinin Sosyalist Partiye yaptığı birleşik cephe çağrılarıyla daha somut bir aşamaya doğru gelişir ve iki parti 27 Temmuz 1934'te faşizme karşı bir birlik paktı imzalarlar.

Fransa deneyimi bilimsel sosyalist hareket içinde, sosyal demokrasinin antifaşist mücadeledeki yerinin gözden geçirilmesine yol açan ve Dimitrov, Thorez, Manuilsky, Kuusinen, B. Smeral, B. Kun gibi seçkin önderlerin önünü açtığı yeni politik çizgi arayışlarını hızlandırır. 30'lu yılların başında benimsenen "sınıfa karşı sınıf" taktiğinin terkedilmesinin ilk aşamaları bu yıllardadır. Sosyal demokrasiyle birliği yalnızca tabanda kabul eden ama örgütlerin biraraya gelemeyeceğini öne süren görüşler geçerliliğini yitirmeye başlar. Fransız Komünist Partisi bu dönemde, sendikaların bir çatı altında toplanması ve bir sendikal birlik kongresinin toplanması önerilerini geliştirir. Bu doğrultudaki gelişmeler 1935 yılı ortalarında önce bir halk cephesinin oluşmasını sağlarken, 1936 yılı ilkbaharında CGT ve CGTU, CGL adı altında tek bir sendikal konfederasyonda toplanır. Antifaşist mücadelede her düzeyde birlik politikası en parlak başarısını 1936 seçimlerinde Halk Cephesi'nin zafer kazanmasıyla bulur. Sosyalist başbakan Leon Blum hükümetin başına geçer.

Antifaşist halk cephesinin bir başka başarılı örneği İspanya'da gerçekleşenidir. 1933 yılında İspanya Komünist Partisi'nin antifaşist cephe sloganını almasından sonra bu yoldaki ilk somut başarı Malaga'da 1933 Kasım seçimlerini komünist, sosyalist ve cumhuriyetçilerin oluşturduğu blokun kazanmasıdır. Bir başka çarpıcı örnek İspanya Genç Sosyalistler Birliği ile Komünist Gençlik Birliği'nin antifaşist bir temelde tek örgüt çatısı altında birleşmeleridir.

İspanyol sosyalistlerinin antifaşist cephede komünistlerle başarılı bir birliktelik oluşturdukları ve faşizme karşı amansız bir mücadeleyi sürdürdükleri sırada Sosyalist Enternasyonal yönetiminin kayıtsız sağ tavrı, sosyal demokrat enternasyonalizmin ne menem birşey olduğunu çarpıcı bir biçimde gözler önüne serer. Komintern Yürütme Kurulu 10 Ekim 1934'te Sosyalist Enternasyonal liderine, İspanya proletaryasının mücadelesine yardımda ortak tutum önerir. Sosyalist Enternasyonal liderleriyle 15 Ekim'de Brüksel'de yapılan görüşmelerde, reformist liderler Komintern'in önerisinin samimi olup olmadığı üzerinde dururlar ve ancak bir ay sonra Sosyalist Enternasyonal Yürütme Kurulu Komintern'in önerisiyle ilgili bir karar çıkarır. Bu kararda İspanya emekçilerine yapılacak yardımın çok geç kaldığı söylenmektedir.

25 Temmuz 1935'te toplanan ve geçmişin tüm yanlış eğilimlerini yenerek, antifaşist mücadeleye ilişkin yaşamsal kararlar alan Komintern 7. Dünya Kongresi, tüm işçi-emekçiler ve antifaşistler arasında derin yankılar uyandırırken, Sosyalist Enternasyonal'in sağ kanat liderlerinin tepkisi bir anti 7. Kongre kampanya başlatmak olur. F. Adler Sosyalist Enternasyonal Yürütme Kurulu'na bir mektup göndererek Komintern'in 7. Kongresi kararlarına inanmamalarını isteyecek, bunun yalnızca daha elastik bir taktiğin kabul edilmesinden öte birşey olmadığını söyleyecektir.

SOSYAL DEMOKRASİ İSPANYA'YI FAŞİZME TESLİM EDİYOR

Sosyalist Enternasyonal liderliğinin antifaşist mücadelenin bu kritik evresinde yalpalayan, gerici tavırları Etyopya'nın faşist İtalya tarafından işgali olayında da açıkça görülür. 3 Eylül 1935'te Etyopya halkının ve barışın korunması için Paris'te uluslararası bir konferans düzenlenmiştir. Sosyalist Enternasyonal liderleri savaşa, faşizme ve Etyopya'ya yönelik tehdide karşı komünistlerle birlikte saptanacak eylemi görüşmeye hazır olduklarını duyururlarsa da Sosyalist Enternasyonal ve Amsterdam Enternasyonal'i yürütme kurullarının 6 Eylül 1935 tarihli toplantısının ortak kararı umutları Milletler Cemiyeti'ne (League of Nations) bırakır. Komintern'in 7. Kongresi'nin savaşa karşı kitlesel kampanyalar örgütlenmesi, İtalyan ve Alman savaş gemilerinin limanlara girişinin yasaklanması ve Süveyş Kanalı'nın faşist İtalyan gemilerine kapatılması yolundaki çağrılarına, Sosyalist Enternasyonal Yürütme Kurulu Sekretaryası, bunların Yürütme Kurulu'na iletileceğini ve alınacak kararın derhal bildirileceğini söyler. 3 Ekim'de faşist İtalya Etyopya'yı işgal eder. Dimitrov'un daha sonraki çabaları da hiçbir sonuç vermez.

Komintern temsilcileri, İspanya'da faşizmin, Almanya ve İtalya'nın da desteğiyle halk cephesini boğmak için saldırıya geçmesi üzerine, Sosyalist Enternasyonal liderleri ile bir görüşme yaparlar ve İspanya halkına yapılacak ortak yardımın derhal örgütlenmesi önerisini iletirler. Aynı öneri Komintern'ce Sosyalist Enternasyonal'e ve Amsterdam Enternasyonali'ne üç kez daha yinelenir. Sosyalist Enternasyonal liderleri tüm bu önerileri reddederler. Yapılan tek şey, Mart 1937'de Londra'da toplanan Sosyalist Enternasyonal ve Amsterdam Enternasyonal'i konferansında dünya kamuoyunun dikkatini çekecek bir kararın alınmasıdır. Fransız Halk Cephesi'nin sosyalist hükümeti "içişlerine karışmamazlık" gerekçesini öne sürerek İspanya Cumhuriyeti'ne yardıma yanaşmaz. Belçika hükümetinin başbakanı Spaak da benzer bir tutum içindedir. İspanya cumhuriyetine yardımda birlikte davranmayı reddederek sosyal demokrat liderler, halk cephesinin antifaşist politikasına ağır bir darbe indirirler.

Bilimsel sosyalist hareketin yeni tip bir demokrasi ve halk demokrasisine geçişi de sağlayabilecek yönetim biçimleri olarak tanımladığı ve kalıcılığına büyük önem verdiği Halk Cephe'leri, sağ sosyal demokrasinin tekelci sermayenin saldırıları karşısında gerilemesi ve burjuvazinin yanında yer almasıyla uzun ömürlü olamaz. Halk Cephesi Fransa'da 1938'de çöker.

Eylül 1938'de Almanya, İngiltere, Fransa ve İtalya'nın antisovyet bir temel üzerinde emperyalist nitelikli Münih Paktı'nı imzalamaları İspanya Cumhuriyeti'nin de sonunu getirecektir. Alman ve İtalyan faşistleri, Fransa, İngiltere ve ABD yönetimlerinin doğrudan desteğini de alarak İspanya Halk Cephesi'ni boğazlarlarken, birçok Avrupa ülkesinin sözde demokratik hükümetleri ve sosyal demokrasinin sağcı liderleri bu faciayı seyredeceklerdir.

TARİH DEĞİŞTİRİLMELİDİR

1 Eylül 1939'da başlayan 2. Dünya Savaşı boyunca, antifaşist mücadelede bilimsel sosyalistler, sosyal demokrasinin tüm engellemelerine karşın, işçi-emekçi sınıfların ve tüm demokratik güçlerin birlikteliğini oluşturmaya çalıştılar. Birçok sosyal demokrat parti Münih Paktı'nın gereklerini yerine getirmeye çalışırken bilimsel sosyalistler, Sovyetler Birliği'nin sonuç belirleyici katkısıyla eşi görülmez bir özveri ve kahramanlıkla faşizmi tarih sahnesinden sildiler. Savaş dünya emekçi halklarına ağır kayıplar verdirdi. Sovyetler Birliği 20 milyondan fazla insanını kaybetti. İnsanlık tarihi 1945 yıllarında kurulmaya başlayan dünya sosyalist sistemini selamlıyordu.

Antifaşist mücadele günümüzde de önemini koruyor. Sosyal demokrasi de tarihsel yanılgısını sürdürürken, emekle sermaye arasındaki orta yol da geleneksel reformist imajını bile giderek yitirdiği bir süreçte geriliyor. Ortaya çıktığından bu yana ekonomik-toplumsal bir dünya sistemi oluşturamayan ve kapitalizmi iyileştirme işlevini, bilimsel teknolojik devrimin sağladığı yeni manevra olanaklarıyla teçhizatlanan burjuvazi karşısında yeterince yerine de getiremeyen sağ sosyal demokrasi kitleler için seçilebilir alternatif olma özelliğini de kaybediyor.

Sosyalizmin dünya çapında artan prestiji ve barış, bağımsızlık ve demokrasi güçlerinin büyüyen gücü, sosyal demokrasinin peşinden sürüklediği kitleleri sınıfsız toplum mücadelesinin içine çekecek, bilimsel sosyalistler de bu kayışı hızlandırmak için çalışacaklardır. Faşizm gibi bir belanın, emperyalist gericiliğin dünya üzerinden silinmesi, toplumsal kurtuluşun en üst evrelerine ulaşılabilmesi, ancak bilimsel sosyalizm temelinde birleşerek onun kılavuzluğunda korkmadan yürüyerek ve bu yolda tüm demokratik güçlerin birliğini örerek sağlanabilir.

Türkiye Barolar Birliği

"FAŞİST ODAKLARIN ÜZERİNE GİDİLMELİDİR"

Barolar Birliği, terörizmden faşist odakların sorumlu olduğunu belirterek, hükümetin yasa tasarılarına karşı çıktı.

Türkiye Barolar Birliği'nin 12. Genel Kurulu geçtiğimiz hafta Eskişehir'de yapıldı. Üç gün süren toplantıda, rapor eleştirisi için söz alan delegelerin hemen hemen tümünün ağırlık verdiği konular ülkedeki faşist terör ve saldırı olaylarıydı. Genel kurul sonunda yayınlanan ve 18'e karşı 401 oyla kabul edilen bildiride de faşist saldırıların ilk hedefinin Türkiye'de faşist bir dikta rejimi kurmak olduğu vurgulandı.

Barolar Birliği'nin üç gün süren Genel Kurulu sırasında delegelerin çoğunluğunun yaptığı rapor eleştirilerine Barolar Birliği Genel Başkanı Faruk Erem'in kaçamak yoldan yanıt vermeye çalışması da dikkati çeken bir nokta oluyordu. Faruk Erem, örneğin Malatyadelegesinin yaptığı konuşma sırasında "Avukatların can güvenliğinin bulunmadığı, buna karşılık Barolar Birliği'nin çek konusunda yasa tasarıları hazırlamaktan başka bir şey yapmadığı" yolundaki eleştirisine şu yanıtı veriyordu:

"Bu yasa tasarısının hazırlanmasını Maliye Bakanlığı bizden rica ettiği için yapıyoruz." Can güvenliği konusunda ise Barolar Birliği Genel Başkanı bir tek sözcük bile söylemekten kaçınıyordu.

KAHRAMANMARAŞ OLAYLARI VE BAROLAR BİRLİĞİ

Barolar Birliği Genel Kurulu sırasında yapılan konuşmaların büyük bir bölümünü Kahramanmaraş olayları kapsıyordu. Kahramanmaraş'taki faşist iç savaş denemesini Yahya Demirel'in avukatı olduğu bildirilen Kahramanmaraş delegesi saptırmaya çalıştı ve olayları "solcuların" çıkardığını iddia etti. Bundan sonra söz alan delegeler ise buna karşı çıktılar ve Kahramanmaraş olaylarının faşist güçler tarafından tezgahlandığının gün gibi açıkça açığa çıktığını vurguladılar. Barolar Birliği GenelBaşkanı Faruk Erem ise rapor eleştirilerini yanıtlarken bu faşist iç savaş provasını şöyle değerlendirdi.

"Kahramanmaraş olayları üzerinde hiçbir teşhis yapamıyoruz."

"TÜM SORUNLARIN ALTINDA SINIF TEMELİ YATAR"

Manisa Barosu delegesi avukat Hüseyin Saçaklıoğlu ise yaptığı konuşmada, "tüm sorunların altında sınıf temelinin yattığını; avukatların sorunlarının bu temelden soyutlanamayacağını" vurguladı. Hüseyin Saçaklıoğlu, "eğer sorunlara çözüm aranacaksa bu ölçü olarak alınmalıdır" dedi. Saçaklıoğlu avukatların, fikir emekçileri olduğunu da belirtti.

Eskişehir Barosu avukatlarından Yılmaz Tokman da yaptığı konuşmada Baralor Birliği'nin görev ve işlevi üzerinde durdu. Tokman bu konuda şöyle dedi:

"Türkiye Barolar Birliği ve baroların görevi bilimsel eleştirilerde bulunmak, yanlışlıkları ortaya koymak, bunlardan dönülmesini sağlamak, yasaların doğru uygulanmasını ve hukukun ileriye yönelik gelişmesini sağlamaktır. Aksi takdirde bu kurumlar işlevlerini yerine getiremeyen, çağına karşı görevini yapamayan kurumlar olarak kalacaklardır."

Bazı Yargıtay kararlarının hukuk düzenini geri götürücü nitelikte olduğunu da belirten Yılmaz Tokman bunu örneklerle açıkladı. Özellikle Yargıtay 9. Ceza Dairesinin bazı kararlarında "Düşünce ve kanaat özgürlüğünü ortadan kaldıran; örgütlenme hakkını sınırlayan ve giderek yok eden" hükümler bulunduğunu anlatan Yılmaz Tokman buna bazı kararlardan örnekler de verdi. Yargıtay'ın toplu sözleşmelerle ve grev oylamalarıyla ilgili bazı kararlarının da "işverenlerin işçilerin grev silahını etkisiz hale getirmelerini kolaylaştırdığını" belirten Yılmaz Tokman bunlara karşı çıkmanın Barolar Birliği'nin görevi olduğunu belirtti. Tokman Sıkıyönetim konusunda da şöyle konuştu:

"Ülkemizin nereye götürülmek istendiğine ve terörist eylem ve katliamların nereden kaynaklandığına doğru teşhis konulmaması iktidarı sıkıyönetim ilanına kadar getirdi. Bugünlere gelinmesinde iktidarın payı oldukça büyük. Şimdi, antidemokratikliği şüphe götürmeyen bir yasa ile demokratik hak ve özgürlükleri korumak hedefleniyor. Böyle bir çelişkiyi açıklamak da herhalde mümkün olmasa gerekir. Zira uygulanacak yasa, zaten temel hak ve özgürlükleri koruyan bir yasa değildir. Bu yasa tüm iyi niyetlerle uygulansa dahi elde edilmek istenen sonuç alınabilecek midir? Kanaatimizce hayır. Kaldı ki, sıkıyönetimin işlevi ve niteliği komutanların iyiniyetini oldukça aşan bir durumdur...

"Tüm kurumlarına hakim bir iktidar, göstermiş olduğu hedefi sıkıyönetimsiz bir rejimde de gerçekleştirebilir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi teşhis doğru konulduğu ve mücadele doğru verildiği takdirde (Biz asayiş sorununu sıkıyönetime devrettik) denilirse 2 ay ve daha sonraki zaman parçası içinde hiçbir sorunun çözülmeyeceği görülecektir..."

Barolar Birliği Genel Başkanı Faruk Erem eleştirileri yanıtlarken, Yılmaz Tokman'ın konuşmasını şöyle yanıtladı:

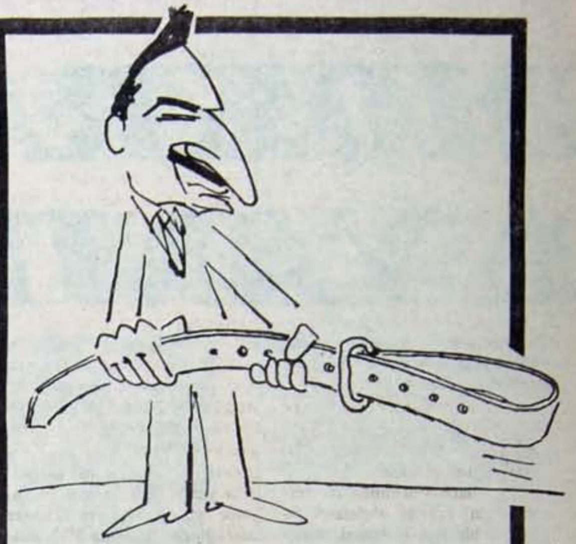
"Tokman arkadaşımızın konuşmasını anlayamadım."

ANKARA BAROSUNUN DURUMU

Birkaç hafta önce kongresini yapan Ankara Barosu delegelerinin Barolar Birliği kongresindeki durumu ise oldukça ilginç ve dikkat çekiciydi.

Genel Kurul'un son günü hazırlanan "TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ 12. OLAĞAN GENEL KURUL UYARISI" başlıklı bildiri oya sunuldu. Bildiri üzerinde yapılan iki küçük değişiklikten sonra 40 kabul oyuna karşı 18 red oyu ile kabul edildi. Faşist odakların olayların sorumlusu olduğu belirtilen ve bunlar üzerine gidilmesi istenn bildiriye red oyu veren 18 delegeden 9'u Ankara Barosundan gelen delegelerdi. Bir başka deyişle Ankara Barosu'nun 11 delegesinden Niyazi Ağırnaslı ve Halit Çelenk dışındaki 9 u "faşist odakların dağıtılmasının istenmesini" reddettiler. Bu, Ankara Baro seçimlerinde "demokratik solcu" grupların tutumlarının bir sonucuydu.

Barolar Birliği Genel Kurul tarafından yayınlanan "Uyarı" bildirisinde faşist odakların olayların sorumlusu olduğu vurgulandı ve son zamanlarda hükümet tarafından önerilen "yasal önlemlere" karşı çıkıldı. Uyarıda "temel hak ve özgürlüklerin tam olarak sağlanması" da istendi.

1979 bütçesi : IMF'NİN VE DÜNYA BANKASININ BÜTÇESİ

HÜSEYİN SÖNMEZ

Lindatil isimli tanınmış burjuva maliye kuramcısı bütçe konusunda ilginç bir yaklaşım yapıyor. Bir toplumu "zengin" ve "yoksul" iki grubun oluşturduğu noktasından hareket ederek görüşünü şöyle açıklıyor: "Her iki grup aynı siyasi güce sahip değildir. Bütçe hangi kesimlerin kendi çıkarlarını daha iyi savundukların yansıtır. Kamu maliyesinde bulunan çözüm yolu mevcut güçlerin göreceli önemlilik dereceleriyle doğrudan ilişkilidir."[1]

Bir burjuva kuramcısının bütçe gerçeğini üstü kapalı biçimde de olsa ortaya koyması ilginçtir. Türkiye'de bu gerçeği sosyal-demokrasi örtbas etmek istiyor. Sürekli olarak ön plana çıkarılan nokta geçmiş dönemlerdeki bütçe-plan-program arasındaki tutarsızlığa karşın, yeni dönemde bir tutarlılık olduğudur. 1979 mali yılı bütçesinin Dördüncü Beş Yıllık planın doğrultusunda ve onun hedeflerine uygun bir biçimde hazırlanmış olduğunun propagandası yapılmaktadır. Yeni bütçenin sınıfsal konumu üzerinde tartışılmaktan kaçınılmaktadır. Ancak sözkonusu yeni vergi yasa tasarısı olunca, sosyal demokrasi mevcut vergi düzeninin sosyal adalet ilkelerine ters düştüğünü ve tasarı yasallaşırsa ücretli ve aylıklıların gelirlerinde bir artış olacağını ileri sürmektedir.

1979 bütçesinde bir önceki yıl uygulanan ekonomi ve maliye politikalarının hem özetini, hem de sonucunu bulabiliyoruz. Bu politikalar değerlendirilirken emperyalizmle olan ilişkileri soyutlamak olanaksızdır.[2] IMF, Dünya Bankası, OECD, yabancı bankalar gibi emperyalizmin temsilcileri olan kuruluşlarla olan bağları gözden geçirmek gerekiyor.

1978 yılı "borç ertelemekle", "taze para bulmakla", "IMF'nin yeşil ışık yakmasını" beklemekle geçti ve sosyal-demokrasinin verdiği ödünler giderek arttı. 23 Mart 1978'de IMF'ye sunulan "niyet mektubunda" ekonomik ve mali planda hükümetin saptadığı önlemler belirtiliyordu. IMF nin verdiği yanıt ise diğer borçlanma durumunda olan ülkelere dayattığı koşulları içeriyordu[3] ve yanıtta:

— Kamu harcamalarının azaltılması,

— Kamu yatırımlarının mutlak sınırlandırılması,

— İktisadi kamu kuruluşlarının sübvansiyonla desteklenmemesi,

— Dolaylı vergilerin artırılması, gibi önlemler tavsiye ediliyordu.

Ecevit hükümetini destekleyen bir gazete ise bu istekleri "IMF kamu kuruluşlarının kellesini istemekte" diye değerlendirlıyordu.[4]

Belirtmek gerekir, son olarak ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Christopher da Guodeloupe doruğunda alınan "Türkiye'ye acil yardım" kararı üzerine emperyalizmin görüşlerini açıkça belirtti. Christopher, IMF ile Türkiye arasındaki anlaşmaya göre ilişkilerin olumlu olmasının Türkiye'nin kredi olanaklarını artıracağını vurguladı.[5]

1979 mali yılı bütçesi ise bu ilişkiler ağının oluşturduğu ortamda hazırlandı. Bu açıdan yeni bütçeyi salt bütçe-plan-program uyumluluğunun olduğu görüşüne önceilk tanıyarak yorumlamak gerçek sorunları bir kena-

ra bırakmak olur. Öncelikle vurgulanması gereken nokta, bu bütçenin bağımlılık ilişkilerinin ve verilen ödünlerin bir ürünü olmasıdır.

PLAN VE BÜTÇE: BAZI VERİLER

Planın Hedefleri:

Yeni plan, III. plan döneminde, özellikle "mali sistemin, üretim yapısından doğan yeni gereksinmeleri karşılayamadığını ve tasarruf yaratacak biçimde işleyemediğini"[6] belirtiyor. Amacın, yatırımları karşılayacak tasarrufların yeterli ölçekte sağlanması olduğu vurgulanıyor. Gene III. Plan döneminde kamu kesiminin yeterli reel kaynak sağlayamadığı anlatılıyor.

IV. Plan döneminde ise enflasyonun yapısal olmasının ve "etkili bir teşvik sistemi olarak işlemesinin"[7] önleneceği öne sürülüyor. Yatırımlar konusunda plan, özellikle iç tasarruf üzerinde duruyor. Marjinal tasarruf oranının gelecek beş yılda yüzde 35,1 oranında gerçekleşmesi öngörülüyor. Bunun anlamı "gelecek beş yılda yaratılacak ek gelirin yüzde 35,1'inin tasarruf edilmesidir."[8] Beş yıllık toplamı 199 milyar TL'lık (1978 fiyatlarıyla) toplam tasarruf-yatırım farkının ise dış tasarruflar yoluyla karşılanacağı belirtiliyor.[9]

Kamu kesimi gelir hedeflerine bakıldığı zaman, beş yıllık dönemde 1978 fiyatlarıyla toplam 203,3 milyar dış borçlanma öngörülüyor. Borçların yıllık ortalama artış hızı ise yüzde 9,4.[10]

Gelirin yapısı ise şöyle: Vergi gelirleri yüzde 77,2; vergi dışı normal gelirler ve sosyal fonlar yüzde 21; dış borçlanma yüzde 9,1. Vergi gelirlerinin yüzde 50,4'ü dolaysız vergilerden, yüzde 48,5'i dolaylı vergilerden ve yüzde 1,1'i servet vergilerinden oluşuyor.

Kamu harcamalarına gelince 1978'de 345,5 milyar olarak saptanan toplam harcamalar yılda ortalama yüzde 12,5 artıyor ve 1983'te 622,5 milyar lirayı buluyor. Aynı dönemde cari harcamalar yıllık ortalama yüzde 9,5 artışla 266 milyar TL; yatırım harcamaları yüzde 14 artışla 233,8 milyar TL; transfer harcamaları ise yüzde 17,4 artışla 122,8 milyar TL'yi buluyor.[11] Plan döneminde ise 1978 cari harcamalar payı yüzde 48,9; yatırım harcamalar payı yüzde 35,2 ve transfer harcamalar payı yüzde 15,9 öngörülmüşken; bu harcamalar 1983'te sırayla yüzde 42,7; yüzde 37,6 ve yüzde 19,7'lik bir paya sahip oluyorlar.[12] Yıllık ortalama artış hızı gene sırayla yüzde 9,5; yüzde 14 ve yüzde 17,4. Plan döneminde 108,8 milyar TL'lık bir ek finansmana ihtiyaç duyulduğunu da belirtmek gerekiyor.[13]

Bütçenin yapısı:

Bir kez daha belirtelim: Bütçede temel ilkeler enflasyonu kontrol etmek, dış ödemeler dengesindeki tıkanıklıkları gidermek, sosyal adalet ve refahı yaygınlaştırırken aynı zamanda yatırımlara ayrılan kaynakları artırmak, savurganlıkla mücadele etmek olarak özetlenebilir.[14]

Bütçe 395,871 milyon TL olarak saptanmış bulunuyor. Konsolide bütçe gelirlerinde genel bütçe gelirlerinin payı 360.833,7 milyon TL (320.100 milyonu vergi gelirleri, 31.982 milyonu vergi dışı normal gelirler ve 8.751,7 milyonu ise özel gelirler ve fonlar). İç istikraz 25.000 milyon TL, katma bütçe gelirleri ise 10.037,3 milyon TL[15] Gelirlerin birleşimi önceki bütçelere göre biçimsel açıdan bile fazla bir değişiklik olmadığını gösteriyor. Gene emekçiler bunları finanse edeceklerdir.

Harcamalara bakarsak cari hizmet ödenekleri 185.000 milyon TL, yatırım ödenekleri 935.980 milyon TL ve sermaye teşkili ile transfer ödemeleri ise 117.273 milyon TL.[16] Genel harcamalar toplamı da 395.871 milyon TL oluyor.

1978 yılı başlangıç ödenekleriyle yeni bütçe tasarısının karşılaştırılması geçmiş yıl bütçe yasasına göre konsolide bütçede yüzde 48,6'lık bir artış olduğunu gösteriyor. Bu artış cari hizmetlerde yüzde 69,6; yatırım ödeneğinde yüzde 39,1 ve transfer ödeneğinde ise yüzde 30,3. Bütçede personel giderlerinin payı yüzde 30,4; diğer cari gider yüzde 16,4; yatırımlar yüzde 22,6; kamulaştırma yüzde 1,0 transferler ise yüzde 29,6. 1978 ödeneklerine göre artışlar ise personel giderlerinde yüzde 127,4; diğer carilerde yüzde 15,3; yatırımlarda yüzde 41,8 ve transferlerde yüzde 30,3. Maliye Bakanlığı'nın elinde kullanılmak üzere bulunan fonlar bütçedeki harcamaları daha da artırabilecektir.

RAKAMLARIN ANLAMI

Bütçe "cari giderlerdeki artış, kamu personelini günün koşullarına uygun bir yaşam düzeyine kavuşturmak için geliştirilmiş bulunan gösterge tablosu değişikliği ve aile yardımı şeklindeki olanaklar nedeniyle personel giderlerinde ortaya çıkan artıştan kaynaklanmaktadır" diyor.[18] Başka bir deyişle 1979 bütçe tasarısında en büyük payı cari giderlerin aldığı ve bunun içinde emekçilere ödenen miktar önemli olduğu için, bütçenin sosyal büyüklüğünden emekçiler sorumlu tutuluyor. Bu noktada hükümet gerek emekçilerin gerekse sermaye çevrelerinin "gönlünü almaya" çalışıyor. Bir yandan emekçi kesime iyi yaşam koşullarının sağlandığını ileri sürerken bir yandan da sermaye kesimine karşı bir tür kendini affettirme politikası uyguluyor.

Çünkü büyük burjuvazinin bu konudaki tavrı çok açık ve kesindir. TÜSİAD'ın Genel Sekreteri Güngör Uras memur maaşlarındaki artışlarına (haliyle işçilere ödenen ücretlerdeki artışlarına da) karşı çıkmalarının nedenini şöyle açıklıyor: "Çeşitli hedefler yüzde 8'lik kalkınma hızı oranına dayandırılırsa, harcama bütçelerini de ona göre yapmak zorunludur. Sonunda da memur maaşları gibi cari harcamalar en üst tavanına kadar gerçekleştirilir ve bir de bakılır ki yatırım için elde kaynak kalmamış."[19] Uras, büyük sermaye çevrelerinin "kaygılarını" açıkça belirtiyor.

Söz konusu gösterge değişikliği ve aile yardımı miktarının artırılmasıyla personel giderlerinin artmış olduğu doğrudur. Fakat ne oranda bir artış?

Mevcut vergi sistemiyle emekçi kitleler elde edilen brüt artıştan bir kısmını zaten bütçeye yeniden iade etmektedir. Aile yardım miktarının ise ne derece yeterli olduğu açıkça bilinmemektedir. Özellikle yüzde yetmişlik bir enflasyon ortamında 1978 yılında alınan önlemlerle emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini ileri sürmek gerçeğe ters düşen bir tutumdur.

Bütçedeki "şişkinlik" nominal bir artıştan kaynaklanmaktadır. Yani 1978'e göre yeni bütçe tasarısındaki personel giderlerindeki yüzde 127,4'lük artış rakamsaldır. Yüksek enflasyon oranının bütçeye yansıtılması sonucu böyle yüksek bir rakam elde edilmiştir. Aynı yargıya diğer kalemler için de varılabilir. 1978 yılındaki verilere göre, 1979'da, en iyimser görüşle bile, yüzde 50 oranında bir enflasyon olacağını gözönüne alırsak cari ödeneklerin gerçekte 120 milyar TL dolayında bulunduğunu, yatırım harcamalarında bu rakamın 62 milyar TL ve transfer harcamalarının ise 78 milyar TL olduğunu ortaya çıkarmak mümkündür.

1978'le kıyaslanırsa cari ödeneklerde gerçek artış yüzde 13 dolayındadır. Yatırım harcamalarında geçen yıla oranla bir artış sözkonusu değildir. Transferlerde ise bir düşme vardır. Yani 400 milyarı aşan bütçeyi yorumlarken enflasyon olgusunu hesaba katmak gerekir. Daha doğrusu bütçeyi hazırlayanlar enflasyonu bütçeye yansıtmışlardır. 1978 yılı bütçesine göre önemli sayılabilecek gerçek anlamda bir artış yoktur. Yeni bütçe IMF ve Dünya Bankasının zorunlu kıldığı koşulların bütçesi olmaktadır.

UYUMUN ANLAMI

Diğer ilginç bir nokta ise plan-bütçe arasında belli anlamdaki uyumdur. Plan iç tasarrufa ağırlık vermekte, yüzde 35,1 dolayında marjinal tasarruf öngörmektedir. Fakat enflasyon yoluyla gerçekleşen sermaye birikiminin de önlenmesinin amaçlandığını dolaylı olarak belirtmektedir. Her iki amaç birbiriyle çatışmaktadır.

Aslında mevcut sistem içerisinde enflasyonu düşürmek olanaksız gözükmektedir. Böyle olunca iç tasarruf hangi kesimden sağlanacaktır? IMF ve Dünya Bankası sürekli devalüasyon ve enflasyonist bir politika önermektedir. Böyle bir politikanın uygulanması ise emekçi kesimin sırtından tasarrufun sağlanması anlamına gelmektedir. Yeni bütçede ise enflasyon oranının gözönüne alındığı çok açıktır. Bütçe enflasyonist politikanın bir göstergesidir. Bu açıdan bakınca plan ve bütçe arasında bir uyum sözkonusudur.

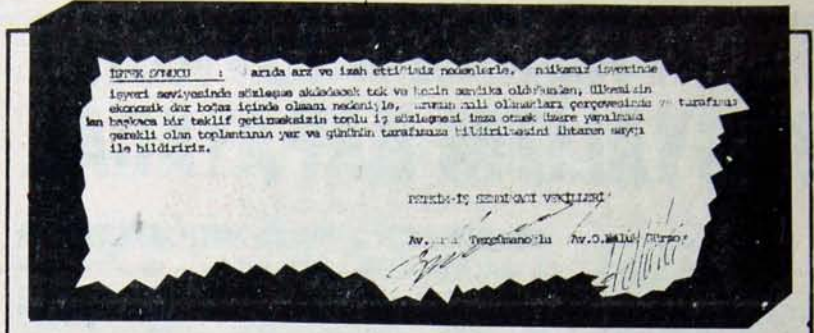
Planda cari harcamaların payı 1983'e kadar sürekli azalmaktadır. Bu gelişme ise sermaye birikimi sürecine uygundur. Planla bütçenin arasındaki uyumu bu noktadan görebilmek için ise plan dönemindeki tüm bütçeleri beklememiz gerekiyor.

Kamu gelirlerine gelince ise, gene sermaye birikimiyle bir

beklememiz gerekiyor.

Kamu gelirlerine gelince ise, gene sermaye birikimiyle bir uyum var. Planda toplam gelirlerin 3/4'ten fazlasının vergilerden alınması öngörülüyor. Diğer bir deyişle harcamaları büyük ölçüde emekçiler finanse edecektir. Dolaysız vergilerle vergi yükünü kaldıran emekçiler, dolaylı vergilerle de büyük ölçüde vergilendirilmektedirler. Plan döneminde ise dolaylı vergilerin payında önemli bir azalma öngörülmemektedir. 1978-1983 döneminde sadece 0,7'lik bir azalma planlanmıştır.

Genel bir değerlendirme yapılırsa, 1979 bütçesi, propagandası yapıldığı gibi "istisnai" bir bütçe değildir. Memurlara sağlanan ek gelir de emekçilerden geri alınmaktadır. Salt nominal kabarık rakamlara sığınarak bütçedeki 400 milyarın personel giderlerinden kaynaklandığını ileriye sürmek gerçek dışı bir tutumdur. Kapitalist sermaye birikimi ve bu mekanizmanın işleyişi örtbas edilmek istenmektedir. IMF, Dünya Bankası gibi emperyalist kuruluşların önerileri, baskıları, hazırlanan yeni plan ve bütçenin bir anlamda uyumları, bir bütünü oluşturuyor. Temel nokta da bu bütünün içeriğinin aydınlanması ve emekçi kitlelerce kavranmasıdır.

İSTEK SONUCU : ...arıda arz ve izah ettiğimiz nedenlerle, ...nikamız işyerinde işyeri seviyesinde sözleşme akdedecek tek ve kesin sendika olduğundan, ülkemizin ekonomik dar boğaz içinde olması nedeniyle, kurumun mali olanakları çerçevesinde ve tarafınızdan başkaca bir teklif getirmeksizin toplu iş sözleşmesi imza etmek üzere yapılması gerekli olan toplantının yer ve gününün tarafımıza bildirilmesini ihtaren saygı ile bildiririz.

PETKİM-İŞ SENDİKASI VEKİLLERİ

Av. ... Tezgümanoğlu Av.O. ...

DİSK'E BAĞLI BİR SENDİKANIN SÖZLEŞME YÖNTEMİ

DİSK'e bağlı Petkim-İş Sendikası geçenlerde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na, TPAO Genel Müdürlüğü'ne, İPRAŞ'a ve Petrol İşverenleri Sendikasına bir mektup gönderdi. Sendika vekili olan avukatlar aracılığı ile ve noter kanalıyla gönderilen bu mektupla Petkim-İş Sendikası bu kuruluşları İpraş Rafinerisinde toplu sözleşmeye çağırdı. Sınıf sendikacılığı ile ilişkisinin ne olduğu herkes tarafından bilinen Mehmet Kılınç'ın başkanı olduğu Petkim-İş sendikasının vekilleri, lafı uzatmaya gerek görmeden isteklerini daha başlangıçta son derece özlü bir biçimde belirtiyorlardı: "Toplu iş sözleşmesini kurumun mali olanakları çerçevesinde imzalamak."

Yalnız Petkim-İş Sendikasının bu çağrısının yanısıra öne sürdüğü bir koşulu daha vardı: Sözleşme yetkisinin kendilerine verilmesi. Kısacası Petkim-İş Sendikası yetkilileri İpraş işyerinde yetkinin kendilerinde olması karşılığında kurumun istediği sözleşme koşullarına "evet" diyeceklerini belirtiyorlardı. Bu isteklerini mektupta belirtiyorlardı: "Yukarıda arz ve izah ettiğimiz nedenlerle, sendikamız işyerinde işyeri seviyesinde sözleşme aktedecek tek ve kesin sendika olduğundan; ülkemizin ekonomik darboğaz içinde olması nedeniyle kurumun mali olanakları çerçevesinde ve tarafımızdan başkaca bir teklif getirmeksizin toplu iş sözleşmesi imza etmek üzere yapılması gerekli olan toplantının yer ve gününün tarafımıza bildirilmesini ihtaren saygı ile bildiririz."

"Taraflarınca başkaca bir teklif getirilmeyeceğini" belirten Petkim-İş Sendikası yöneticileri bu sözlerle İpraş Rafinerisi'ndeki işçileri işverenin "insafına" terkedeceklerini açıklamaktan başka birşey söylemiyorlardı. Bir sendika "ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik darboğaz nedeniyle" yaşam koşulları günden güne kötüye giden işçiler adına toplu sözleşme masasına oturup onların yaşam koşullarını daha iyiye götürecek hakları elde etmek için pazarlık yapmayacaksa neden "yetkili sendika" olmak istesin? İşçilerin, üyelerinin isteklerini işverene gerektiğinde grev silahını kullanarak kabul ettirmeyecekse, daha başlangıçta teslim bayrağını çekecekse, neden bunca mektuplar yazsın? Girişimde bulunsun? Yoksa sendikanın yalnızca işçilerin aidatlarına mı ihtiyacı var? Yoksa önemli olan yalnızca sendika yönetcilerinin "ekonomik darboğaz" içinde olmaları mı?

Görülüyor ki bütün bunlar DİSK üyesi bir sendika tarafından sınıf sendikacılığı adına utanç verici bir biçimde yapılıyor. Ayak oyunları ile elde edilen sendika yönetimi, aynı işkolundaki sınıf sendikacılığı geleneğini ayaklar altına alarak, bozuk para gibi harcayarak sürdürülebiliyor. Ancak bunlara uzun boylu izin verileceği sanılmasın. Petkim-İş üyesi işçiler bu geleneği grev çadırlarında sürdürüyorlar. Sendika yönetiminin tüm ayak oyunlarına karşın örneğin Mersin'de Soda işçileri beş ayı aşkın süredir grev çadırlarında, sendika yönetiminin sınıf ve kitle sendikacılığını ayaklar altına alan tutumuna rağmen kararlılıkla sürdürüyorlar.

---

1 Lindatil, Just Taxation - A Positive Solution, 1919 Musgrave and Peacock.
2 "Bunalımlar Çıkmazında Emperyalist Kuşatma", Yürüyüş, S. 196
3 Y. Gürsel, Emperyalist Finans Kuruluşları ve CHP İktidarı, Yurt ve Dünya, S. 11, Eylül 1978
4 Cumhuriyet eki "1978'e Bakış"
5 Milliyet, 13 Ocak 1979.
6 Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, s. 155.
7 a.g.k., s. 156.
8 a.g.k., s. 163.
9 a.g.k., Tablo 122, s. 163.
10 a.g.k., Tablo 124, s. 164.
11 a.g.k., s. 165.
12 a.g.k., Tablo 126, s. 166.
13 a.g.k., Tablo 127, s. 167.
14 1979 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi, Aralık 1978.
15 a.g.k., s. 59.
16 a.g.k., s. 6
17 Milliyet, 15 Ocak 1979.
18 1979 Bütçe Gerekçesi, s. 3
19 Milliyet, 19 Kasım 1978.

NEO-FAŞİZM DOSYASINI SOSYALİZM KAPATACAK

BURHAN ADA

YÜRÜYÜŞ, 12 hafta boyunca "Neo-Faşizm Dosyası" adlı bir dizide çeşitli ülkelerdeki neo-faşist ve neo-nazi hareketler hakkında bilgiler verdi. Bu bilgiler, aslında belirli konu başlıkları altında toplanabilir. Birinci ve üzerinde en çok durulan konu, neo-faşist örgütlenme. Bu konu içinde çeşitli yönleriyle neo-faşist örgüt biçimleri ve bunların uzantısı neo-faşist yayınların üzerinde duruldu. İkinci konu, neo-faşist ideoloji ve çeşitli ülkelerde aldığı görünümler. Son olarak da neo-faşist strateji ve neo-faşist eylemler hakkında bilgi verildi.

Bu yazıda, dünyadaki neo-faşist hareketlerin hemen tümünde ortak olarak varolan genel eğilim ve özellikleri bir bileşim biçiminde vermeyi amaçlıyoruz. Bundan önce, üzerinde önemle durulması gereken bir nokta var.

GÖRÜNÜŞTE FARKLILIK, TEMELDE BİRLİK

12 hafta süren dizi yazı boyunca 4 kıtadan 12 ülkedeki "neo-faşizm olgusu" hakkında bilgi verildi. Anlatılan ülkelerin bir kısmında neo-faşist örgütler sosyal demokrat iktidarların koltukları altında güçleniyor ve büyüyorlardı. Almanya ve Avusturya bu konuda iki örnekti. Bilimsel sosyalistlerin başını çektiği sol ve demokrasi güçlerinin iktidar yolunda önemli adımlar attıkları ülkelerde (Fransa ve İtalya gibi) neo-faşistler bu yolun kapatılması için var güçleriyle çalışıyorlardı. Faşist yönetim dönemini geride bıraktıktan sonra demokratikleşme yolunda henüz emekleme halindeki bazı başka ülkelerde (Portekiz, İspanya, Yunanistan) neo-faşizm, kendisi için vakit geç olmadan eski günlere dönmek için planlar kuruyordu. Yine bazı ülkelerde (Latin Amerika ülkelerinin çoğunluğu ve Güney Afrika Cumhuriyeti) neo-faşizm iktidardaydı. Bunların dışında, bir de iki büyük emperyalist ülkenin neo-faşist ve neo-nazi hareketlerini özetledik. Ülkeden ülkeye görülen bu farklılıklar genel eğilimler ve ortak özellikleri ortaya çıkarmada bazı güçlükler yaratıyor. Yine de, günümüzde faşizmin, çeşitli ülke ve uygulama biçimlerine göre aldığı adlar (neo-faşizm, neo-nazizm, apartheid, askeri cunta vb.) ne olursa olsun biz tümünü "neo-faşizm olgusu" ana başlığı altında değerlendirmeye çalışacağız.

Neo-faşist örgütleri başlıca iki grupta toplayabiliriz. Bunlar, *doğrudan* faşist bir iktidar doğrultusunda örgütlenmiş örgütlerle, bunların ekseni çevresinde ve bunların desteğiyle kurulmuş *dolaylı* örgütlerdir. Doğrudan iktidarı hedef gösteren örgütler de farklılıklar göstermektedir. Bunların bir bölümü, parlamenter dağılım içinde önemli bir yer kapabilme yolunda çalışmaktadır. Bir bölümü ise, küçük fraksiyon ya da klikler oluşturduğu silahlı terör örgütleridir. İlk olarak sözü edilen örgütlerin seçimlere katılmakla yetinip, adeta "parlamentarist" bir nitelik taşıdıklarını sanmak gibi bir yanlışa düşülmemelidir. Çünkü bunlar da mutlaka, uydu silahlı örgütlerden (bunlara çoğu kez 'Muhafız' ve 'Komando' gibi adlar konuyor) yararlanmaktadır. görüldüğü gibi, tıpkı faşizmin Birinci Büyük Savaş ertesindeki deneyinde olduğu gibi bir yanda faşist Parti, öte yanda ona bağlı olarak da Hitler'in SS'leri ve Mussolini'nin Eylem Birlikleri gibi faşist milisler söz konusudur. Faşizmin tarihsel örgütlenme iskeleti neo-faşistlerce de korunmaktadır.

Neo-faşist örgütlerin başlıca iki grupta toplanabileceğini belirtmiştik. İkinci grupta, *dolaylı* olarak tanımladığımız neo-faşist örgütler yer almaktadır. Bu grup içinde en başta faşist gençlik örgütleri gelmektedir. Neo-faşist partilerle organik ilişkilerini daima yadsımış olan bu örgütler gerçekte onların en gözde militan depolarıdır. Bunlar, aynı zamanda neo-faşizmin vurucu gücünün önemli bileşkelerinden biridir.

Dolaylı örgütler arasında iki önemli örgütlenme türünden daha söz edilebilir. Bunlardan biri, Göçmen Dernekleri, diğeri de "Muharip Gazi" dernekleridir. Göçmen Dernekleri, herhangi bir nedenle ülkelerinden kovulmuş ya da kaçmış faşistlerce oluşturulan ve neo-faşist propagandayı insan hakları perdesi arkasına saklamaya çalışan örgütlerdir. Muharip Gaziler ise, İkinci Dünya Savaşı'nda faşist Mihver saflarında çarpışan yada faşist iktidarlara (özellikle İspanya, Portekiz ve Yunanistan'da) yararlı hizmetleri bulunan "emekli"lerce oluşturulan ve faşist geçmiş özlemini canlı tutmaya yarayan derneklerde biraraya gelmektedirler.

Neo-faşizmin geleneksel faşizmden tarihsel olarak farklı bir yönüde uluslararası neo-faşist örgütler konusunda belirmektedir. Neo-faşistler, ortak bir strateji saptamak ve ideolojik eşgüdümü sağlamak için uluslararası neo-faşist ve neo-nazi örgütleri kurdular. Bunlar içinde en önemlileri, Dünya Nasyonal-Sosyalistler Birliği ve Yeni Avrupa Düzeni'dir. Ayrıca, belirli ve düzenli aralıklarla Neo-Nazi Enternasyonali toplantıları da yapılmaktadır.

Yayınlar konusunda da tıpkı örgütlerde olduğu gibi bir çeşitlilik ve bolluk söz konusudur. Sayıca çok olmalarına karşın neo-faşist yayınlar arasında günlük olanlar yok denecek kadar azdır. Büyük çoğunluğu politik ajitasyon ve propagandaya yönelik haftada ya da ayda bir çıkan yayınlardır. İdeolojik sayılabilecek konuları işleyen yayın sayısı da göreli olarak azdır. Neo-faşist yayınlar arasında bildiri ve broşürler önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca faşizmin klasikleri sayılabilecek kitapların unututulmaması için bunlar yeniden basılarak piyasaya sürülmektedir. Neo-faşist yayınların en önemli özelliği, finansman açısından büyük olanaklara sahip oluşlarıdır.

NEO-FAŞİST İDEOLOJİNİN SEFALETİ

Neo-faşist örgütlerin ideolojisi üzerinde çok şeyler söylemek gereksiz. Birinci neden, faşizmin geleneksel tezlerinin temelt plavı gibi yinelenip durmasıdır. İkinci neden, yeni geliştirilen tezlerin, geleneksel ideolojinin zaaflarını derinleştirerek onu daha da gerilere götürmesidir. İdeolojik açıdan faşizmden neo-faşizme doğru gelen evrim, bir batakılıkda ilerleyen insana benzetilebilir. Faşist ideoloji, tıpkı bu insan gibi her yeni adımında biraz daha batağa saplanmaktadır. Batağa saplandıkça yeni bir adım atarak kurtulmaya çalışmakta ve her yeni adımda biraz daha batmaktadır.

Bugün, neo-faşist örgütlerin liderleri arasında Hitler'in oğlu, torunu, üvey oğlu olduğunu kanıtlamaya çalışanların sayısı gitgide kabarmaktadır. Öyle ki, böyle giderse, neo-faşist ideolojiyi benimseme ile ruh hastası olma arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu söylemek neredeyse inandırıcı bir açıklama biçimi sayılabilecektir. Neo-faşist ideologlar, klasik faşist ideolojiyi troçkist ve maocu renklerle bezeyerek gerçeküstücüleri bile imrendirecek bir tablo yaratmaktadır. Gerçek olan bir şey varsa, neo-faşist ideoloji bütününde yahudi düşmanlığı, milliyetçilik, ırkçılık gibi öğeler gitgide silikleşerek, anti-komünist öz tüm çıplaklığı ile açığa çıkmaktadır.

NEO-FAŞİST STRATEJİ = TERÖR STRATEJİSİ

Neo-faşist stratejiyi "terör stratejisi" olarak da adlandırabiliriz. Terör stratejisinin ikili bir amacı vardır. Bir yanda, başta bilimsel sosyalistler olmak üzere demokrasi güçlerine ağır darbeler indirmek; öte yanda, terörün yaratacağı ürkeklik ve kararsızlık ortamından faşizmin kitlesel tabanını genişletmek yolunda yararlanılması. Terör stratejisi çeşitli eylem biçimlerinde somutlanmaktadır.

En "gözde" eylemler politik cinayetler ve bombalı, silahlı saldırılardır. Bu eylemlerin boyutları, işçi sınıfı hareketinin ve tüm anti-faşist güçlerin mücadelesiyle ters orantılı olarak azalmakta ya da çoğalmaktadır. İkinci tür eylemler, her ülkede görülmemekle birlikte, "güvenlik güçlerine yardım" olarak adlandırabileceğimiz eylemlerdir. Bunlar arasında, her türlü ilerici eylemin "yasal" gerekçelerle ve "zor"la sabote edilmesi önem taşımaktadır. Neo-faşistlerin, çok sevdikleri bir başka eylem biçimi de kutlama törenleri ve dayanışma toplantılarıdır. Faşist mirasa sahip çıkıldığının bir kanıtı olarak Hitler ve Mussolini'nin ve ber boydan neo-faşist "önder"in doğum ve ölüm günlerinde törenler yapılmakta ve ayrıca Nürnberg Mahkemesinde ya da daha sonra cezalandırılan faşistler için dayanışma günleri düzenlenmektedir.

Neo-faşizm olgusu ile ilgili bu saptamaları yaptıktan sonra bazı sonuçlara gitmemek; başlanan bir işi yarıda bırakmak demektir.

NEO-FAŞİZM: TARİHSEL NEDENLER VE MÜCADELE

Bilindiği gibi, faşizm tarihsel olarak, kapitalizmin emperyalist aşamaya girdiği, ilk sosyalist devletin kurulduğu ve tüm Avrupa'da işçi sınıfı hareketlerinin bilimsel sosyalist bir nitelik kazandığı dönemde ortaya çıktı. Neo-faşizmin ortaya çıkmasını hazırlayan ve serpilmesine olanak veren tarihsel ortam biraz daha farklıdır. Bir kez, neo-faşizm, İkinci Dünya Savaşı'nda saldırgan faşist devletler yenilgiye uğradıktan sonra ortaya çıktı. Bu anlamda, geleneksel faşizm ile neo-faşizmin aynı kesintisiz çizgi üzerinde yer aldığını söyleyemeyiz. İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmi yenilgiye uğratan güçlerin başında Sovyetler Birliği geliyordu. Ama, hemen onun yanıbaşında ABD ve İngiltere vardı. Başta bu iki emperyalist ülke olmak üzere İkinci Dünya Savaşı ertesinin tüm kapitalist devletlerinin "faşizm"e karşı duydukları öfke, Almanya'nan yenilgiye uğratıldığı anda sona erdi. Faşizme karşı duydukları öfke sona erdiği gibi, ona gereksinimleri de ber geçen gün çoğaldı. Neo-faşizm Dosyası'nda ele alınan ülkelerin hemen hepsinde neo-faşist örgütlerin savaşın sona erdiği yıl olan 1945 ya da en geç 1946-47

Essen'de antifaşist gösteri: "NAZİLER DEFOLUN"

yıllarında kurulması bu görüşü doğruluyor.

Neo-faşiznin doğuşunu etkileyen ikinci olgu, sosyalizmin bir dünya sistemine dönüşmüş olmasıdır. Sosyalist sistemin kuruluşu ile, emperyalist-kapitalist sistem, dünya yüzünün belirli bir bölümüne, alan olarak da sıkışmaya başladı. Emperyalist-kapitalist sistem çevresinde oluşan sosyalist çemberi gevşetebilmek ve giderek kırabilmek için zorba ve saldırgan alternatifler yaratma gereğini duydu. Hem de bu gereği her gün daha fazla duydu. İşte bu açıdan Soğuk Savaş yılları neo-faşist örgütlerin boy atma dönemini simgeler.

Tek tek ülkelerde, demokrasi saflarının gitgide çoğalarak sosyalist saflara dönüşmesi ve politik iktidara adaylığını koyması dolayısıyla bu ülkelerin burjuvazisi neo-faşist seçeneği el altında bulundurmak zorunda kaldı. Burjuvazinin neo-faşist iktidar seçeneğini daima canlı tutma çabası başlıca iki nedenle açıklanabilir. Birincisi, değişen durumlar karşısında, "demokratik" ve "anti-demokratik" seçenekler arasında tercih yapma fırsatı yaratmak. Böylece hareket rahatlığına kavuşmak. İkincisi de, faşist ideolojinin bilinen (komşusu açken tok yatan bizden değildir türünden) anti-kapitalist aldatmacalarından yararlanarak neo-faşist seçeneğine hizip tabanı kazanmak, ayrıca demokrasi saflarına ve son çözümlemede sosyalist harekete kazanabilecek kitleleri kendi yönüne çevirmek. Böylece, neo-faşizme karşı mücadelede sosyalistlere düşen önemli görevlerden biri, demokrasi saflarını her gün daha fazla sıklaştırmak ve bu safların artan oranlarda sosyalizm saflarına dönüşmesi yolunda mücadele vererek, bu kazanımları kalıcı kılmak biçiminde ortaya konabilir.

Latin Amerika örneğinin de gösterdiği gibi, bugün neo-faşizmin iktidarı emperyalizmin her zamankinden daha çok açık ve kesin bir desteği ile gerçekleşebilir. Bunun sonucu, günümüzde anti-faşist mücadele emperyalizme ve kapitalizme karşı verilen bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin kopmaz br parçası olmuştur.

Bir başka olgu, Portekiz, Almanya ve Avusturya gibi sosyal demokratların iktidarda bulunduğu ülkelerde, neo-faşist hareketlerin büyük bir gelişme içinde olmasıdır. Bu gelişmeden sosyal demokrat iktidarların anlayış ve hoşgörürlüğünün payı olduğu yadsınamaz. (Örneğin sosyal demokratlar Hitler iktidarından önce komünistlerle ortak cephe kurmaya yanaşmamışlardı.) Neo-faşizme karşı mücadele perspektifleri, sosyal demokrasinin kapitalist-emperyalist bloktaki yerinin her geçen gün netleştiğini besaba katmak durumundadır.

Sonuç olarak diyebilirız ki, neo-faşizm olgusunun faşizmin bir devamı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ama bunun hemen yanında geleneksel faşizm ile neo-faşizm arasında bir özdeşlik kurulmamalıdır. Neo-faşizm, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının ileri bir aşamasında ortaya çıkan bir olgudur. Bu açıdan, emperyalist-kapitalist sistem için neo-faşizm, ölümü yaklaşan bir hastanın son iyileşme belirtisinden başka bir şey değildir.

İRAN'DAN S.ARABİSTAN'A

CEM ÇAKMAK

Ortadoğu 1980'lere alışılmış, "kronik" sorunların (Arap-İsrail anlaşmazlığı, Filistin sorunu vb.) yanısıra, bölgede ve uluslararası düzeyde yeni, yoğun çalkantılara yol açacak patlamalarla girmektedir. 1970'lerin sonlarına doğru gözlediğimiz bu gelişmeler, sadece Ortadoğu'nun doğasında yer alan huzursuzluklardan kaynaklanmamaktadır. Uzak, hatta yakın Doğuda olup bitenler de Ortadoğu'daki dengeleri etkilemektedir. Bir bakıma XXI. yüzyıla doğru uzanan dünyamız gittikçe küçülmekte, küçülürken de uyanmakta ve bilinçlenmektedir. Sömürülen, geri bıraktırılan ülkelerin, özellikle yakın ve Ortadoğu'daki ülkelerin uyanışı, emperyalist dünyayı herhalde tarihin hiçbir döneminde bu kadar tedirgin etmemiştir.

Kuşkusuz bu gelişmelerin en önemlisi İran olaylarıdır. Daha üç beş ay öncesine kadar, Şah'ın tahtını bırakması gibi hiçbir gözlemcinin düşünemeyeceği boyutlara varan İran toplumsal depremi, gerçekte, uzun zamandan beri için için kaynayan bir toplumun patlamasıdır.

Şah, bilindiği gibi, 1963 yılından bu yana "ak devrim" adı altında birtakım devrimler(!) yapmaya çalışmaktadır. Birçok azgelişmiş ya da gelişmekte olan ülke "aydınların", kuşkusuz bilinçli bir biçimde savunuculuğunu yaptığı ve Türkiye için de özendirici bulduğu güçlü bir başkanlık sistemi görüntüsü içinde, Şah, toprak reformuna benzer uygulamalara girişmiş, sanayide sözde yönetime katılma çalışmalarına kalkışmış. 'büyük' bir okuma yazma seferberliği açıp ülkede cahilliği azalttığı izlenimini yaratmaya çalışmış, kısaca ülkeyi çağdaş bir düzeye çıkarmak iddiasında olmuştur.

Ancak bütün bu "halksız demokrasi" çabaları, ne ülkenin siyasal yapısını gerçekte değiştirmiştir, ne de emekçi yığınların kendi çıkarları doğrultusunda örgütlenerek ülkenin yönetimine ağırlıklarını koymalarını sağlamıştır. İran'daki baskı rejimini, Saray'ın ve çevresindeki birkaç yüz ailenin göz kamaştırıcı yaşayışını, Amerika'nın ve Fransa'nın sömürü dolaplarını ayakta tutmaya, Şah'ın göstermelik reformları yetmemiştir. 36 yıllık Pehlevi monarşisini, sayıları on binlere varan siyasal tutuklamalar da kurtaramamıştır. Ne de 1957'den beri dünyanın en acımasız, en gaddar, en kalabalık gizli güvenlik örgütü olarak çalışan Savak'ın akıl almaz işkenceleri.

Son üç yıldır milyarlarca petro-dolarlara mal olan dünyanın en modern silahları da Şah'ın rejimini kurtarmaya yetmedi. Resmi rakamlara göre son üç ay içinde 15 bin kişi öldü. Ama halkın, kendinden olmayan ve kendini ezen bir rejime karşı şahlanışı bastırılamadı. İran halkı, binlerce yılın getirdiği birikimlerle kavgasını sürdürdü.

ABD emperyalizmi ise 1978'in sonlarında Taivan'a uyguladığı işlemi 1979'un başlarında, belki de daha az onur kırıcı bir biçimde, Şah'a uygulamıştır. Ancak Şah'ı gözden çıkaran ABD'nin bölgedeki çıkarlarından da vazgeçtiği sanılmamalıdır. İran'daki gelişmeleri izlemekte geç kalan ABD, şimdi bölgenin en stratejik iki ülkesine kaymıştır. Bunlardan biri Suudi Arabistan, diğeri Türkiye'dir. Şimdilik hızla önlemlere giriştiği ülke S. Arabistan'dır.

Özellikle son bir yıldır ABD, İran'da olup bitenlere karşı tarafsız kaldığını, Sovyetler Birliği'nin de öyle davranması gerektiğini; ancak bu tutumunun, Ortadoğu gibi, ülkeden ülkeye koşulların ve durumların büyük bir başkalıklar gösterdiği bir bölgede her zaman tarafsız kalacağı anlamına gelmediğini gene Sovyetler Birliği'nin bilmesi gereğini iddia etmektedir. ABD'nin kastettiği ülke Suudi Arabistan'dır. Nitekim S. Arabistan'ın Enver Sedat'a karşı daha ılımlı bir politika izlemesini istemektedir. Zira son birkaç aydır bu iki ülke arasındaki ilişkiler ABD'yi rahatsız edecek bir gerginliğe girmiştir

Özellikle iki olay bu tedirginliğin iyice artmasına yol açmıştır: Birincisi, Camp David sonrası, Kararlılık ve Direniş Cephesi'nin önderliğindeki Arap Birliği ülkelerinin son Bağdad toplantısında, S. Arabistan Red Cephesi ülkeleri ile yakın ilişkiler içerisinde olmuştur. İkinci olarak OPEC' in petrol fiyatlarını yüzde 14 artıran son kararına, S. Arabistan gerektiği ya da Amerika'nın beklediği biçim ve sertlikte karşı çıkmamıştır. Bununla birlikte, Aralık ayından bu yana, Suudi Arabistan günlük petrol üretimini 8 milyon varilden 10 milyon varile çıkararak İran'ın yol açtığı açığı kapatınca, bu tedirginlik yumuşamaya dönüşmüştür.

Unutulmaması gereken olgu, bir petrol üreticisi olan ABD'nin, İran petrolünün en büyük alıcılarından biri olduğu, İran petrolünün akması durduğu anda doğacak bunalımın boyutlarıdır. Böyle olunca ABD'nin S. Arabistan'a karşı tedirginliğinin nerelere varabileceğini tahmin etmek zor değildir. Hele ABD'den sonra İran petrolünün en büyük iki alıcısının Japonya ve B. Almanya olduğu düşünülürse, İran petrolünü tüketen kapitalizmin bu en etkin ekonomilerinin içine düştüğü durum iyice açıklığa kavuşur. İran, Batı sanayiinin damarlarında dolaşan enerjinin yeri doldurulamayacak kaynaklarındandır. İşte ABD'nin şimdi S. Arabistan'a yüklenmesi bundandır. Amerika bu nedenle S. Arabistan'ın Enver Sedat'ı desteklemesini sağlamış ve Camp David sözleşmelerinin artık noktalanması gerektiğine S. Arabistan'ı bir anlamda zorlamış bulunmaktadır.

İran petrolünün durması, S. Arabistan'ın durumunu ABD için her zamankinden daha önemli ve yaşamsal bir çizgiye getirmiştir. İran'ın İsrail'e petrol satmayacağı açıklanmıştır. Aslında İran'ın İsrail'e doğrudan doğruya petrol sattığı durumlar azdır. ABD İran'dan aldığı petrolün bir bölümünü İsrail'e satıyordu. Bu durumda, İsrail'in de dolaylı olarak (ABD aracılığıyla) S. Arabistan petrolünü almak durumundadır. Bu açılardan bakılınca İsrail-Mısır barış anlaşması ABD için büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu hesapların Amerika'nın istediği yönde çıkması için, önümüzdeki günlerde F-15 savaş uçakları S.Arabistan'a bir "nezaket" ziyaretinde bulunacaktır. S. Arabistan ise Afganistan'da başlayıp yakın komşularında boy gösteren (Güney Yemen ve Etyopya) "komünizm tehlikesi"(!) nedeniyle ABD'ye bağlanmıştır. Ayrıca bölgedeki radikal rejimler, köklü değişimler, FKÖ hareketi, Irak ve Suriye gibi iki radikal rejimin son birleşme girişimleri, S. Arabistan'a korkulu düşler yaşatmaktadır. Bütün bunları birer koz olarak çok iyi kullanmaya çalışacak bir ABD girişimi, Ortadoğu'da S. Arabistan'ı İsrail ve Güney Afrika gibi stratejik bazı görevler yüklenmeye zorlayacaktır. Ne varki çağımızın insanı, toplumsal ve siyasal uyanışlarıyla, tüm Asya, Ortadoğu ve Afrika'da patlama süreçlerinin hızlandığını gözlemektedir.

Foto: Cüneyt Ayral

ODTÜ'de "BULUT, İNSAN, ÜRETİM, TOPRAK"

Geçtiğimiz hafta ODTÜ Öğretim Üyeleri Derneği'nde genç fotoğraf sanatçısı Cüneyt Ayral'ın "Bulut, insan, üretim, toprak' adlı fotoğraf sergisi açıldı. 8 Aralık 1978'de kaybettiğimiz arkadaşınız Dr. Necdet Bulut'un oğlu Yiğit Bulut için Derneğin yürüttüğü "Yiğit Bulut'a destek olalım" kampanyası çerçevesinde açılan sergide sanatçının 50 dolayında renkli fotoğrafı sergileniyor. AFSAD'ın (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği) kurucuları arasında bulunan Cüneyt Ayral'ın bu ilk kişisel sergisi. Serginin açılışında Yiğit Bulut, ODTÜ ve SBF öğretim üyeleri, Çalışma Bakanı Bahir Ersoy, Necdet Bulut'un arkadaşları bulundular. Sergi 15 Şubat'a kadar açık kalacak.

Necdet Bulut'u anmak üzere 11 Aralık 1978 günü ODTÜ'deki törende yapılan ve özetini daha önce verdiğimiz konuşmaların tam metnini ODTÜ Öğretim Üyeleri Derneği yakında bir broşür olarak yayınlayacak. "Yiğit Bulut'a destek olalım" kampanyasının ilk sonuçlarını verdiği ve bu amaçla İş Bankası ODTÜ şubesinde bir hesap açtırıldığı (133 numaralı) öğrenildi. Aynı amaçla TÜMÖD de çalışmalar yürütüyor.

Arkadaşımız Necdet Bulut'un adı Karadeniz Teknik Üniversitesi Senatosu'nca geçtiğimiz günlerde Üniversitenin Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı bilgisayar merkezine verildi. Bu merkez bundan böyle "Dr. Necdet Bulut Bilgisayar Merkezi" adını taşıyacak. Benzer öneriler 11 Aralık ta yapılan törende ODTÜ'ye ilişkin olarak da dile getirilmişti.

ADNAN ÖZYALÇINER

1978'DE HİKAYECİLİĞİMİZ

Geçen yıl "Günümüz Hikayesi ve Hikayeciliği" konusunda yaptığım kısa bir değinmede günümüz hikayesinin güncel sorunlarla ilişkilerini belirtmiştim. Yazıda şöyle deniyordu: "Güncel olanda gelip geçicilik kaçınılmaz bir gerçek. Ama günümüz hikayecisi günceli ele alırken onun altında yatan temel sorunu ortaya koymasını bildiği sürece başarılı oluyor." 1977'de yayınlanan hikaye kitaplarından örnekler vererek düşüncemi kanıtlamaya çalışmıştım. 1977'nin hikaye kitapları içinde gündelik olaylardan yararlanarak ekonomik, toplumsal, siyasal çelişkileri anlatan hikayeler çoğunluktaydı.

Nitekim değinmemde sözünü ettiğim kitaplardan üçü 1978 hikaye ödüllerini aldı. 1978 Sait Faik Hikaye Armağanı Selçuk Baran'ın "Anaların Hakkı" adlı kitabı ile Adnan Özyalçıner'in "Gözleri Bağlı Adam" kitapları arasında bölüştürüldü. Selçuk Baran kitaba adını veren "Anaların Hakkı" hikayesinde dağlarda vurulan gencecik oğulları anlatıyordu. "Gözleri Bağlı Adam"da günümüz siyasal, toplumsal olaylarının gündelik yaşamımızda ortaya çıkardığı çelişkiler sergileniyordu. 1978 Sait Faik Armağanı iki tartışmayı beraberinde getirdi. Birincisi, Sait Faik'in hikayesi ve hikayeciliğini ilgilendiriyordu. Ödül töreninde yapılan konuşmalarda Sait Faik'in bir "ben" hikayecisinden çok toplumsal konulara ağırlık veren, toplumcu yönü ağır basan bir hikayecimiz olduğu belirtildi. Sait Faik'i "ben' hikayecisi saymanın, yalnızca duygucu yönünü abartmaya kalkmanın saptırıcı olduğuna değinildi. Gerçekten de Sait Faik. anlatımı ve toplumsal yaşantımızdan verdiği kesitler yönünden günümüz hikayesine yararlı olmuştur. Hikayeciliğimizde yaşdaşı Sabahattin Ali ile birlikte önemli yapı taşlarından birini oluşturur. İkincisi, ünlü bir eleştirmenimizce daha önce hikaye ödülü alan iki yazarın yeniden ödüllendirilmesinin hoş karşılanmadığının belirtilmesiydi. Bu eleştirmenimize göre ya hiç ödül almayanlar özendirilmek için ödüllendirilmeli ya da ilk kitaplarını yayınlayanlara ödül verilmeliydi. Oysaki Sait Faik Hikaye Armağanı, ne bir özendirme amacı taşıyordu, ne de bir ilk kitaplara verilen gençlik ödülüydü. Sait Faik Hikaye Armağanı, aynı armağanın seçiciler kurulu üyesi olan bir eleştirmenimizin de çok iyi bildiği gibi, yılın en başarılı hikaye kitabına verilmek için kurulmuştu. Bugüne kadar da kuruluş amaçlarına göre davranılmıştır. Eleştirmenimiz başarılı bulunan kitapların başarılı olup olmadıklarını tartışsaydı armağan konusuna daha olumlu bir yaklaşım getirmiş olurdu.

1978 Türk Dil Kurumu Hikaye Ödülünü Muzaffer İzgü "Donumdaki Para" adlı kitabı ile aldı. Bu ödül, İzgü'nün 1978 yılı içinde aldığı üçüncü hikaye ödülüydü. Milliyet Sanat Dergisi'nin açtığı "Gülmece Öykü Yarışması"nda ikincilik, Nasrettin Hoca Gülmece Öyküsü Yarışması'nda da birincilik aldı. 1978'de birçok dala ödül vermeyen Türk Dil Kurumu'nun ödül verdiği sayılı dallardan biri de hikayeydi. Ödül bir gülmece kitabına veriliyordu. Bu, gülmecenin bizde de ciddiye alınmaya başlandığının kanıtıydı. Aynı zamanda hikayeyi değerlendirirken türünden çok hikaye olarak başarılı olup olmadığına bakmanın daha doğru olduğunu gösteriyordu bu seçim.

1978'de şu hikaye kitapları yayınlandı: Sessizliğin İlk Sesi (Adalet Ağaoğlu), Kafkas Kızı (Dursun Akçam), Haçça Büyüdü Hatiş Oldu (Yusuf Ziya Bahadınlı), Çürük Kapı (Kemal Ateş), Dila Hanım (Necati Cumalı), Kale Kale (Fakir Baykurt), Yorgun (Mehmet Çağlıkasap), Oyunun İçi (İbram Erdem), Sevgi Ekmektir (Necati Güngör), Dönek (Lütfi Kaleli), Alandaki Delikanlı (Samim Kocagöz), Büyük Grev (Aziz Nesin), Komünistleri Tanıyan Köpek (Esen Yel), Tante Roza (Sevgi Soysal), Eski Bahçe (Tezer Özlü Kıral), Arafatta Bir Çocuk (Ömer Zülfü Livaneli), İnsanca (Nahit Eruz)

1978'de 17 hikaye kitabı yayınlandı. Bunlardan beş kitap ilk kitaplarını yayınlayan hikayecilerin kitaplarıydı. İki kitap, Necati Cumalı ile Sevgi Soysal'ınki ikinci baskı niteliğindeydi. Sevgi Soysal'ın "Tante Roza"sı ilk hikaye kitabının yeni basımıydı. Cumalı'nın Dila Hanım'ı (filmi de yapıldı) Makedonya hikayelerinden kaynaklanıyordu. Geriye kalan 10 kitap ikinci, üçüncü kitaplarını yayınlayan hikayecilerle, ustaların son hikayelerini topladıkları kitaplardı.

BÜYÜK GREV BÜYÜK TARTIŞMA

Aziz Nesin'in Büyük Grev hikayesi 1977'nin sonlarında Vatan gazetesinde yayınlandı. 1978 de kitaplaşan bu masal-öyküler den Büyük Grev yayınlanır yayınlanmaz büyük gürültü kopardı. Tartışma Büyük Grev'le Aziz Nesin'in MESS grevini eleştirmesi, MESS grevine karşı tavır alması yüzünden büyüdü. Büyük Grev'de gerçekten bir grev anlatılıyordu. Bu grevde işçi, sendika, işveren ilişkilerine değiniliyordu. MESS grevinden kaynaklanan yanları olabilirdi ama bir masal-öykü olarak daha çok bir genellemeyi içinde taşıyordu.

USTALARA GELİNCE

Samim Kocagöz, Alandaki Delikanlı'da gündelik olaylarla ilgili küçük büyük hikayeleri bir araya getirmiş. Güncel konuların vurgulandığı hikayelerde Kocagöz ilginç saptamalarıyla ustalığını sürdürüyor.

Kale Kale'de Fakir Baykurt, köy insanlarıyla köyden kente göçen gecekondu bölgelerinde yoğunlaşan insanımızın hikayelerini anlatıyor. Özü, anlatımı, biçimi ve diliyle Fakir Baykurt' un usta işi hikayeleri hepsi de.

Yusuf Ziya Bahadınlı, Haçça Büyüdü Hatiş Oldu'da Alınanya olgusunu başarılı bir biçimde aktarıyor. Bu olgunun doğurduğu çelişkilerin acı sonuçlarını sergiliyor. Almanya ile ilgili olmayan hikayelerde de toplumsal çelişkiler kısa hikaye sınırları içinde iyi vurgulanmış.

Dursun Akçam, Kafkas Kızı'nda derlediği hikayelerinde röportaj dilinin kıvraklığı içinde sıcak anlatımlı hikayeler sunuyor okura.

Adalet Ağaoğlu Sessizliğin İlk Sesi, Lütfi Kaleli Dönek, Necati Güngör Sevgi Ekmektir adlı kitaplarında bir atılımla girdikleri hikaye alanında başarılarını sürdüren hikayeler yer alıyor.

Nahit Eruz, İnsanca'da daha önceki hikaye çizgisini sürdürüyor.

YENİ GELENLER

Kemal Ateş, Çürük Kapı'da ilk hikayelerini topladı. Gecekondu olgusunu anlatan hikayelerinde Ateş, biçimle özü dengelemesini biliyor.

Zülfü Livaneli, Arafatta Bir Çocuk kitabıyla karşımıza yazar olarak çıkıyor. Başarılı bir hikaye yazarı Livaneli. Hem anlatımı, hem de seçtiği konular başarısını kanıtlıyor. Dış ülkelerdeki Türkler, daha çok da oradaki çocukların içine düştükleri çelişkiler anlatılıyor Arafatta Bir Çocuk ta. Kaçan bir çocuk. Kaçakçılığın gerçekçi bir serimi yer alıyor çoğu hikayelerde.

Tezer Özlü Kıral, Eski Bahçe' de biçim ve anlatım yönünden ağırlıklı olan hikayelerle karşımıza çıkıyor. Biçim ve anlatım özgünlüğü kimi zaman hikayelerin genel gidişini aksatıyor.

Mehmet Çağlıkasap'ın Yorgun, İbram Erdem'in Oyunun İçi göremediğim, yalnız yayınlandıklarını bildiğim kitaplardan.

1978 NE GETİRDİ?

Bu özet dökümden sonra 1978'in hikayemize ne getirdiği sorulabilir. Çoğu eleştirmenlerimiz, hikayede 1978'in durgun, aşamasız bir yıl olduğunu yazdılar.

Ben her iki yargıya da katılmıyorum. Bir kez, 17 kitap bu kağıt darlığı ve ekonomik bunalım içinde hiç de azımsanacak bir sayı değil. Üstelik yayınlanan kitaplar hikayeciliğimize katkıları yönünden olumlu bir görünüş içindeydiler. Bir kitaptan, bir kişiden aşama beklemek, patlama beklemek, ileri fırlayıp ipi göğüslemesini istemek, bireyci bir görüş bence. Hikayeciliğimiz, 1978'de de 1977'de olduğu gibi, değindiği konular, hikayeciliğimize getirdiği içerikle başarılı bir çizgiyi izledi. Bu başarıda olaylara gerçekçi bakışın yanısıra gerçekçi anlatımın payı büyüktür. Devrimci görüşü benimsemiş bütün öteki sanat dallarında olduğu gibi hikayeciliğimiz de çağının tanıklığını sürdüren örnekler vermekte direniyor. Direnecek de.

"Faşizmle savaş döneminde Türkler bizim devrimci savaşımızın uzağında kalmadılar. Onlardan bir çoğu ile arkadaştım. Paşaköyün yarısı Türk, yarısı Bulgardı. 9 Eylül'den önceki illegal gençlik örgütü daha çok Türklerden oluşmuştu. Burjuvazi bu bölgede üretim güçlerini geliştirmiyordu. Kırcali devrimcilerin sürgün yatağıydı. Faşizme karşı direnmeyi bizim kuşak onlardan öğrendi."

Bulgaristan'da bir kent:

KIRCALİ

ŞÜKRAN KURDAKUL

Bulgaristan'ın Kırcali kentindeyiz. Konuşan Belediye Başkanı Dimitri Gogov. Altmış yaşlarında. Devrimden sonra Ekonomi Politik öğrenimi görmüş. Sancak (İl) parti yöneticilerinden. Bu direnç adamının anıları Kırcali toprağını aşarak İzmir'lere; İstanbul'lara götürüyor beni. Ölümsüz doğa çiçekleri gibi karanlıkları renkle, ışıkla parçalayan kaç direnç kuşağının yiğidi anılarımızı birleştiriyor.

"Anılarımızın ortak yiğitleri var..." diyorum Dimitri Gogov'a. "Kurtuluşdan önce savaşınızın koşullarını yansıtan bir anınızı anlatır mısınız?"

Toplumsal bir duyarlığı yaşayan insanların gözleri, bireysel acıları yaşayanlardan farklı oluyor. Acının yarattığı resimlerden anlıyorsunuz bunu. Teslim olmayı reddeden, acıya karşı koyan bir duyarlık bu. Sözcüklere yansırken de yalın... Olağan bir olaydan sözeder gibi.

"Otuz beş yıl önce tutuklandığımız zaman cezaevinde bir arkadaş getirdiler yanımıza. Gençti. Daha bir cigara içmesine vakit bırakmadan prangaya vurarak komşu koğuşa götürdüler. Polislerin bağrışlarını duyuyorduk.

"– Söyle: Söylesene ulan!

"Sonra kırbaç sesleri kulaklarımızda yankılar yarattı. Sabahın dokuzundan öğleye kadar kırbaçlar şakırdıyor, arada bir insan benzemeyen haykırışlar duyuluyordu.

"– Söylesene ulan!..

"İstedikleri yanıtları vermeyen arkadaşımızı kaç saat sonra baygın durumda getirip bıraktılar bizim koğuşa. Adamların yüzü insan yüzüne benzemiyordu. Aralarından biri çizmesinin ucuyla arkadaşımızın kafasını dürttü. Gülümseyerek sordu.

"– Eee.. Şimdi nasılsın bakalım?"

Dimitri Gogov konuşurken, sözcükler taşıdıkları ağırlıkla birlikte, bizlmkileri yeniden yaşatıyor bende. Mustafa Suphi'leri, Dr. Şefik Hüsnü'leri, Reşat Fuat'ları, Hasan Basri'leri, Zeki Baştımar'ları... Biliyorum ki, yalnız onların süngü ucundaki yaşamlarının yarattığı duyarlığa bağlı bir etki değil bu. İdealizmi mahkum eden maddeci tarih anlayışı, onlarla birlikte yaşanmış, kavga verilmiş bir dönemin düşünsel yapısını onların pratiğinden kaynaklanarak somutlayabileceğimizi öğretiyor bize.

Bulgaristan'da faşist çizmelere yenik düşmeyenler yeniden yarattıkları kentlerin yapılarındaki yazıtlarda simgeliyorlar bu gerçeği. Tarih, günlük yaşamın her kesiminde, en küçük yerleşme biriminde bile, en haklı mirasın, kültür mirasının birleştirici işlevini simgeliyor.

Dimitri Gogov'a soruyorum:

"– Sonraki yıllar..."

"Sonraki yıllar hayat bizi doğruladı" diyor, alçak gönüllü. "Bugün Bulgaristan'da ölümü yenmenin kıvancı içindeyiz. Sosyalist uygarlığı yaratacak kültürel savaşımda elde ettiklerimizin kıvancı içindeyiz. Ölümü yendik. Çünkü 1944'de Kırcali'de bin çocuktan beş yüz elli dokuzunu yitiriyorduk. 1978'de doğan bin çocuğumuzdan dokuz yüz seksen birini yaşatma gücüne eriştik. Sosyalist uygarlığa büyük bir hızla ulaşıyoruz... Çünkü sadece son üç dört yılda, Kırcali ilimizde onbir sınıfı bitiren Türk gençleri üçbine yaklaşmaktadır. Beşyüz yıllık Osmanlı, ve altmış yıllık burjuvazi egemenliğinde ancak dörtyüz Türkün orta öğrenim görebildiğini düşünürsek, ulaştığımız düzey kendiliğinden ortaya çıkar."

Kırcali, Doğu Rodopların orta kesiminde Arda ırmağı yöresindeki "Studen Kladenets" ile "Kırcali" barajları arasındadır. Kentte Devlet Maden İşletmesi, Devlet Sanayi İşletmesi, Makina Yapım, Kurşun Çinko, Tekstil, Ototamir fabrikaları çalışıyor. Yetmiş yöresinde müzesi var. Yöneticiler kentin (avitsena) İbni Sina okuma yurdunda 1,5 milyon cilt kitap olduğunu söylüyorlar. Gençlerin her kolda amatör çalışmaları için büyük bir kültür evi yapılmış. Ayrıca tiyatra, bale, opera, senfoni orkestrası, folklor ve kukla tiyatrosunu içine alan sanat kurumu kentin görkemli binalarından birinde çalışıyor.

Türkiye Yazarlar Sendikası ile Bulgaristan Yazarlar Birliği arasında imzalanan karşılıklı kültür anlaşması uyarınca 1978'de TYS'den giden son konuk gazeteci Hikmet Çetinkaya arkadaşım "Tütün ve Kooperatifçilik" konusunda çalışacağı için kentmerkezinde ancak belli yöreleri görecek kadar zamanımız var.

Konukçumuz Spazov ile birlikte bizi gezdlren Necho Pavlov elli yaşlarında, Kırcali'de haftada üç kez yayımlanan Yeni Işık gazetesinin başyönetmeni. 29 yıldır partili, 28 yıllık gazeteci. Ayrıca Parti Sancak(İl) Komitesinde üye olarak çalışıyor. Konuşkan, sevecen, şakacı bir kişiliği var Pavlov'un. Hikmet Çetinkaya ile tanışır tanışmaz kırk yıllıkahbap gibi sarmaş dolaş oldular. "1963'te Türkiye'ye gelen ilk Bulgar gazeteciler heyetinde ben de vardım." derken gözlerinin içi gülüyor. Gezi dönüşünde gazetesinde yayımladığı dizi yazılarına "Dostluğa Yürüyüş" adını koymuş Pavlov.

"– Dostluğu politikanın dilinde çok genel bir kavram olarak görüyoruz..." diyor. Sanatçıların, yazarların, çizerlerin yarattıkları dostluğun başka bir havası var. İkinci kitabını, "Her Yerde insan yaşıyor" adını taşır. Son tümcesi şöyle: "Kırcali'de de insan yaşıyor...' Biz bu anlayışın içerdiği ilkelerin yaşama geçmesi için nice mücadeleler verdik. Şimdi yaratmayı başardığımız uyum yeni toplum düzenimizin temel güvencesi olmaktadır."

"Bence çağımız insanı için en büyük umut ışığı doğrulara sahip çıkmaktır. Kendi doğrularını söylemeleridir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, Sovyetler Birliği'nde, İngiltere'de, Türkiye'de, Bulgaristan'da doğruları söyleyen insanlar bulundukça mutluluk daha büyük boyutlara ulaşacaktır."

Necho Pavlov yirmi dakika için de olsa Yeni Işık yönetimevine götürdü bizi. Gazetenin yazarları, sayfa sorumluları, çizerleri ile kısa bir söyleşide bulunduk. Dostluğa yürüyen dokuz genç adam, Türkiye'li meslektaşlarına selam ilettiler.

Kırcali'de bizi konuklayan yöneticilerden benim her fırsattan yararlanarak konuştuğum Şükrü Tahirov, Belediye Başkan yardımcısı ve Sancak (İl) Kültür Komitesi başkanı. Felsefe doktorası yapmış, onbir yıllık partili. Bir kitabı, "Pantürkizm, antikomünizm ideolojisidir" adını taşıyor. Yemekte, önce pantürkizm kavramının tarihsel çıkışı üzerinde konuştuk. Yusuf Akçura'ları, Ahmet Agayef (Ağaoğlu)leri biliyor Şükrü Tahirov. Düşüncelerini, düşün yaşamımızın bilinen kişilerinden (Niyazi Berkes'den, Şevket Süreyya Aydemir'den) alıntılarla kanıtlayarak, Mustafa Kemal Atatürk'ün ulusçuluk anlayışının pan-türkizm olmadığını ifade ediyor. Son kitabı, "Bulgaristan'ın Kurtuluşu ve Bulgaristan Türkleri" (BKP. Sancak Komitesi Yayını, 1977). Ölümden Hayata(Vasil Bikov, 1968), Genç Kızlarla Başbaşa (İva Vankova, 1968), Vatan Savaşından Sayfalar (İgnat Lalov, Vilko Yanaçkov, M. Kastaninova, 1969) Bulgar Hikayecileri Antolojisi (Vasil Popov) gibi çeviri yapıtları da var Tahirov'un.

"Bulgaristan'ın Kurtuluşu ve Bulgaristan Türkleri" kitabında halk olma bilinci üzerinde durarak halkların aykırı toplumsal güçlerle mücadelesini tarihsel boyutları içinde sergilediğini söyleyebiliriz. Şükrü Tahlrov'a göre yıkılan Osmanlı feodallerinin egemenliğini yeni doğan burjuvazi almış, kent kapitalistleriyle kırsal kesimde orta ve büyük köylülük amansız bir sömürü düzeninin yaratıcıları olmuşlardır. Kendi sınıfsal çıkarları sözkonusu olunca Bulgar - Türk ayrımı yapmayan burjuva ideolojisi Bulgar ve Türk emekçi sınıfları birbirine düşürmek için şovenizmi körüklemiş, ama Bulgar - Türk ayrımı yapmadan sömürü-çarkını işletmeye bakmıştır. Bu koşullara karşın Bulgaristan Türkleri anti-faşist savaşın dışında kalmamışlardır. Tamamlamalarını şöyle sonuçlandırıyor Tahirov:

"... Tahirov ahalisi Bulgaristan halkının antifaşist savaşları sırasında kendini bu mücadelenin dışında hissetmiyor, tersine, aktif olarak bu savaşa katılarak Adil Dervişev, Ahmet Tatarov, Hüseyin Mutkov vb. gibi değerli kurbanlar veriyor. Bu sebepten Bulgaristan'da yüzlerce Türk, kapitalizme ve faşizme karşı aktif savaşçı, yatak, yardımcı olarak tanınmışlardır. Partizan olarak bu savaşta canını feda eden birçok genç vardır. Bulgaristan Türkleri, faşist Almanya'yı tamamiyle yok etmek ve bizdeki sosyalist devrimin zafer kazanması için Vatan Harbine de aktif olarak katılmışlardır. Memleketimizde sosyalizmin kuruculuğu savaşında ise Bulgaristan Türklerinin iştiraki daha da aktiftir. (sf. 11)

Kırcali'ye geldiğimiz gün, geç saatlere doğru, program uyarınca yöneticiler bizi Şrokopole köyüne götürdüler. Özellikle tütün üretim merkezlerinden biri olan, Şrokopole'nin Belediye Başkanı Ali Veyselov. 1941 doğumlu. Hukuk Fakültesini bitirmiş. İlk okulda din eğitimi gördüğünü söylüyor. Türkçesi zayıf. Konuşma kavram düzeyine çıkınca Türkçe düşünemediğini anlıyoruz. 10 köyün merkezi olan Şrokopole'de 9500 dekar ekilen toprağın 3500 dekarında tütün üretiliyormuş. Ali Veyselov, Hikmet Çetinkaya'nın sorularını yanıtlarken not alıyorum. Tütünde çalışanların yıllık geliri 2800-3500 leva arasında değişiyor. (Bir oranlama yapılabilmesi için yazıyorum Sofya'da tanıştığım genç bir mühendisin aylık kazancı 180 leva)

Başkentin 350 kilometre uzağında başat üretimi tütün olan bu küçük yerleşme biriminin yönetcileri 35-48 yaşlarında görünüyorlar. Demek ki çocuklukları bile eski yaşam koşullarında geçmemiş onların. Onlar için 1944 öncesi, tarihin mezarlığına gömülen bir uzak dönem.. Ama 1944'leri izleyen yılları ilk gençliklerinde yaşamışlar. Aykırı toplum güçlerinden arınma döneminin kendine özgü koşullarını nasıl değerlendiriyorlar? Hangi evrelerden geçerek bugüne varmışlar? Yeni ile eski çelişkisinde mücadeleleri ne gibi özellikler göstermiş?

"Bizim" diyor Ali Veyselov, "Geleneksel kültür mirasımız XIX. yüzyılda bile çağdışı sayılacak kadar ilkeldi. Devrim bu bölgeyi kapitalizm öncesi tarım koşullarında buldu. Gelenekler, ana-babalarımızı dünya işlerini sağlıklı olarak düşündürecek bir bilinç düzeyinden uzak bırakmıştı. Bilir misiniz, onbeş yıl öncesine kadar kadınlarımızı erkek doktorlara götüremiyorduk biz. Ailelerimiz kız çocuklarını okutmak istemiyorlardı. Tiyatro çalışmalarının başladığı dönemde erkek çocuklarını bile sahneye çıkarmak istemeyen ana-babalar çoğunluktaydı. Ama bugün...'

"Bugüne gelinceye kadarki mücadele evrelerinde sizin kuşağın durumunu öğrenmek istiyorum..." derken kendisini Vatan Cephesi Belediye Komitesi Başkanı olarak tanıtan Kasım Faizov atılıyor.

"Öğrencilik yıllarımızda kurduğumuz örgütlerin birincil görevi ana-babalarımızı bilinçlendirmekti. Yılmadan çağdaşlaştırmaya çalıştık onları. Sosyalist toplumun kazanımları somutlandıkça, geleneğin soyut bağlarından koptular. Kızkardeşlerimizi yeni toplum koşullarına hazırlama çabamız da olumlu sonuç verdikçe yeni ile eskinin çelişkileri sorun olmaktan çıktı. Bugün.."

Evet bugün.. Bulgaristan Ressamlar Birliğinin üç üyesi Şrokopole'den... Stenka Dimitrova.. Cemal Emurlov.. Gorgi Trifona.. Yazarlar Birliğinin iki üyesi Naci Ferhatov, Peter Vasilov bu köyün okullarından yetişmişler. 15 yıllık tiyatrosunda artık kadınlar da sahneye çıkıyorlar. Özçaba kültür kurumlarında tiyatro, edebiyat, dans, folklar alanlarında çalışanlar 200'ü aşkın... 10 bin kitap bulunan kitaplık şimdi 305 abonenin hizmetinde.

Kitaplığı gezerken yirmi yaşlarındaki görevli Şefiye Ömerova'ya, rasgele çektiğim kitapların adlarını türkçeye çevirmesini rica ediyorum. Okuyor:

Erich Kesler'in Çocuk Romanları, İvan Vazov'un Esaret Altında, Sabahattin Ali'nin İçimizdeki Şeytan...

Evet faşizme yenik düşmeyenlerin bugünü, Nazım Ustanın bir şiirinde yazdığı gibi, "Boris Parkı", "Hürriyet Parkı" olabilir ri kırsal kesimde bu özellikleri taşıyor.

"KAHRAMANMARAŞ OLAYLARI YARATILIP, BU GEREKÇEYLE İLAN EDİLEN SIKIYÖNETİM, GERİCİ-FAŞİST GÜÇLERİN TIRMANIŞININ YENİ BİR BASAMAĞINI OLUŞTURMUŞTUR."

"SIKIYÖNETİM, BUGÜNE KADARKİ UYGULAMALARLA, İLAN EDİLİŞ GEREKÇESİ YÖNÜNDE HİÇBİR GİRİŞİMDE BULUNMAMIŞTIR. FAŞİST ODAKLARIN ÜZERİNE GİDİLMEMİŞTİR. BÖYLECE SIKIYÖNETİM YASAL DAYANAĞINI YİTİRME KONUMUNA GELMİŞTİR. DİĞER TARAFTAN BAŞTA MHP VE YANDAŞI DURUMUNDAKİ FAŞİST ÖRGÜTLERİN SUÇLARININ ÖRTÜLÜP, UNUTTURULARAKAKLANMASI SÜRECİ BAŞLAMIŞTIR."

Türkiye İşçi Partisi:

MHP VE YANDAŞI ÖRGÜTLERİN SUÇLARI ÖRTÜLEREK AKLANMASINA ÇALIŞILIYOR

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Kurulu 13-14 Ocak tarihlerinde yaptığı tolantılar ülkedeki durumu değerlendirdi. Toplantı sonucunda yayınlanan bildiride sıkıyönetim ilanından sonraki gelişmeler ele alınarak hükümetin politikası üzerinde duruldu. Sıkıyönetim ilanının gerici-faşist güçlerin tırmanışında yeni bir basamak oluşturduğu belirtilen bildiride, sıkıyönetimin bugüne kadarki uygulamalarının da ilan ediliş gerekçesiyle hiçbir ilişkisi olmadığı vurgulandı. MHP ve yandaşı durumundaki faşist örgütlerin suçlarının örtülüp unutturularak aklanması sürecinin başlatıldığına da dikkat çekildi. TİP Merkez Yönetim Kurulu bildirisinde şöyle dendi:

"Burjuvazinin, emperyalizme bağımlı sanayileşme ve kalkınma politikasının ülkemizi soktuğu darboğaz, tüm toplum kesimlerini sararak daba da daralmaktadır. Hal böyle iken burjuvazinin ne siyasi iktidarının, ne de öteki örgütlerinin, ülkemizi içine soktukları bu bunalımdan kurtarmak için hiç bir çözüm önerileri de yoktur. Tüm umutlarını emperyalist güçlerin yardımına bağlamışlardır. Emperyalist odaklardan yeni yardımlar alabilmek için, kapatılan üslerin açılması, yeni üsler kurulması, tamamı yabancı sermayeli kuruluşlara müsaade edilmesi girişimleri gündeme gelmiştir.

"Ekonomik kriz, sosyal yaşamda da kendini göstermektedir. Enflasyon, işsizlik, yoksulluk ve yokluk, tüm emekçi halkı gitgide artan oranlarda boyunduruk içine alarak bunaltmaya başlamıştır. Pek çok işletme döviz yokluğundan üretimini düşürmüş ya da kapılarını kapatmıştır. Kalkınma hızı yüzde ikiye kadar düşmüştür, bu yıl ise sıfıra inecektir. Böylece geçen yıl zaten milyonlara varan işsizler ordusuna onbinlerce işçi katılmıştır; bu yıl ise yeni yeni onbinler bunları takip edecektir.

"Bu krizin işçi ve emekçi kitlelerde yarattığı tepkileri bastırmak üzere yıllardır yurt düzeyinde sürdürülen faşist terör ve katliamlar, en son Kahramanmaraş'ta yüzlerce insanın öldürülmesi, binlercesinin yaralanması, yerlerinin-yurtlarının yakılıp yıkılması gibi en geniş kitlesel boyutlara kadar ulaşmıştır. Binlerce aile, Kahramanmaraş ve benzeri durumdaki yerleri terke zorlanmaktadır.

"CHP'nin sorumluluğunu taşıdığı hükümet bugüne kadar izlediği "yansızlık" politikasıyla, geçmişte emekçi halka verdiği sözlerden adım adım geri çekilmiş, oy aldığı kitlelerden uzaklaşmış, emperyalizme ve egemen güçlere tavizler vererek iktidar olma ve iktidarda kalma yolunu seçmiştir. Bu seçim sonucudur ki hükümet bir yandan esasen iflasta olan ülke ekonomisini daha da batağa sürüklerken, diğer yandan da gerici-faşist güçlerin tırmanmasına yol açmış ve giderek sıkıyönetim zorlamalarına boyun eğmiştir. Kahramanmaraş olayları yaratılıp, bu gerekçeyle ilan edilen sıkıyönetim, gerici-faşist güçlerin tırmanışının yeni bir basamağını oluşturmuştur.

"Burjuvazi ülkeyi artık eski yöntemlerle yönetememektedir. Egemen güçler yeni baskı araçlarına başvurmaktadırlar, sıkıyönetimler birkaç yıl arayla toplum yaşamına girmektedir. Nitekim tırmandırılan faşist terörün son halkasını teşkil eden Kahramanmaraş olayları sonucu sıkıştırılan hükümet tarafından ilan edilen sıkıyönetim, bugüne kadar yaptığı uygulamalarla, ilan ediliş gerekçesi yönünde hiçbir girişimde bulunmamıştır. Faşist odakların üzerine gidilmemiştir. Böylece sıkıyönetim yasal dayanağını yitirme konumuna gelmiştir. Diğer taraftan başta MHP ve yandaşı durumundaki faşist örgütlerin suçlarının örtülüp, unutturularak aklanması sürece başlatılmıştır.

"Faşist güçler mevzilerini sağlama bağlayarak militanlarını sıkıyönetim bölgeleri dışına kaydırmışlar, yeni provokasyonlar ve katliamlar düzenlemek için hazırlıklara başlamışlardır. Amaçları, demokratik hareketin gelişkin olduğu illerle, etnik kökenleri ve dinsel inançları farklı yurttaşlarımızın yaşadığı illeri de sıkıyönetim bölgesi içine alarak, tüm ülke düzeyinde demokratik hak ve özgürlükleri boğmaktır.

"Bu arada unutulmaması gereken bir başka nokta da bireysel terör eylemlerinin gerici-faşist güçlerin işini kolaylaştırmakta olduğudur. Bugünlerde ortaya çıkması mümkün bu tür eylemlerin geçmişteki örneklerle de bilindiği üzere, ajan-provokatörlerce kışkırtılmakta olduğu bir an hatırdan çıkarılmamalı, akıllar başlara devşirilmelidir. Tüm demokratik güç ve kişilerin önemli görevlerinden biri de, bu provokasyonlara düşmemek olduğu kadar, bu tür eylemlere karşı açık ve kesin tavır almaktır.

"Bugüne dek sıkıyönetim bölgelerinde yapılan uygulamalar, ilan ediliş gerekçeslnl bir yana bırakarak demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlamak olmuştur. Dernek faaliyetleri ve demokratik kitle eylemleri kısıtlanmış ya da yasaklanmıştır. Diğer önemli bir konu da, 1979 yılının özel sektör kesiminde yoğun bir toplu sözleşmeler yılı olmasıdır. Sıkıyönetim, grev yapma hakkını resmen yasaklamamış olsa bile, varlığı nedenlyle bu hakkın kullanılması üstüne fiili bir baskı doğmuştur.

"Sıkıyönetim bölgelerinde bugün görünüşte bir sükunet vardır. Ne var ki, bu geçicidir. Çünkü faşist odaklar sıkıyönetim bölgeleri içinde saldırılarını durdurarak mevzilerine çekilmişlerdir. Tüm demokratik güçler ve kişiler açık olarak bilmektedirler ki, faşist odaklar dağıtılmadan, faşist eylemciler ve yöneticileri cezalandırılmadan, faşist saldırı ve cinayetler durmayacaktır.

"Ülkemizin içine sokulduğu bunalımın baş sorumlusu, emperyalizm ve onunla işbirliği halindeki tekeller, büyük sermayedir. Faşist saldırıların arkasındaki güçler de bunlardır. Faşizm tehdidinin tamamen ortadan kaldırılması bu yapısal kaynağın kurutulmasına bağlıdır.

"Emekçi halkın oylarıyla ve onların en ivedi taleplerine dayanarak iktidara gelen CHP, bugüne dek sürdürdüğü ve sıkıyönetim ilanına kadar giden emekçi halka karşı tutumunu terketmelidir. Özellikle de, demokratik hak ve özgürlüklerin daha da kısılması yolundaki tüm girişimlerden vazgeçilmeli ve bu tür girişimleri kesinlikle önlenmelidir. Bu arada yeni anti-demokratik yasa tasarılarından vazgeçmelidir.

"Artık copla, dipçikle ülke yönetilemeyeceğini, kanlı Şah diktasının bile bu işe yetmediğini çok yakından görüyoruz. Ülkemiz, emperyalizme verilen ve verilmek istenen yeni tavizlerle Şah rejiminin bölgemizdeki görevini üstlenemez. Ulusal bağımsızlığımıza ve bölgemizdeki barışa karşı yapılan ve yapılacak girişimlere geçit vermeyeceğiz.

"Tüm demokratik güçlerin görevi, işçi ve emekçi halkımızı anti-demokratik baskılara ve faşist tırmanışa karşı bilinçlendirmek ve örgütlemektir. Bu ise, ancak demokratik hak ve özgürlüklerimizi sonuna kadar kullanarak ve kitle hareketlerini geliştirerek yapılabilir. Bu bilinç ve kararlılıkla sürdüreceğimiz mücadele sonucu aydınlık geleceğimizi kendi ellerimizle kazanacağız.

"Gün dayanışma günüdür. Tüm demokratik güç ve kişiler saflarını daha da sıklaştırmalı, emperyalizme ve faşizme karşı mücadeledeki kararlılıklarını göstermelidirler.

"Partimiz, Türkiye İşçi Partisi, böylebir mücadele anlayışı ve kararlılığı içinde, her hal ve şartta görev başındadır."

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ ELAZIĞ, TUNCELİ, TRABZON İL KONGRELERİ YAPILDI

Türkiye İşçi Partisi yerel örgüt kongreleri sürüyor. Geçtiğimiz hafta içinde Elazığ, Tunceli ve Trabzon il kongreleri tamamlandı.

Faşist terörün odaklaştığı illerden birisi olan Elazığ'da Türkiye İşçi Partisi Elazığ İl Kongresi 200'ü aşkın yoğun bir katılım ile yapıldı.

Olağanüstü önlemler altında toplanan Elazığ il kongresinde yapılan konuşmalar ile de bir yandan CHP yerel örgüt yöneticilerince de içine düşülen umutsuzluk ve uzlaşma çabalarına ve bu çabalara olduğu kadar, kitlelerden kopuk maocu-goşist maceracılığa karşı çıkıldığı bir kez daha belirtildi. Faşizmi yenecek örgütlü birleşik gücün oluşturulması, provokasyonların üzerine yürünmesi konusunda sürdürülen kararlı mücadelenin gün geçtikçe daha da güçlendiği ve güçlendirileceği gerçeği yinelendi. Türkiye İşçi Partisi Elazığ il kongresinde Genel Merkez tarafından açılan üye kampanyasında gelişmeler kaydedildiği ve üye sayısında üç kata yaklaşan bir artış olduğu açıklandı.

Türkiye İşçi Partisi Tunceli il kongresi ise parti lokalinde yapıldı. Lokalin elverişsizliği nedeniyle kongreye kimse davet edilememişti. Buna karşın gene de salonun tıklım tıklım dolu olduğu gözlerden kaçmıyordu. Tunceli il kongresinde de vurgulanan önemli noktalardan birisi Genel Merkezce açılan üye kampanyasının başarılı bir biçimde sürdürüldüğüydü. Kongre Genel Merkez temsilcisinin kapanış konuşmasıyla sona erdi.

Son günlerde faşist terörün özellikle yoğunlaştırılmaya çalışıldığı Trabzon'da Türkiye İşçi Partisi Trabzon il örgütünün kongresi büyük önem taşıyordu. Sosyalist bilim adamı Necdet Bulut'un alçakça katledilmesinin ardından bu kentte faşist terörün sistemli bir biçimde tırmandırıldığı, yaşanan olaylarla gün geçtikçe daha net bir biçimde ortaya çıkıyordu. Bugüne kadar da sosyalist bilim adamı Necdet Bulut'un katillerinin yakalanabilmesi için emniyet yetkilileri tarafından yoğun bir çaba sürdürülmediği gözlenmişti. Faşist terörün yoğunlaşmasına karşın, yeni kurulmuş bir örgüt olan TİP Trabzon il örgütünün kısa zamanda hızlı bir biçimde geliştiği kongrede yapılan konuşmalarla da vurgulandı.

Civar il ve ilçe yöneticilerinin de katılımı ile yapılan kongreler ve kongrelerden sonra artarak sürdürülen örgütlenme çabaları, faşizme karşı tüm demokratik güçlerin iş ve eylem birliğine, örgütlü birleşik gücü yaratmadaki engellerin aşılacağına olan inanç ve kararlılık, her üç kongrenin de ortak özelliği oldu.